

Nieuwe roepingen voor een nieuw Europa

Slotdocument van het Europees Congres over de roepingen tot het priesterschap en het godgewijde leven in Europa, Rome, 5-10 mei 1997

Inleiding

Wij brengen dank aan God

1. Gezegend is de Almachtige God die in Christus en de heilige Geest de landen van Europa heeft gezegend met allerlei geestelijke zegeningen (vgl. Ef 1,3). Wij brengen Hem dank omdat Hij vanaf het begin van het tijdperk der christenheid dit werelddeel heeft geroepen om het centrum te zijn van waaruit de blijde boodschap zich zou verspreiden, en om aan de wereld zijn universeel vaderschap bekend te maken. We brengen Hem dank omdat Hij deze bodem heeft gezegend met het bloed van de martelaren en met de gave van talloze roepingen tot het priesterschap, tot het diaconaat, tot het godgewijde leven in verschillende vormen, van monastieke leven tot seculiere instituten.

Wij brengen Hem dank omdat zijn heilige Geest ook thans nog steeds zonen en dochters van deze kerk roept om de heilsboodschap over de gehele wereld te verkondigen, terwijl Hij anderen uitnodigt om van de waarheid van de heilsboodschap te getuigen in hun huwelijks- en beroepsleven, in cultuur en politiek, kunsten en sport, in de menselijke betrekkingen en de wereld van de arbeid, ieder volgens de hem of haar verleende gave en zending.

Wij brengen Hem dank omdat Hij de stem is die roept en die de moed geeft om daarop in te gaan; omdat Hij de Herder is die voorgaat en helpt trouw te zijn, iedere dag weer; omdat Hij de weg, de waarheid en het leven is voor allen die geroepen zijn om het plan van de Vader te verwezenlijken.

Het Europees Congres over roepingen

2. Toen we van 5 tot 10 mei 1997 bijeen waren te Rome voor het Congres over de Roepingen tot het Priesterschap en het godgewijde Leven in Europa¹, hebben we aan de Heer van de oogst de zorg voor de werkzaamheden van dit Congres in handen gelegd, maar vooral de grote bezorgdheid toevertrouwd van de kerk in Europa in deze moeilijke en tegelijk schitterende tijd, en daarnaast onze dankbaarheid uitgesproken jegens God die de bron is van alle troost en de liefde verwekt voor de Eeuwige.

Dit Congres is werkelijk een genadevolle gebeurtenis geweest: de broederlijke gedachtenwisselingen, het verdiept inzicht in de leer van de kerk, de ontmoeting met

1. Deelnemers aan dit Congres waren 253 afgevaardigden uit 37 Europese landen en vertegenwoordigers uit de verschillende categorieën van roepingen (leken, godgewijde mensen, priesters, bisschoppen); daarnaast ook enige vertegenwoordigers uit de zusterkerken (protestanten, orthodoxen en anglicanen).

de zo verschillende charisma's, het uitwisselen van de ervaringen en het streven in de kerken van Oost en West, dat alles betekende voor allen en voor ieder persoonlijk een grote verrijking. Het bevestigde de wil van iedere deelnemer om zich volledig te blijven inzetten voor de roepingen, ondanks de geringe resultaten die in sommige kerken van het oude werelddeel worden geboekt.

De kracht van de hoop

3. Vanaf het *Werkdocument op het Congres (Instrumentum laboris)* tot de *Slotverklaring* was de hoop de samenbindende factor in alle handelingen en momenten van dit congres, zowel in de toespraak van de paus tot de congresgangers en de *boodschap voor de kerkelijke gemeenschappen*, als in de betogen in de congreszaal en de discussies in de studiegroepen, in de informele gesprekken en getuigenissen.

Een hoop, sterker dan alle angst en twijfel; de hoop die voor het geloof van onze broeders en zusters in de kerken van het Oosten tot steun is geweest in tijden dat het moeilijk en riskant was te geloven en te hopen; de hoop die nu wordt beloond met een nieuwe rijke bloei aan roepingen waarvan zij op het Congres hebben getuigd.

Wij zijn grote dankbaarheid verschuldigd aan deze broeders en zusters en ook aan alle gelovigen die blijven getuigen dat "de hoop het geheim is van het christelijk leven, de onontbeerlijke bezieling in de zending van de kerk en met name in het roepingenpastoraat ... Deze hoop moet dus nieuw leven worden ingeblazen bij de priesters, de opvoeders, de christelijke gezinnen, de congregaties van religieuzen en de seculiere instituten, kortom bij allen die samen met de nieuwe generaties het leven moeten dienen."²

2. Pauselijk Werk voor de Kerkelijke Roepingen, *De roepingenpastoraal in de particuliere kerken van Europa: werkdocument voor het Congres over de roepingen tot het priesterschap en het godgewijde leven in Europa*, Rome 1996, 88. Deze tekst zal in het verdere verloop aangeduid worden met *Werkdocument*.

Wij richten ons tot jullie, kinderen, opgroeiende jeugd en jonge volwassenen ...

4. Gesterkt door deze hoop, richten wij ons op de eerste plaats tot jullie, *kinderen, opgroeiende jeugd en jonge volwassenen*, opdat jullie bij de keuze voor je toekomst het plan aanvaardt dat God met jullie heeft: jullie zullen alleen dan gelukkig zijn en geheel jezelf worden als jullie bereid zijn om de droom van de Schepper omtrent het schepsel te verwerkelijken.

Hoe graag zouden wij dit document willen zien als een tot ieder van jullie persoonlijk gerichte brief waarin jullie met de hulp van je opvoeders de liefdevolle zorg kunt bespeuren van de moederkerk voor ieder van haar kinderen, die heel bijzondere zorg die een moeder betoont voor haar jongste kinderen. Een brief, waarin jullie je eigen problemen kunt herkennen, de vragen die leven in je jeugdige hart en de antwoorden die komen van Hem die de eeuwig jonge vriend is van je ziel, de enige die jullie de waarheid brengen kan!

Beseft het wel, dierbare jonge mensen, dat de kerk jullie met toegewijde zorg op je weg en bij je keuzes volgt. Wat zou het mooi zijn als deze brief in jullie een reactie teweeg zou brengen, als ze zou leiden tot verdere dialoog met hen die jullie begeleiden ...

... tot u, ouders en opvoeders ...

5. Vervuld van dezelfde hoop richten wij ons tot u, *ouders*, die door God geroepen bent mede te werken met zijn wil om leven te schenken, en tot u *opvoeders*, leraren, catecheten en jeugdleiders, die door God geroepen bent om op verschillende wijzen mee te werken aan hoe Hij het leven gestalte wil geven. Graag willen we u zeggen hoeveel waardering de kerk heeft voor het werk

waartoe u geroepen bent, en hoezeer ze daarop rekent om de roeping van uw kinderen en een echte roepingencultuur te bevorderen.

Gij, ouders, zijt ook de eerst aangewezen opvoeders op het gebied van de roepingen, terwijl gij die met de vorming van de jeugd belast bent, niet alleen onderricht geeft over en inleidt tot keuzes van levensbelang: u hebt de opdracht om de jonge mensen die u op de toekomst voorbereidt, te leren hoe te leven. Door uw trouw aan Gods roepstem maakt u het op kostbare en onvervangbare wijze mede mogelijk dat uw kinderen en leerlingen hun persoonlijke roeping kunnen ontdekken opdat zij “leven mogen bezitten, en wel in overvloed” (Joh 10,10)

... tot u, pastores en priesters, godgewijden

6. Met een hart vol hoop richten wij ons tot u, priesters en tot u, godgewijden in het religieuze leven en in de seculiere instituten. U hebt een bijzondere oproep gehoord om de Heer te volgen in een leven dat geheel aan Hem is gewijd: u bent ook, allen zonder uitzondering, speciaal geroepen om te laten zien hoe groots het is Christus te volgen.

Wij weten hoe moeilijk de verkondiging hiervan is en hoe groot de bekoring om de moed te verliezen als alle inspanning vruchteloos lijkt. “Het roepingenpastoraat is het moeilijkste en gevoeligste dienstwerk.”³ Maar wij zouden u er ook op willen wijzen dat er niets gaat boven een zo enthousiast getuigen van de eigen roeping dat dit aanstekelijk werkt. Niets is méér vanzelfsprekend en overtuigend dan een roeping die andere roepingen wekt en die u met recht tot ‘vaders’ en ‘moeders’ maakt.

Niet alleen tot hen die een uitdrukkelijke functie hebben op het gebied van de roepingen zouden wij ons met dit document willen richten, maar vooral ook tot diegenen onder

u die daar niet rechtstreeks bij zijn betrokken, of die menen daartoe in het geheel geen speciale verplichting te hebben.

Wij willen deze mensen erop wijzen dat alleen door een gemeenschappelijk getuigenis het roepingenwerk resultaat kan boeken, en dat de roepingencrisis waarover men spreekt, vooral te maken heeft met de onverschilligheid van sommige getuigen waardoor de boodschap wordt verzwakt. *In een kerk die geheel op roeping gericht is moet iedereen aan het bevorderen van roepingen meewerken.* Wat een geluk voor u als u door uw leven tot uitdrukking weet te brengen dat het mooi en bevredigend is om God te dienen, en als u duidelijk weet te maken dat in Hem, die uw leven is, ieder levend wezen zichzelf vinden kan (vgl. Kol 3,3).

... tot heel het volk van God in Europa

7. Tot slot: wij zouden de ‘barmhartige samaritanen van de hoop’ willen zijn voor de broeders en zusters met wie wij de last van hun gang door het leven delen. Wij willen deze zelfde boodschap van hoop richten tot het gehele volk van God dat in de kerken van Oost en West als pelgrim op deze oude en gezegende grond voorttrekt. Ooit ging de verkondiging van de blijde boodschap van hier uit, dankzij de moed van talrijke evangelieverkondigers die hun getuigenis met hun bloed bezegelden. Ook nu nog, zo willen wij geloven, roept de Geest van de Vader.

Over de wegen van de wereld zendt Hij de zonen en dochters uit vanuit deze edelmoedige landen met hun christelijke wortels, die toch een nieuwe evangelisatie en nieuwe evangelieverkondigers nodig hebben. Vandaar dat ook wij, zoals eens de apostelen, in het besef van onze schamelijkheid en van de noden van deze kerk, ons wenden tot de Heer: “Meester, de hele nacht

3. A.w., 15.

4. Zie met name *Ontwikkelingen in de roepingenpastoraal binnen de particuliere kerken, ervaringen uit het verleden en programma's voor de toekomst: slotdocument van het Tweede Internationale Congres van bisschoppen en anderen die belast zijn met de zorg voor de kerkelijke roepingen* (document opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Congregaties voor de Oosterse Kerken, voor de Religieuzen en Seculiere Instituten, voor de Evangelisering van de Volkeren en voor de katholieke Opvoeding), Rome 10-16 mei 1981; Pauselijk Werk voor de Kerkelijke Roepingen, *Het ontwikkelen van de roepingenpastoraal in de particuliere kerken* (document opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Congregaties voor de Katholieke Opvoeding en voor de Instituten van Godgewijd Leven en de Sociëteiten van Apostolisch Leven), Rome 1992; *Slotverklaring van het eerste Congres van het Latijns-Amerikaans Werelddeel over roepingen*, Itaiçi 1994 (gepubliceerd in *Seminarium*, 3/1994/643-655).

hebben wij ons al afgetobd zonder iets te vangen” (Lc 5,5). Maar wij willen vooral ‘op zijn woord’ geloven en hopen dat de Heer, zoals toen, ook thans nog door een wonderbare visvangst de boten van zijn apostelen kan vullen, en van iedere gelovige een mensvisser maken kan.

Van het Congres naar het leven

8. Vandaar dat het doel van dit document is u allen deelgenoot te maken van de genadenrijke gebeurtenis die het Congres was. We streven niet naar het geven van een gedetailleerde samenvatting of van een systematische verhandeling over de roeping; maar we willen de gehele kerk in en buiten Europa, met al haar christelijke vertakkingen, de belangrijkste resultaten van dit congres broederlijk ter beschikking stellen.

Wij willen trachten ons in dit document voor alle mensen zo verstaanbaar mogelijk uit te drukken, want allen zonder onderscheid zijn geroepen om hun eigen roeping gestalte te geven en die van hun naaste te bevorderen.

Bij ons schrijven zullen we er vooral naar streven de theologische reflectie te verbinden met de pastorale praktijk, de theoretische voorstellen met de pedagogische aanwijzingen, om zo een concrete en praktische hulp te bieden aan allen die zich wijden aan het bevorderen van de roeping.

Wij zijn niet voornemens alles te zeggen, niet alleen omdat we niet willen herhalen wat hieromtrent reeds door andere documenten zeer goed gezegd is⁴, maar ook om open te blijven staan voor het geheim, dat geheim dat het leven en de roeping van ieder mens omringt, dat geheim dat ook de weg is tot het onderscheiden van de roeping, en dat pas bij het sterven tot voltooiing zal komen. *De roepingenpastoraal heeft ofwel een mystagogisch karakter en gaat dus steeds weer uit van het Mysterie (van God)*

om terug te voeren tot het mysterie (van de mens), ofwel ze bestaat niet.

De verschillende delen van het document

9. De tekst volgt in concreto de gedachtegang die bij de werkzaamheden van het Congres gevolgd werd: vanuit de werkelijkheid naar de bezinning daarop, om dan weer tot de concreet beleefde werkelijkheid terug te keren. Het roepingenpastoraat moet de alledaagse werkelijkheid als maatstaf nemen, juist omdat het als pastoraat in dienst van het leven staat.

Vandaar dat we eerst trachten de situatie in kaart te brengen, om vervolgens het thema van de roeping vanuit *theologisch* standpunt te duiden en er een onderbouwing, een onmisbaar referentiekader, aan te geven dat bij de verdere uiteenzettingen niet gemist kan worden.

Daarna begint het meest concrete deel: allereerst een *pastoraal* deel waarin de grote lijnen uiteen worden gezet voor een plan van aanpak, vervolgens een deel van *pedagogische* aard. Dit deel zal nuttig zijn om althans enkele richtlijnen vast te stellen op het gebied van methode en dagelijkse praktijk. Juist aan dit aspect schort het het meest en hieromtrent wordt het meest verwacht door allen die in het roepingenpastoraat werkzaam zijn.

EERSTE DEEL

DE HUIDIGE SITUATIE VAN DE ROEPINGEN IN EUROPA

“De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig” (Mt 9,37)

Dit eerste deel werpt een kritische blik op Europa, in het besef hoe complex dit Europa op cultureel gebied is, waarin een mensbeeld schijnt te overheersen van de ‘mens zonder roeping’. De nieuwe evangelisatie moet weer de sterke betekenis van het leven als ‘roeping’, in de zin van een fundamenteel geroepen zijn tot heiligheid, naar voren brengen, door een cultuur te herscheppen die gunstig is voor de verschillende roepingen en die een waarlijk krachtige impuls kan geven aan de kwaliteit van het roepingenpastoraat.

‘Nieuwe roepingen voor een nieuw Europa’

10. Het thema van het Congres (‘Nieuwe roepingen voor een nieuw Europa’) voert onmiddellijk tot de kern van het probleem: in onze tijd heeft het, in vergelijking met het verleden, nieuwe Europa roepingen nodig die evenzeer ‘nieuw’ zijn. Deze stelling moet onderbouwd worden, wil men de betekenis van dat nieuwe begrijpen, en inzien wat dit betekent voor het ‘traditionele’ pastoraat voor de roepingen tot het priesterschap en het godgewijde leven. Daarom willen we ons niet beperken tot een momentopname van de situatie en het opsommen van een aantal gegevens, maar willen we proberen te begrijpen in welke richting het nieuwe en de daaruit voortvloeiende behoefte aan roepingen moeten gaan.

Tegelijkertijd willen we de situatie waarvoor we momenteel staan, beoordelen, in het licht van wat Jezus zei bij het zien van de zending die Hem wachtte: “De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig” (Mt 9,37). Deze woorden zijn nog steeds waar, en vormen een waardevolle sleutel om de huidige situatie te verstaan. In zekere zin vinden we daarin de juiste maatstaf voor ons handelen en de juiste verhouding (of wanverhouding) tussen een overrijke oogst en onze geringe krachten. Daarbij houden we ons verre van iedere pessimistische duiding van deze tijd en van iedere zelfgenoegzaamheid ten aanzien van de toekomst.

Een nieuw Europa

11. Het *Werkdocument* had reeds een beeld geschetst van de situatie in Europa op het gebied van het roepingenvraagstuk, een situatie die sterk door nieuwe elementen gekenmerkt wordt. We vatten deze kort samen, in navolging van de analyse die het Congres ervan heeft gemaakt. Daarbij trachten we de belangrijkste elementen aan te geven die op lange termijn ongetwijfeld van invloed zullen zijn op de mentaliteit en het gevoelsleven van de jonge mensen, en dus ook bepalend zullen zijn voor de praktijk van het roepingenpastoraat en zijn wijze van aanpak.

a. Een veelkleurig en complex Europa

Eén ding staat bij voorbaat duidelijk vast: het is praktisch onmogelijk om op statische en eenduidige wijze vast te stellen hoe het met de situatie van de jonge mensen in Europa gesteld is, en welke de onvermijdelijke gevolgen daarvan zijn voor de roepingen. We hebben te maken met een *veelkleurig Europa*, dat zo geworden is door gebeurtenissen van sociale en politieke aard (bijvoorbeeld het verschil tussen Oost en West), maar ook omdat het een veelheid

heeft aan tradities en culturen (Grieks-Latijns, Angelsaksisch, Slavisch).

Deze culturen vormen echter ook zijn rijkdom en maken, in verschillende samenhangen, zijn ervaringen en keuzes duidelijk. Zo is voor het oostelijk deel een probleem hoe men moet omgaan met de herwonnen vrijheid, terwijl men in het Westen zich afvraagt hoe de authentieke vrijheid beleefd kan worden.

Deze verscheidenheid wordt ook bevestigd door de ontwikkeling van de roepingen tot het priesterschap en het godgewijde leven, niet alleen vanwege het zeer grote verschil tussen de talrijke roepingen in Oost-Europa en de algemene crisis in het Westen, maar ook omdat men, temidden van die crisis, tekenen bespeurt dat er weer roepingen komen, met name in die kerken waar een volhardende postconcliaire arbeid diepe en doeltreffende sporen heeft getrokken.⁵

Terwijl het dus in het Oosten noodzakelijk is te komen tot een werkelijk systematisch pastoraat om de roepingen te bevorderen, en vooral om ze te vormen, moet voor het Westen de aandacht heel anders gericht worden. We moeten ons afvragen in hoeverre bepaalde plannen voor het bevorderen van roepingen op een reële theologische basis berusten en rechtstreeks toegepast kunnen worden, van welk roepingenbegrip deze plannen uitgaan, en wat voor soort roepingen eruit voortvloeien. Op het Congres werd herhaalde malen nadrukkelijk gevraagd: "Waarom 'produceren' bepaalde vormen van theologie of pastorale praktijk geen roepingen, terwijl andere dat wel doen?"⁶

Een ander aspect betreft de sociale en culturele situatie in Europa: een overmaat aan mogelijkheden, gelegenheden, prikkels, tegenover het gebrek aan concentratie, initiatieven en plannen. Het gaat hier om een andere tegenstelling die dit tijdvak nog

ingewikkelder maakt, met een negatieve weerslag op het gebied van de roepingen. Zoals het oude Rome lijkt Europa op een *pantheon*, op een grote 'tempel' waarin alle 'godheden' vertegenwoordigd zijn, of waarin iedere 'waarde' een eigen plaats en nis heeft.

Onderling geheel verschillende en tegenstrijdige 'waarden', volledig tegengestelde interpretatie- en beoordelingsnormen, regels om de koers en het gedrag te bepalen, zijn met elkaar vermengd en bestaan naast elkaar, zonder dat er een duidelijke waardenschaal is.

In een dergelijke samenhang blijkt het moeilijk om een eenduidige opvatting of visie over de wereld te hebben, *hetgeen ook de mogelijkheid tot het maken van een levensontwerp verzwakt*. Wanneer immers een cultuur niet meer vastlegt wat haar hoogste zingevingsmogelijkheden zijn of geen consensus heeft over bepaalde waarden die bij uitstek zin aan het leven kunnen geven, maar alles vervlakt, dan vervalt iedere mogelijkheid om een levensontwerp te kiezen, en wordt alles onbelangrijk en plat.

b. *De jeugd en Europa*

De Europese jeugd leeft in een cultuur die allerlei gedaanten heeft en tweeslachtig, 'polytheïstisch' en neutraal is. Enerzijds is ze hartstochtelijk op zoek naar waarachtigheid, genegenheid, persoonlijke betrekkingen, weidse horizonten, maar van de andere kant is ze door en door alleen, 'gekwetst' door de welvaart, in de ideologieën teleurgesteld, in verwarring op ethisch gebied.

En verder: "In verschillende delen van de jongerenwereld onderkent men een zeer duidelijke sympathie voor het leven opgevat als absolute waarde en als iets heiligs ..."⁷, maar vaak, en in vele delen van Europa, is deze open houding ten opzichte van het leven in tegenspraak met een politiek die

5. Vgl. *Werkdocument*, 18.

6. *Slotverklaring van het Europees Congres over de roepingen tot het priesterschap en het godgewijde leven*, 8. In het vervolg wordt deze tekst geciteerd onder het woord *Slotverklaring*.

7. *Werkdocument*, 32.

het recht op leven, vooral van de zwaksten, weigert te eerbiedigen. Een politiek die het gevaar met zich meebrengt dat het 'oude werelddeel' steeds verder zal vergrijzen.

Wanneer dus de jeugd van de ene kant van kapitale betekenis is voor het huidige Europa – dat veel investeert in hun toekomst –, wordt anderzijds door de wereld van de volwassenen of van de burgerlijke overheden niet steeds adequaat op de verwachtingen van de jonge mensen ingegaan.

Hoe het ook zij, twee aspecten zijn naar onze mening van doorslaggevend belang om het gedrag van de moderne jeugd te verstaan: *de eis zichzelf te mogen zijn en het verlangen naar vrijheid*. Het zijn twee belangrijke en typisch menselijke verlangens. Maar in een zwakke en ingewikkelde cultuur als de onze leiden ze vaak – als ze elkaar ontmoeten – tot combinaties waardoor ze misvormd worden: zichzelf-zijn wordt dan *zichzelf tot norm nemen*, terwijl vrijheid in *willekeur* ontaardt.

In verband hiermee moet zeer aandachtig gezien worden hoe de jonge Europeanen staan tegenover de kerk. In een van de slotproposities stelt het Congres met moedige werkelijkheidszin vast: "Vaak zien de jonge mensen de kerk niet als datgene waarnaar zij op zoek zijn, noch als de plaats waar ze antwoord vinden op hun vragen en verwachtingen. Men merkt op dat niet God hun probleem is, maar de kerk. De kerk is zich ervan bewust dat het niet gemakkelijk is met de jeugd te communiceren, dat het ontbreekt aan echt pastorale plannen ..., dat bepaalde vormen van catechese een zwakke theologie en mensenkennis vertonen. Veel jonge mensen vrezen nog steeds dat met de kerk op weg gaan een inperking betekent van hun vrijheid"⁸, terwijl voor veel anderen de kerk wel het richtpunt bij uitstek blijft of wordt.

c. 'Mens zonder roeping'

Vanzelfsprekend ziet men dit spel van tegenstellingen terug waar het gaat over de kijk op de toekomst; de jonge mensen zien deze in een perspectief dat door hun eigen inzichten begrensd wordt, en benaderen haar in functie van strikt persoonlijke belangen (zelfverwerkelijking).

Logisch volgt hieruit dat men met betrekking tot de toekomst niet verder ziet dan de beroepskeuze, een goed inkomen of de bevrediging van het gemoeds- en gevoelsleven; en dit alles binnen een perspectief dat in feite het verlangen naar vrijheid en de mogelijkheden van de betrokkene begrenst tot beperkte toekomstplannen, terwijl men in de waan verkeert vrij te zijn.

Het zijn keuzes die absoluut geen oog hebben voor het mysterie en voor hetgeen de daagse werkelijkheid te boven gaat, noch wellicht voor hun verantwoordelijkheid met betrekking tot het eigen leven en dat van anderen, zelfs niet voor het leven dat als geschenk is gegeven en aan anderen moet worden doorgegeven.

Met andere woorden, het gaat om een aanvoelen en mentaliteit die zouden kunnen leiden tot *een cultuur die vijandig staat tegenover roeping*. Anders gezegd, in een Europa dat op cultureel gebied zo grote verschillen vertoont, geen duidelijke oriëntatiepunten heeft en gelijkt op een groot pantheon, schijnt het overheersend mensbeeld dat van de *'mens zonder roeping'* te zijn.

Men zou het als volgt kunnen beschrijven: "Het gevaar bestaat dat een pluralistische en complexe cultuur jonge mensen zal voortbrengen met een typisch onaffe en zwakke persoonlijkheid, hetgeen tot een chronisch aarzelen leidt bij de keuze voor een roeping. Talrijke jonge mensen beschikken zelfs niet over de 'grondbeginselen' van het bestaan; ze zijn nomaden: ze trekken voortdurend rond over de aardbol en door de wereld van gevoel, cultuur en gods-

8. Slotverklaring, 7.

dienst; ze 'proberen uit'! Ze beschikken over grote hoeveelheden zeer uiteenlopende informatie, maar zijn onvoldoende gevormd, en lijken rond te dolen zonder dat ze een aantal vaste punten hebben waarop ze zich kunnen richten en waaraan ze houvast hebben. Daarom zijn ze bang voor hun toekomst, schrikken ze terug voor blijvende keuzes, en zijn ze onzeker over hun bestaan. Van de ene kant willen ze koste wat het kost op eigen benen staan en onafhankelijk zijn, maar van de andere kant neigen ze zeer sterk tot afhankelijkheid van hun maatschappelijke en culturele omgeving, die voor hen als toevluchtsoord fungeert, zijn ze uit op de onmiddellijke bevrediging van de zinnen door 'wat ik lekker vind', door 'waar ik mij goed bij voel', in een op maat gesneden gevoelswereld."⁹

Het is triest intelligente en begaafde jonge mensen te ontmoeten bij wie de levensvreugde gedoofd schijnt, bij wie niet langer het verlangen leeft om in iets te geloven, hoge idealen na te streven, te hopen op een wereld die vooral door hun inspanningen een betere wereld zal worden. Deze jongeren lijken zich overbodig te voelen in het spel of drama van het leven. Zij bedanken er als het ware voor, verloren lopend op doodlopende wegen, zich terugtrekkend op een minimale vitaliteit, zonder roeping maar ook zonder toekomst, of hoogstens met een toekomst die een kopie is van het heden.

d. *De roeping van Europa*

En toch blijkt dit Europa met zijn talrijke bevolking en zijn zo zwakke cultuur (die zich desondanks vaak krachtig doet gelden) over onvermoede krachten te beschikken, is het meer dan ooit levend en geroepen om een belangrijke rol te spelen op het internationale toneel.

Nooit zozeer als in onze tijd heeft in het oude werelddeel, ondanks alle wonden die het heeft opgelopen in de conflicten uit het

recente verleden en de vaak heftige botsingen die zich erbinnen hebben voorgedaan, *de roep om eenheid weerklonken.*

Een eenheid die, ook al zijn bepaalde muren gevallen, nog tot stand moet worden gebracht, en die zich zal moeten uitstrekken tot heel Europa en tot hen die er om toegang en gastvrijheid verzoeken.

Een eenheid die niet enkel van politieke en economische aard zal mogen zijn, maar ook en vooral een geestelijk en moreel karakter zal moeten hebben.

Een eenheid ook, die zal moeten uitgaan boven de oude gevoelens van verbittering en wantrouwen uit het verleden, en die juist in haar van oudsher christelijke wortels een reden kan vinden om naar elkaar toe te groeien en een waarborg voor wederzijds begrip.

Een eenheid die met name de jonge mensen van de tegenwoordige generatie, uit West en Oost, uit Noord en Zuid, tot stand zullen moeten brengen en consolideren en die zij zullen moeten verdedigen tegen alle isolationisme en tegen iedere neiging om alleen de eigen belangen te behartigen, en die ze aan de hele wereld zullen mogen voorhouden als voorbeeld van een vreedzaam samenleven in bonte verscheidenheid.

Zal de jeugd in staat zijn om die verantwoordelijkheid op zich te nemen?

Als het zo is dat de moderne jonge mens de richting dreigt kwijt te raken en duidelijke richtpunten dreigt te missen, dan zou toch het 'nieuwe Europa in wording' wellicht een na te streven doel kunnen worden en de jongeren een passende prikkel kunnen bieden. In werkelijkheid immers "verlangen zij hartstochtelijk naar vrijheid en zijn ze op zoek naar waarheid, spiritualiteit, waarachtigheid, persoonlijke originaliteit en helderheid", "koesteren zij een verlangen naar vriendschap en tegelijk naar wederkerigheid", zoeken ze naar 'kameraadschap', en willen ze "een nieuwe maatschappij op-

9. A.w., 3.

bouwen die berust op waarden als vrede, gerechtigheid, solidariteit, vrijwilligerswerk en de gelijkwaardigheid van de vrouw”.¹⁰

Uiteindelijk komen de jonge Europeanen uit de jongste onderzoeken naar voren als mensen die geen weg weten maar niet alle hoop verloren hebben, geïnfecteerd zijn door relativistische opvattingen op het gebied van de moraal, terwijl ze tegelijk verlangen ‘als goede mensen te leven’, zich bewust zijn van hun behoefte aan heil, zonder dat ze weten waar dit vinden is.

Hun grootste probleem is wel de samenleving die zich op ethisch gebied neutraal opstelt en waarin ze nu eenmaal leven; maar hun bronnen zijn nog niet opgedroogd. Met name in een overgangstijd als de onze waarin nieuwe perspectieven opdoemen. Als bewijs daarvoor ziet men vele jongeren die oprecht op zoek zijn naar spiritualiteit en zich moedig op sociaal terrein bewegen, terwijl ze vertrouwen hebben in zichzelf en in anderen, en hoop en optimisme uitstralen.

Wij geloven dat deze jonge mensen in staat zijn dit nieuwe Europa op te bouwen, alle tegenspraak en ‘de last’ van een bepaalde culturele omgeving ten spijt. In de roeping waarvoor hun geboortegrond is gesteld, tekent zich ook hun persoonlijke roeping af.

Een nieuwe evangelisatie

12. Dit alles opent nieuwe wegen en vraagt om nieuwe impulsen voor het evangelisatieproces van het oude en nieuwe Europa. Sinds lang verlangen de kerk en de huidige paus een grondige vernieuwing van inhoud en methodes bij de verkondiging van het evangelie, om “de kerk van de twintigste eeuw meer en meer geschikt te maken om aan de mensen van deze eeuw het evangelie te verkondigen”.¹¹

Het Congres heeft er ons ook op gewe-

zen “dat men niet angstig moet zijn om te leven in een tijd van overgang”.¹²

a. *Het ‘semper’ en het ‘novum’*

Het ‘semper’ en het ‘novum’ van het evangelie moeten dus met elkaar verbonden worden, om zo in te gaan op de nieuwe vragen en levensomstandigheden van de hedendaagse man en vrouw. Het is dus dringend noodzakelijk het hart of de kern van het *kerygma* opnieuw voor te houden als een ‘eeuwig blijde boodschap’ die voor de jonge mens in Europa vol leven en zin is; als een boodschap die aan zijn verwachtingen kan beantwoorden en hem op zijn zoektocht helderheid kan geven.

Met name op de volgende punten zijn de spanning en uitdaging toegespitst. Het mensbeeld waarnaar men streeft en de grote beslissingen in het leven, de toekomst van het individu en de mensheid hangen af van vragen als: wat is de zin van de vrijheid? welke verhouding is er tussen subjectiviteit en objectiviteit, tussen het geheim van het leven en van de dood, tussen liefde en lijden, werken en feesten?

De verhouding moet duidelijk gemaakt worden tussen praktijk en waarheid, tussen hetgeen zich in het persoonlijk leven zich op dit ogenblik afspeelt en de voor allen bestemde uiteindelijke toekomst, of tussen het goede dat men ontvangen heeft en het goede dat men schenkt, tussen het besef dat het leven een geschenk is en de levenskeuze die men maakt. Wij weten dat juist omtrent de betekenis van deze punten er een zekere crisis heerst, met als gevolg dat er een cultuur ontstaat die vijandig is ten opzichte van roepingen en zich het beeld ontwikkelt van de mens die geen roeping kent.

De nieuwe evangelisatie moet dus van hieruit vertrekken en zijn aangrijpingspunt nemen, om het leven en de zin van het leven, en ook het verlangen naar vrijheid en subjectiviteit, het inzicht dat men deel uit-

10. A.w., 4.

11. Paulus VI, apostolische Exhortatie *Evangelii nuntiandi* (8 december 1975), 2; zie hierover ook Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Christifideles laici* (30 december 1988), 33-34, en Encycliek *Redemptoris missio* (7 december 1990), 33-34.

12. *Slotverklaring*, 19.

maakt van de wereld en in relatie staat met andere mensen, met het evangelie te door-desemen.

Van daaruit zal een roepingencultuur kunnen opbloeien en het beeld ontstaan van een mens die openstaat voor de roeping. De blijde boodschap van het Pasen van de Heer mag niet ontbreken in een Europa dat grondig van aanzien moet veranderen; want in Zijn bloed worden de verstrooide volkeren verenigd en komen zij die veraf staan, elkaar nabij, “doordat Hij de scheidsmuur van vijandschap heeft neergehaald” (vgl. Ef 2,14).

Wij kunnen zelfs zeggen dat *de roeping de kern is van de nieuwe evangelisatie aan de vooravond van het derde millennium*; ze is Gods oproep aan de mens tot een nieuwe lente van waarheid en vrijheid, en tot nieuwe ethische onderbouwing van de Europese cultuur en samenleving.

b. *Een nieuwe heiligheid*

In dit proces van inculturatie van de blijde boodschap wordt Gods woord de reisgezel van de mens en komt hem op zijn weg tegemoet om hem het plan van de Vader als voorwaarde voor zijn geluk duidelijk te maken. Het is juist het woord uit Paulus' brief aan de christenen van Efese dat ons, het volk van God in Europa, thans leert ontdekken wat met het blote oog misschien niet direct kan worden waargenomen maar dat niettemin een gebeuren is, een gave en nieuw leven: “Zo bent u dus geen vreemdelingen en ontheemden meer, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God” (Ef 2,19).

Natuurlijk is dat geen nieuw woord, maar het is een woord dat ons met nieuwe ogen doet kijken naar de werkelijkheid van de kerk op het oude continent, die verre van een ‘oude kerk’ is. Zij is een gemeenschap van gelovigen die geroepen zijn tot de ‘jeugd van de heiligheid’, *de heiligheid*

waartoe allen zijn geroepen, zo krachtig benadrukt door het Concilie¹³, en waarop bij verschillende gelegenheden het leerambt telkens weer heeft gewezen.

Het is nu tijd dat deze uitnodiging haar oude kracht herwint en gehoor vindt bij iedere gelovige opdat eenieder in staat zij “mèt alle heiligen te vatten, wat de breedte en de lengte en hoogte en diepte is” (Ef 3,18) van het genadegeheim dat aan zijn leven is toevertrouwd.

Het is nu tijd dat deze uitnodiging tot nieuwe vormen van heiligheid leidt, want Europa heeft vooral behoefte aan die bijzondere, originele en in zekere zin ongehoorde heiligheid die onze tijd vraagt.

Er zijn mensen nodig die ‘*bruggen kunnen slaan*’ om de kerken en volkeren van Europa steeds meer met elkaar te verenigen en de geesten met elkaar te verzoenen. Er zijn ‘*vaders*’ en ‘*moeders*’ nodig die open staan voor het geschenk van het leven; *echtparen* die de schoonheid van de door God gezegende liefde feestelijk bewijzen; mensen *die in staat zijn tot dialoog en uitmunten in ‘liefde voor de cultuur’*, om de christelijke boodschap in de taal van onze tijd door te geven; *professionals en eenvoudige mensen* die in staat zijn de helderheid van de waarheid en de kracht van de christelijke liefde te doen doorstralen in hun betrokkenheid bij het maatschappelijk leven en in hun arbeidsverhoudingen en vriendschapsbanden; *vrouwen* die in het christelijk geloof weer de mogelijkheid ontdekken om hun talenten als vrouw ten volle te ontplooien; *priesters* met een hart, zo groot als dat van de Goede Herder; *permanente diakens* die het Woord verkondigen en tonen geheel in dienst te staan van de allerarmsten; *godgewijde apostelen* die in staat zijn met een beschouwend hart midden in de wereld en onze tijd te staan; *mystici* die zo vertrouwd zijn met het mysterie van God dat zij de Godservaring weten te vieren en

13. Vgl. Tweede Vaticaans Concilie, dogmatische Constitutie over de kerk, *Lumen gentium*, 32 en 39-42 (hfdst. V).

Gods aanwezigheid temidden van hun bezigheden aantonen.

Europa heeft behoefte aan nieuwe *belijders* van het geloof en van de schoonheid van het geloof; aan geloofwaardige mensen die *getuigen van hun geloof* en met hun leven ervoor durven instaan; aan *maagden* die dit niet alleen omwille van zichzelf zijn, maar die voor allen een teken weten te zijn van de maagdelijkheid die in ieders hart ligt en die rechtstreeks verwijst naar de Eeuwige, de bron van alle liefde.

Onze aarde dorst niet alleen naar heiligen, maar ook naar *gemeenschappen* voor wie de kerk en de wereld zo dierbaar zijn dat ze aan de wereld het beeld kunnen bieden van een vrije, open, dynamische kerk die haar plaats heeft in het huidige Europa, die mensen in nood nabij is en voor allen openstaat, die zwaard is van gerechtigheid, zorgzaam is voor de armen, niet bezorgd is over het feit dat zij een minderheid vormt, niet erover denkt om zich in haar werken te beperken, niet geschokt wordt door het klimaat van maatschappelijke ontkerstening (die reëel, maar waarschijnlijk niet zo ingrijpend en algemeen is) noch door het, vaak alleen maar schijnbaar, ontbreken van resultaten.

Zo zal de nieuwe heiligheid eruit zien, in staat om Europa opnieuw te evangeliseren en het nieuwe Europa op te bouwen!

Nieuwe roepingen

13. Het is dus nodig een nieuw gesprek te beginnen over roeping en roepingen, over de cultuur en over het roepingenpastoraat. Het Congres heeft willen ingaan op een zekere, tegenwoordig wijd verspreide, gevoelige belangstelling voor deze onderwerpen, maar tegelijk toch ook een “ideale ‘extra inspanning’ willen voorstellen om in onze kerken een nieuwe lente te doen aanbreken”.¹⁴

a. *Roeping en roepingen*

Zoals heiligheid bestemd is voor allen die in Jezus Christus gedoopt zijn, zo heeft ieder leven een eigen speciale roeping. En zoals de heiligheid geworteld staat in het doopsel, zo heeft deze speciale roeping te maken met het simpele feit dat men bestaat. De roeping is de gedachte die God in zijn voorzienigheid heeft over ieder schepsel, ze is zijn ideale plan, als een droom die God ter harte gaat omdat het schepsel Hem ter harte gaat. God de Vader wil dat ieder leven een verschillende en heel eigen roeping heeft.

De mens is immers tot het leven ‘geroepen’, en wanneer hij tot leven komt, draagt en vindt hij in zich het beeld van Hem die hem geroepen heeft.

De roeping is de uitnodiging van Godswege om zich naar dit beeld te ontwikkelen; ze is uniek en onherhaalbaar, juist omdat dit beeld onuitputtelijk is. Ieder schepsel drukt, zoals het daartoe geroepen is, een bepaald aspect uit van de gedachte Gods. Daarin vindt het zijn naam en eigenheid, daarin wordt zijn vrijheid en oorspronkelijkheid bevestigd en veilig gesteld.

Uit het feit dat iedere mens van zijn geboorte af een eigen roeping bezit, volgt dat er in de kerk en in de wereld uiteenlopende soorten van roepingen zijn; theologisch gezien, brengen deze de in de mens gelegde gelijkens met God tot uitdrukking; op kerkelijk en pastoraal vlak beantwoorden ze aan de verschillende eisen van de nieuwe evangelisatie, en ze betekenen een verrijking voor de dynamiek en onderlinge verbondenheid van de kerk: “De particuliere kerk lijkt op een tuin vol bloemen, en bezit een grote verscheidenheid aan gaven en charisma’s, bewegingen en ambten. Daarom is het van belang te getuigen van hun onderlinge verbondenheid die wars is van alle onderlinge ‘naijver’.”¹⁵

Meer nog. Op het Congres werd uitdrukkelijk vastgesteld dat “we open moeten

14. *Werkdocument*, 6.

15. *Slotverklaring*, 16.

staan voor nieuwe geestesgaven en vormen van dienstwerk die misschien anders zijn dan de gebruikelijke geestesgaven en vormen van dienstwerk. De erkenning van het belang en de plaats van de leken is een teken van de tijd dat we nog moeten leren verstaan. Steeds meer blijkt hoe vruchtbaar hun werk is.”¹⁶

b. *Een roepingencultuur*

De gelovigen worden zich geleidelijk meer en meer van deze punten bewust, maar nog niet in die mate dat er een echte *roepingencultuur*¹⁷ ontstaat die verder gaat dan de grenzen van de *gemeenschap der gelovigen*. Vandaar dat de paus in zijn toespraak tot de Congresgangers de wens uitspreekt, dat de geduldige en volhardende aandacht van de christelijke gemeenschap voor het mysterie van Gods roepstem moge leiden tot een “*nieuwe roepingencultuur* bij de jonge mensen en in de gezinnen”.¹⁸

Ze is een element in de nieuwe evangelisatie. Ze is cultuur van het leven, van openstaan voor het leven en voor de zin van het leven, maar ook voor die van het sterven.

Ze heeft met name betrekking op waarden die misschien door de thans heersende mentaliteit (sommigen spreken over ‘cultuur van de dood’) wat vergeten zijn, zoals dankbaarheid, aanvaarding van het mysterie, het besef dat de mens onvolmaakt is en tegelijk open staat voor wat hem overstijgt, de bereidheid om zich door een ander (of door de Ander) te laten roepen en door het leven te laten bevragen, het vertrouwen in zichzelf en in anderen, de vrijheid om ontroerd te raken over hetgeen iemand geschonken is, over ontvangen genegenheid, begrip en vergeving, waarbij hij tot de bevinding komt dat hetgeen men gekregen heeft altijd onverdiend is, altijd de eigen maat overstijgt, en verantwoordelijk maakt voor het leven.

Tot deze roepingencultuur behoort ook het vermogen grootse idealen en verlangens te koesteren; zo door schoonheid gegrepen zijn dat men deze om haar innerlijke waarde weet te schatten en voor haar weet te kiezen, omdat ze leven glans geeft en echt maakt; de onbaatzuchtigheid die niet alleen betekent dat men in een noodsituatie zich solidair toont, maar die ook voortkomt uit het erkennen van de waardigheid van iedere medemens.

In een cultuur van vermaak en afleiding dreigen de belangrijke vragen ten onder te gaan in een wirwar van woorden en uit het zicht te verdwijnen. Daartegenover moet een cultuur gesteld worden die moed en smaak voor de grote vragen weet te wekken, de vragen namelijk die betrekking hebben op de toekomst: *juist de grote vragen maken ook kleine antwoorden groot*. Maar uiteindelijk zijn het de kleine en alledaagse antwoorden die leiden tot grote beslissingen, zoals die van het geloof, of die een cultuur scheppen zoals die van de roepingen.

Hoe het ook zij, als geheel van waarden moet de roepingencultuur niet alleen een kerkelijk gegeven zijn, maar ook steeds meer gaan leven in de burgermaatschappij, niet alleen leven in het bewustzijn van de gelovige of van de gemeenschap van gelovigen, maar ook leiden tot de overtuiging dat op het model van een ‘mens zonder roeping’ voor het Europa van het jaar tweeduidend geen toekomst valt op te bouwen.

De paus voegt er dan ook aan toe: “Het gevoel van onbehagen onder de jongeren is, met name bij de nieuwe generaties, een teken van de klemmende vragen over de zin van het bestaan, en bevestigt zo dat niets of niemand de *vraag naar de zin van het leven* en het verlangen naar waarheid kan smoren. Voor velen is dit het terrein waarop het zoeken naar roeping zich afspeelt.”¹⁹

Juist deze vraag en dit verlangen doen een echte roepingencultuur ontstaan. En

16. A.w., 19.

17. De ‘roepingencultuur’ was het thema van de pauselijke boodschap voor de viering van de dertigste Wereldgebedsdag voor de Roepingen, die gehouden werd op 2 mei 1993; vgl. ook Congregatie voor de Katholieke Opvoeding, Pauselijk Werk voor de Kerkelijke Roepingen, *Pauselijke Boodschappen voor de Wereldgebedsdag voor de Roepingen*, Rome 1994, 241-245.

18. Johannes Paulus II, *Toespraak* tot de deelnemers aan het Congres over de roepingen in Europa, in: *L'Osservatore Romano*, 11 mei 1997, 4.

19. T.a.p.

aangezien deze vraag en dit verlangen in ieder mensenhart leven, zelfs van hen die het ontkennen, zou deze cultuur een soort ontmoetingsplaats kunnen worden tussen het gelovig geweten en het daarmee geconfronteerde geweten van hen die geen kerkelijke binding hebben. Deze cultuur zal er de overvloedige en heldere wijsheid aan schenken die ze van omhoog heeft ontvangen.

Deze nieuwe cultuur zal zo voor de nieuwe evangelisatie een ware voedingsbodem worden, waarop een nieuw mensbeeld zou kunnen ontstaan, en waar een nieuwe heiligheid en nieuwe roepingen voor het Europa van het jaar tweeduizend zouden kunnen opbloeien. Immers het gebrek aan specifieke roepingen (meervoud) betekent vooral dat men zich niet van het roepingskarakter van het leven bewust is, met andere woorden het ontbreken van een cultuur van roeping (enkelvoud).

Deze cultuur wordt thans waarschijnlijk de eerste doelstelling van het roepingenpastoraat²⁰ of misschien ook van de pastoraal in het algemeen. Wat zou immers de pastoraal zijn als hij niet de vrijheid zou cultiveren van het zich geroepen voelen door God, of niet nieuw leven zou opwekken?

c. *Roepingenpastoraat: 'de sprong voorwaarts in kwaliteit'*

Er is nog een ander element dat de aan het Congres voorafgaande gedachtenvorming verbindt met de beschouwingen van het Congres. Het besef namelijk dat het roepingenpastoraat voor de noodzaak staat van een radicale verandering, van een ideale 'sprong voorwaarts', zoals het *Werkdocument*²¹ zegt, of "een sprong voorwaarts in kwaliteit" waarover de paus in zijn *Boodschap* aan het einde van het Congres sprak.²² We staan hier opnieuw voor een heel duidelijke overeenstemming in de analyse, die op haar juiste wijze geschat moet worden.

Het gaat niet enkel om een oproep, in te gaan tegen gevoelens van vermoeidheid en teleurstelling bij het zien van de geringe resultaten. Evenmin willen deze woorden alleen maar aanzetten tot het vernieuwen van bepaalde methodes of aansporen tot nieuwe krachtsinspanning en geestdrift; in wezen wil ermee worden aangegeven dat het roepingenpastoraat in Europa op een historisch keerpunt, in een beslissende overgangsfase, is aangekomen. Hieraan ging een geschiedenis, met een voorgeschiedenis, vooraf. En de laatste jaren waren er elkaar opvolgende fases, als de natuurlijke seizoenen. Deze moeten nu noodzakelijkerwijs evolueren tot een fase van rijpe, "volwassen" roepingenpastoraat.

Het gaat er dus niet om de betekenis van deze overgang te onderschatten, en evenmin om wie dan ook aan te klagen over wat hij in het verleden zou hebben nagelaten. Integendeel! Evenzeer als de gehele kerk gevoelen wij ons oprecht dankbaar jegens onze broeders en zusters die in behoorlijk moeilijke omstandigheden zoveel jonge mannen en vrouwen edelmoedig geholpen hebben bij het zoeken en vinden van hun roeping. Maar het gaat erom dat we hoe dan ook verstaan in welke richting God, de Heer van de geschiedenis, onze geschiedenis wil leiden, met name de rijke geschiedenis van de roepingen in Europa die op een beslissend keerpunt staat.

- Al is het roepingenpastoraat eens uit noodzaak geboren, in samenhang met een roepingen crisis en een tekort aan roepingen, het kan nu niet meer gezien worden als tijdgebonden en door negatieve omstandigheden bepaald. Integendeel, het roepingenpastoraat verschijnt als blijvende en passende uitdrukking van het moederschap van de kerk, die openstaat voor Gods onontkoombare plan dat in haar steeds het leven wekt.

- Terwijl vroeger het bevorderen van roepingen uitsluitend of vooral betrekking had

20. Vgl. *Slotverklaring*, 12.

21. *Werkdocument*, 6.

22. Johannes Paulus II, *Toespraak* tot de deelnemers aan het Congres over de roepingen in Europa.

op een bepaald soort roepingen, zou het in onze tijd zich steeds meer moeten richten op het bevorderen van *alle* roepingen, want als we in de kerk van de Heer niet gezamenlijk groeien, groeit niemand.

– Aanvankelijk beperkte het roepingenpastoraat zijn werkterrein tot bepaalde groepen van mensen ('de onzen', de mensen die het meest met kerkelijke kringen verwant waren of die directe belangstelling toonden, de besten en meest verdienstelijken, zij die reeds een geloofskeuze hadden gemaakt, enzovoorts); tegenwoordig blijkt het noodzakelijk om het daarbij niet te laten, maar moedig met *iedereen*, althans in theorie, over roeping te spreken en hem of haar het voorstel daartoe te doen, uit naam van God die geen voorkeur kent, die zondaars temidden van een volk van zondaars uitkiest, die Amos – geen profetenzoon maar een eenvoudige vijgenkweker – tot profeet maakt, die Levi roept, Zacheüs thuis opzoekt, en die zelfs uit stenen kinderen van Abraham kan maken (vgl. Mt 3,9).

– Vroeger werd het roepingenwerk voor een goed deel ingegeven door angst (de angst voor uitsterven of afnemend aantal) en door het verlangen om een bepaald niveau van aanwezigheid en werken te behouden; tegenwoordig maakt angst, altijd een slechte raadgeefster, plaats voor *christelijke hoop*, uit geloof geboren en gericht op de nieuwheid en toekomst van God.

– Terwijl soms het stimuleren van roepingen van voortdurende twijfel en schuchterheid vergezeld gaat of ging, alsof het iets minderwaardigs zou zijn in een cultuur die vijandig staat tegenover roepingen, kan het roepingenpastoraat alleen goed worden bedreven door iemand, in wie de *zekerheid* leeft dat in iedere mens zonder uitzondering een oorspronkelijk gave Gods schuil gaat die opgedolven moet worden.

– Vroeger scheen men soms vooral uit te zijn op het werven van nieuwe krachten,

waarbij propaganda als middel werd gebruikt, vaak de vrijheid van het individu een beetje geweld werd aangedaan en er zo nu en dan 'concurrentiestrijd' ontstond; maar thans moet steeds duidelijk blijken dat we *de mens* een dienst willen bewijzen, zodat hij kan onderscheiden wat Gods bedoeling omtrent zijn leven is voor de opbouw van de kerk en opdat hij daarin zijn eigen waarheid leert kennen en verwerkelijken.²³

– Nog niet lang geleden dachten sommigen de roepingencrisis te kunnen oplossen door middel van twijfelachtige methodes, bijvoorbeeld door 'import van roepingen' uit andere streken (vaak door hen uit hun milieu weg te rukken); tegenwoordig zou niemand zich mogen inbeelden de roepingencrisis te kunnen oplossen door haar uit de weg te gaan, want de Heer blijft roepen *in iedere kerk en op iedere plaats*.

– Zo zou de graag improviserende en vaak op eigen gelegenheid werkende "eenzame strijder voor roepingen" steeds meer van vluchtige initiatieven en experimenten moeten overstappen op een op roepingen gerichte opvoeding die uitgaat van de wijsheid van en *beproefde begeleidingsmethoden*, om aan de zoekende mensen passende hulp te kunnen bieden.

– Vandaar dat degene die zich met roepingenwerk bezighoudt, steeds meer iemand zou moeten worden die *opvoedt tot het geloof en aan roepingen gestalte geeft*; het opwekken tot het priesterschap zou steeds meer *gezamenlijke* arbeid²⁴ moeten worden van de hele ordens- of parochiegemeenschap, van het gehele instituut of het gehele diocees, van iedere priester, ieder ordeslid, iedere gelovige, en dit zou moeten gelden voor alle roepingen en in iedere levensfase.

– Tenslotte, het is tijd om vastbesloten de "ziekelijke vermoeidheidsverschijnselen"²⁵ en gelatenheid achter zich te laten, die men rechtvaardigt door de oorzaak van de roe-

23. Vgl. Slotverklaring, 20.

24. Vgl. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Vita consecrata* (25 maart 1996), 64.

25. Werkdocument, 85.

pingencrisis geheel te wijten aan de huidige generatie van jongeren, en de moed te hebben om zich de juiste vragen te stellen, de mogelijke fouten en tekortkomingen in te zien, en te komen tot een nieuw, creatief, enthousiast getuigenis.

d. *Kleine kudde en grote zending*²⁶

Als men consequent in die richting verder gaat, zal men weer steeds beter het belang kunnen ontdekken van het roepingenpastoraat, en van de centrale plaats en natuurlijke sleutelfunctie die het op pastoraal gebied heeft.

Ook hier hebben we ervaringen en opvattingen achter ons die op een of andere wijze dit zelfde roepingenpastoraat tot een randverschijnsel dreigden te maken door het als minder belangrijk te kwalificeren. Soms toont het een weinig fraai gezicht van de huidige kerk, of wordt het beschouwd als een pastoraat dat in vergelijking met de andere vormen van pastoraal op een zwakkere theologische basis berust, als een jong product van een kritieke situatie van voorbijgaande aard.

Het roepingenpastoraat wordt misschien nog als iets ondergeschikts beschouwd; dat kan enerzijds schadelijk zijn voor zijn aanzien, en indirect ook voor de doeltreffendheid van zijn werk, maar anderzijds een gunstig klimaat scheppen om creatief en vrij – ook met de vrijheid om zich te vergissen – nieuwe pastorale wegen te bepalen en te beproeven.

Vooraf kan deze situatie herinneren aan die andere ‘geringheid’ of armoede waarover Jezus bij het zien van de Hem volgende menigte sprak: “De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig” (Mt 9,37). In vergelijking met de oogst van het Godsrijk, in vergelijking met de oogst van het nieuwe Europa en de nieuwe evangelisatie, zijn de ‘arbeiders’ gering in aantal en zullen dat blijven, “een kleine kudde en een grote zen-

ding”, om beter te doen uitkomen dat roeping een initiatief is van God, gave van de Vader, de Zoon en de heilige Geest.

TWEE DEEL

THEOLOGIE VAN DE ROEPING

“Er zijn verschillende gaven, maar de Geest is een en dezelfde” (1Kor 12,4)

Het belangrijkste doel van dit theologisch gedeelte is inzicht te geven in de betekenis van het mensenleven in zijn relatie tot de drie-ene God. Het mysterie van Vader, Zoon en heilige Geest ligt ten grondslag aan heel het bestaan van de mens, als een uitnodiging tot liefde in zelfgave en heiligheid, en als gave in de kerk voor de wereld. Iedere antropologie die van God losgemaakt is is een illusie.

We willen nu de elementen vaststellen waaruit de christelijke roeping is opgebouwd, haar wezenlijke architectuur, die vanzelfsprekend alleen maar theologisch van aard kan zijn. Dit gegeven is al vaak, met name door het leerambt, besproken, en kent een rijke geestelijke, bijbelse en theologische traditie die niet alleen generaties van geroepenen, maar ook een spiritualiteit van de roeping gevormd heeft.

De vraag naar de zin van het leven

4. In de school van Gods Woord ontvangt de christelijke gemeenschap het verhevenste antwoord op de min of meer duidelijke vraag van het mensenhart naar de zin van het leven. Hoewel dit antwoord niet van het mensenverstand afkomstig is maar van God

26. Een soortgelijke uitdrukking is reeds gebruikt in het *Slotdocument van het Tweede Internationale Congres van bisschoppen en anderen die belast zijn met de zorg voor de kerkelijke roepingen*, 3. Dit document wordt in het vervolg aangehaald als *Slotdocument*.

komt, wordt dit verstand steeds op dramatische wijze geconfronteerd met het probleem van het bestaan en het lot van de mens. God leert de mens de grote vragen te ontcijferen en te beantwoorden als deze zich afvraagt: “Waarom zijn we op de wereld? Wat is het leven? Welke uiteindelijke bestemming ligt er achter het mysterie van de dood?”

Men mag echter niet vergeten dat met name de hedendaagse jeugd in een cultuur leeft die hen voortdurend afleiding bezorgt, zodat de fundamentele vragen niet aan de orde dreigen te komen of te worden verdrongen. Naar de zin van het leven wordt tegenwoordig niet zozeer gezocht, ze wordt opgelegd: ofwel door wat men hier en nu meemaakt, of door hetgeen de behoeften bevredigt; en als deze bevredigd zijn, wordt het geweten nog meer afgestompt, en blijven de meest wezenlijke vragen zonder antwoord.²⁷

Het is dus de taak van pastorale theologie en de geestelijke leiding om de jonge mensen te helpen om vragen te stellen over het leven, zodat ze in een beslissend gesprek met God de vraag van Maria van Nazareth gaan stellen: “Hoe moet dat dan?” (vgl. Lc 1,34).

De icoon van de Drie-eenheid

15. Wanneer we luisteren naar het Woord, ontdekken we tot onze verbazing dat “roeping” het meest omvattende bijbels-theologisch groundbegrip is²⁸, dat het best het geheim verwoordt van het leven in het licht van Christus. “Christus, de laatste Adam, maakt juist door de openbaring van het mysterie van de Vader en diens liefde de mens voor zichzelf duidelijk en geeft hem inzicht in zijn zeer hoge roeping”.²⁹

Vandaar dat de bijbelse figuur van de gemeenschap van Korinthe de geestesgaven in de kerk als ondergeschikt beschouwt aan de erkenning dat Jezus de Heer is. De chris-

tologie is werkelijk de grondslag van iedere leer over de mens en de kerk. *Christus is het ontwerp van de mens*. Pas wanneer de gelovige door het werken van de heilige Geest (vgl. 1Kor 12,3) erkend heeft dat Jezus de Heer is, kan hij het statuut van de nieuwe geloofsgemeenschap erkennen: “Er zijn verschillende gaven, maar de Geest is een en dezelfde. Er zijn verschillende vormen van dienstverlening, maar de Heer is een en dezelfde. Er zijn verschillende uitingen van bijzondere kracht, maar het is een en dezelfde God, die alles in allen tot stand brengt” (1Kor 12,4-6).

Uit het door Paulus getekende beeld van de gaven van de roeping in de kerk komen duidelijk drie fundamentele aspecten naar voren, die nauw verbonden zijn met hun oorsprong binnen de trinitaire eenheid en die op eigen wijze naar ieder van de goddelijke Personen verwijzen.

In het licht van de Geest zijn deze gaven een teken van zijn mateloos ‘*onverdiend schenken*’. Hij is zelf gave (Hnd 2,38), bron van iedere gave en uitdrukking van de onbeperkte goddelijke creativiteit.

In het licht van Christus zijn de gaven der roepingen ‘*dienstwerken*’; ze zijn tekenen van de vele wijzen waarop de Zoon een dienend leven heeft geleid, tot het geven van zijn leven toe. Hij is immers “niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven” (Mt 20,28). Jezus is daarom het oerbeeld van ieder dienstwerk.

In het licht van de Vader zijn de gaven ‘*handelingen*’, want Hij is de bron van leven van waaruit ieder wezen zijn dynamiek als scheepsel ontplooit.

Als icoon weerspiegelt de kerk dus het mysterie van God de Vader, God de Zoon en God de heilige Geest. En iedere roeping draagt in zich de trekken van de Personen der Drie-eenheid. De goddelijke Personen zijn bron en voorbeeld van iedere roeping.

27. Slotverklaring, 3.

28. Paulus VI, Encycliek *Populorum progressio* (26 maart 1967), 15.

29. Tweede Vaticaans Concilie, pastorale Constitutie over de kerk in de wereld van deze tijd, *Gaudium et spes*, 22.

Sterker nog, de Drie-eenheid is in zichzelf een mysterieus vlechtwerk van roepen en antwoorden. Pas daar, binnen deze ononderbroken dialoog, vindt ieder levend wezen niet alleen zijn wortels, maar ook zijn lot en toekomst, datgene waartoe hij geroepen is, in waarheid en vrijheid, in zijn concreet bestaan hier en nu.

Inderdaad hebben de gaven in de kerkelijke structuur waarover de eerste brief aan Korinthiërs spreekt, een concrete en historische bestemming: “Aan ieder wordt de openbaring van de Geest gegeven tot welzijn van allen” (1Kor 12,7). Er bestaat een hoger goed dat de persoonlijke gave van nature te boven gaat: in eenheid het Lichaam van Christus opbouwen; zijn aanwezigheid in de geschiedenis duidelijk zichtbaar maken “zodat de wereld kan geloven” (Joh 17,21).

Enerzijds ligt de kerkelijke gemeenschap besloten in het mysterie van God, is ze zijn icoon, en anderzijds is ze volkomen verbonden met de geschiedenis van de mens in de wereld, op woestijntocht naar “nieuwe hemelen”. De kerk en iedere roeping in de kerk zijn uitdrukking van dezelfde dynamiek: geroepen te zijn tot een zending.

De Vader roept tot leven

16. Ieder mens dankt zijn bestaan aan de scheppende liefde van de Vader, zijn daadwerkelijk verlangen en scheppend woord.

De scheppingsdaad van de Vader bezit de dynamiek van een oproep, een oproep tot leven. De mens komt tot leven omdat hij bemind, bedacht en gewild is door een goede Wil die aan hem de voorkeur gaf, boven niet-zijn die hem lief had voordat hij bestond, reeds kende voordat hij gevormd werd in de schoot van zijn moeder, gezegend heeft voordat hij het licht van de wereld aanschouwde (vgl. Jr 1,5; Js 49,1,5; Gal 1,15).

a. “... naar zijn beeld”

In het ‘scheppend roepen’ verschijnt de mens onmiddellijk in zijn volle betekenis en waardigheid als een tot een relatie met God geroepene, om, samen met de andere mensen, in de wereld voor God te staan met een gelaat dat een weerspiegeling is van Gods grote werken: “Nu gaan Wij de mens maken, als beeld van Ons, op Ons gelijkend” (Gn 1,26). Deze drievoudige relatie maakt onderdeel uit van het oorspronkelijke plan van de Vader, want “ons in Hem (Christus) heeft Hij ons uitgekozen, al voor de grondlegging der wereld, om heilig en vlekkeloos voor hem te staan” (Ef 1,4).

De Vader erkennen betekent dat we op zijn wijze bestaan, want Hij heeft ons naar zijn beeld geschapen (W 2,23). Hierin is de fundamentele roeping van de mens gelegen: geroepen te zijn tot het leven, een leven dat rechtstreeks gezien wordt als evenbeeld van het goddelijk leven.

Wanneer de Vader de eeuwige bron is van leven, Hij die schenkt om niet, de eeuwige bron van bestaan en liefde, dan is de mens in de kleine en beperkte maat van zijn wezen geroepen om te zijn zoals Hij; geroepen dus om “leven te schenken”, de zorg voor het leven van de ander op zich te nemen.

Daarom maakt de scheppingsdaad van de Vader het mogelijk te beseffen dat het leven toevertrouwd is aan de vrijheid van de mens, geroepen om een volkomen persoonlijk en oorspronkelijk, verantwoordelijk en van dankbaarheid vervuld antwoord te geven.

b. De liefde, volle betekenis van het leven

Wanneer men op deze wijze de uitnodiging tot leven ziet, moet een ding worden vermeden: dat de mens het bestaan zou opvatten als een vanzelfsprekendheid, als iets waarop men recht heeft en als een kwestie van toeval.

In de cultuur van onze tijd is het misschien niet makkelijk opgetogen te raken over het geschenk van het leven.³⁰

Terwijl het makkelijker is de betekenis in te zien van een leven dat iemand geeft, en dat een zegen is voor anderen, wordt er een rijper besef en een zekere geestelijke vorming gevraagd om te begrijpen dat het leven van iedere mens, in alle gevallen en voorafgaand aan alle keuzes, een liefdesgeschenk is, en dat bijgevolg in die liefde een roepingsplan verborgen ligt.

Meer dan wat ook zou het simpele feit van ons bestaan ons met verrukking en dankbaarheid moeten vervullen jegens Hem die ons volledig onverdiend uit het niet tevoorschijn haalde door ons bij onze naam te noemen.

Het besef dat het leven een geschenk is zou vervolgens ons niet alleen tot dankbaarheid moeten stemmen, maar ook langzaam moeten leiden tot het eerste grote antwoord op de fundamentele zin-vraag: *het leven is het meesterwerk van Gods schepende liefde en is in zich een uitnodiging om lief te hebben*. Het is een ontvangen gave die vanuit haar wezen erop gericht is te worden tot een geschonken goed.

c. *Liefde, roeping van iedere mens*

De liefde is de volle betekenis van het leven. God heeft de mens zo zeer liefgehad dat Hij hem zijn eigen leven heeft geschonken en hem bekwaam heeft gemaakt om op goddelijke wijze te leven en lief te hebben. In deze overmaat aan liefde, de aanvangsliefde, vindt de mens zijn diepste roeping, die een "heilige roeping" (2Tim 1,9) is, en ontdekt hij zijn unieke eigen wezen dat hem onmiddellijk op God doet gelijken, "heilig zoals Hij is" die hem heeft liefgehad (1Pe 1,15). Johannes Paulus II schrijft: "God legt in het mens-zijn van man en vrouw, dat Hij naar zijn beeld scheidt en voortdurend in stand houdt, de roeping en daarmee het vermogen

en de verantwoordelijkheid tot liefde en gemeenschap. De liefde is daarom de fundamentele en natuurlijke roeping van ieder menselijk wezen."³¹

d. *De Vader als opvoeder*

Dankzij deze liefde waaraan hij zijn bestaan te danken heeft, kan niemand zich 'overbodig' voelen, want eenieder is geroepen tot een antwoord dat strookt met het plan dat God speciaal voor hem heeft bedacht.

De mens zal dus dan gelukkig, volledig op zijn plaats en zichzelf zijn, wanneer hij, met alle beduchtheid die bij dergelijk voor-nemen in een mensenhart opkomt, bereid is in te gaan op het voorstel van God om hem te vormen. God de Schepper schenkt het leven; tegelijk is Hij is de *Vader die 'opvoedt'*, die wat nog niet bestaat uit het niets tevoorschijn brengt om het te doen bestaan; Hij haalt uit het hart van de mens wat Hij er zelf in heeft gelegd opdat deze volledig zichzelf zou zijn, op eigen wijze datgene zou worden waartoe Hij hem geroepen heeft.

Daaruit komt dat onbegrensde verlangen voort, dat God in het binnenste van ons hart gelegd heeft, als een goddelijk zegel.

e. *De roeping van het doopsel*

Deze oproep tot leven en goddelijk leven wordt in het doopsel gevierd. In dit sacrament buigt de Vader zich met tedere aandacht over zijn schepsel, kind van de liefde van een man en een vrouw, om de vrucht van die liefde te zegenen en volledig tot zijn kind te maken. Vanaf dat ogenblik wordt het schepsel geroepen tot de heiligheid van de kinderen Gods. Niets of niemand kan deze roeping teniet doen.

Met de genade van het doopsel maakt God de Vader duidelijk, dat Hij, en Hij alleen, het heilsplan heeft ontworpen waarin iedere mens een persoonlijke rol te vervullen heeft. Gods handelen gaat steeds

30. Wat dit betreft luidde een slotstelling van het Congres: "In Europese samenhang is het van belang, duidelijk aan te geven dat het eerste moment van de roeping het moment van de geboorte is. Het aanvaarden van het leven is een bewijs dat men in deze God gelooft die 'ziet' en 'roept' van de moederschoot af" (Slotverklaring, 34).

31. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Familiaris consortio* (22 november 1981), 11.

vooraf; Hij wacht niet op het initiatief van de mens, is niet afhankelijk van diens verdiensten, voegt zich niet naar diens kunnen of stemmingen. De Vader kent, bepaalt, geeft een aanzet, drukt een stempel, roept nog “vóór de grondlegging van de wereld” (Ef 1,4). Vervolgens schenkt Hij kracht, gaat Hij met ons mee op weg, ondersteunt ons bij ons werk, is voor altijd Vader en Moeder ...

Het leven van de christen krijgt zo betekenis, en wordt ervaren als antwoord: verantwoordelijk antwoord waarin een relatie kan groeien van de mens als kind van de Vader en als broeder of zuster in de grote familie van de kinderen Gods. De christen is ertoe geroepen door de liefde het proces van gelijkwording aan de Vader te bevorderen, dat ‘vita theologalis’ (op God gericht leven) genoemd wordt.

De trouw aan het doopsel leidt er dan ook toe dat de mens aan het leven en aan zichzelf steeds duidelijker vragen gaat stellen, vooral om zich erop voor te bereiden een leven te leiden dat niet alleen beantwoordt aan zijn menselijke mogelijkheden die evenzovele gaven van God zijn, maar ook aan de wil van God; een leven waarin hij niet alleen wereldse, maar vaak zeer beperkte doelen nastreeft, maar leeft overeenkomstig de verlangens en plannen van God.

De trouw aan het doopsel betekent dus als kind Gods omhoog te schouwen, om te zien wat Hij met ons leven en onze toekomst voor heeft.

De Zoon nodigt uit tot navolging

17. “Laat ons de Vader zien Heer, dan zijn wij tevreden” (Joh 14,8). Dat is wat Filippus aan Jezus vraagt op de vooravond van diens lijden. Het is het brandend verlangen naar God dat leeft in het hart van iedere mens: de eigen wortels kennen, God kennen. De mens is niet oneindig en door ein-

digheid omringd; maar zijn verlangen gaat uit naar het oneindige.

Het antwoord van Jezus verbaast de leerlingen: “Ik ben al zo lang bij jullie Filip-pus, en je hebt me nog niet leren kennen? Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien” (Joh 14,9).

a. *Gezonden door de Vader om de mens te roepen*

De Vader heeft ons geschapen in zijn Zoon, “afstraling van Gods heerlijkheid en het evenbeeld van zijn wezen” (Heb 1,3), en Hij heeft ons bestemd om aan zijn beeld gelijkvormig te worden (vgl. Rom 8,29). Het Woord is het volmaakte beeld van de Vader. In Hem is de Vader zichtbaar geworden; Hij is de Logos waardoor Hij “tot ons heeft gesproken” (Heb 1,2). Zijn hele wezen is “gezonden zijn” om God als Vader aan de mens nabij te brengen, zijn gelaat en naam aan de mensen te openbaren (Joh 17,6).

Als de mens geroepen is tot het kingschap van God, dan kan bijgevolg niemand beter dan het mensgeworden Woord met de mens over God ‘spreken’, en als Zoon het volmaakte beeld van Hem zichtbaar maken. Daarom heeft de Zoon bij zijn komst op aarde opgeroepen Hem te volgen, te worden zoals Hij, te delen in zijn leven, zijn Woord, zijn *pascha* van dood en verrijzenis, en zelfs in zijn gevoelens.

De Zoon, door God gezonden, is mens geworden om de mens te roepen: de gezondene van de Vader is Hij die de mensen roept.

Daarom is er geen tekst in het evangelie, geen ontmoeting of gesprek, of ze heeft betrekking op roeping en betekent een rechtstreekse of indirecte uitnodiging door Jezus. Het lijkt of zijn contacten met mensen die in de meest verschillende omstandigheden tot stand kwamen, voor Hem een gelegenheid waren om op een of andere wijze de mens te confronteren met de

beslissende vraag: "Wat moet ik doen met mijn leven?" "wat is mijn levensweg?"

b. *Er is geen grotere liefde dan zijn leven te geven*

Waartoe nodigt Jezus uit? Om Hem te volgen, om te zijn en te doen als Hij. Nauwkeuriger gezegd, om te leven in dezelfde relatie als waarin Hij tot de Vader en de mensen staat, om het leven te aanvaarden als een gave uit de handen van God, om deze gave "prijs te geven" en te doen toekomen aan hen die de Vader aan Hem heeft toevertrouwd.³²

In Jezus' persoonlijkheid is er een samenbindend element dat de volle betekenis van de liefde tot uitdrukking brengt: *de zending*. Deze is teken van de zelfverloochening die zich op het kruis op de hoogste wijze manifesteert. "De grootste liefde die iemand zijn vrienden kan betonen, bestaat hierin dat hij zijn leven voor hen geeft" (Joh 15,13).

Vandaar dat iedere volgeling geroepen is tot het herbeleven en herhalen van de gevoelens van de Zoon, die hun eenheid vinden in de liefde, de hoogste beweegreden voor iedere roeping. Maar vooral wordt iedere volgeling geroepen om de zending van Jezus zichtbaar te maken; hij wordt geroepen *omwille van* de zending: "Zoals de Vader Mij heeft gezonden, zo zend Ik jullie" (Joh 20,21). Iedere roeping is pas volwassen als ze gericht is op het voortzetten van Jezus in de wereld, om naar zijn voorbeeld het leven tot gave te maken. De zending is inderdaad de opdracht die Hij geeft op de avond van Pasen (Joh 20,21) en het laatste Woord dat Hij spreekt alvorens op te gaan naar de Vader (Mt 28,16-20).

c. *Jezus vormt zijn volgelingen*

Iedere geroepene is *een teken* van Jezus: in zekere zin blijven in Hem het hart en de handen van Jezus de kinderen omhelzen, de

zieken genezen, de zondaars verzoenen, zich aan het kruis laten nagelen uit liefde voor alle mensen. De volwassen gedaante van iedere roeping is, met het hart van Christus er te zijn voor anderen. Vandaar dat Jezus de Heer degene is *die de mensen die Hij roept, vormt*, de enige die zijn gezindheid aan hen kan overdragen.

In het antwoord op de uitnodiging van de Heer en in de bereidheid zich door Hem te laten vormen, brengt iedere volgeling het diepste wezen van zijn keuze tot uitdrukking. Vandaar dat "het feit dat men Jezus erkent als de Heer van het leven en de geschiedenis, de erkenning met zich meebrengt dat men zelf volgeling is ... De geloofsakt verbindt noodzakelijkerwijze de erkenning van wie Christus waarlijk is met de erkenning van wie men zelf als mens is."³³

Hieruit volgt de pedagogie van het christelijk roepingsgebeuren zoals dit door het Woord van God wordt aangeduid: Jezus "stelde er twaalf aan die hij ook apostelen noemde met de bedoeling dat ze Hem zouden vergezellen, en uitgezonden zouden worden om te verkondigen" (Mc 3,14). Wil het leven van een christen ten volle als gave en zending worden beleefd, dan heeft het sterke beweegredenen nodig en vooral diepe verbondenheid met de Heer: in luisteren, in gesprek, in gebed, in zich inleven in zijn gevoelens, in de bereidheid om zich iedere dag opnieuw door Hem te laten vormen, en bovenal in het vurig verlangen om het leven van de Vader aan de wereld mee te delen.

d. *De eucharistie: de bekleding met de zending*

In alle catechese van de christelijke oergemeente staat het paasmysterie duidelijk centraal. De kernboodschap van het paasmysterie: Christus verkondigen als gestorven en verrezen. In het mysterie van het

32. Vandaar dat een stelling van het Congres stelt: "Alleen door een levend contact met Jezus Christus de Heiland kunnen de jonge mensen het vermogen ontwikkelen tot verbondenheid met Hem, hun persoonlijkheid laten rijpen en besluiten Hem te volgen" (*Slotverklaring*, 13).

33. *Werkdocument*, 55.

brood dat gedeeld wordt en het bloed dat voor het leven van de wereld wordt vergoten ziet de gelovige gemeenschap de hoogste verschijningsvorm van de liefde, het weggeschonken leven van Gods Zoon.

Daarom wordt in de viering van de eucharistie, “hoogtepunt en bron”³⁴ van het christelijk leven, de hoogste openbaring gevierd van de zending van Jezus Christus in de wereld; maar de eucharistie viert ook het zelfverstaan van de kerkelijke gemeenschap die bijeengeroepen is om te worden uitgezonden en die geroepen wordt om de zending te ontvangen.

In de gemeenschap die het paasmysterie viert, gaat iedere christen delen in het eigen karakter van Jezus’ gave, door, zoals Hij, te worden tot brood dat gebroken wordt als offer aan de Vader en voor het leven van de wereld.

Zo wordt de eucharistie de bron van iedere christelijke roeping; in de eucharistie wordt iedere gelovige geroepen tot gelijkvormigheid met de totaal geofferde en geschonken verrezen Christus. Ze wordt tot icoon van ieder antwoord op een roeping; net als in Jezus is er in ieder leven en in iedere roeping een veeleisende trouw die zelfs tot het kruis toe moet beleefd worden.

Wie aan de eucharistie deelneemt aanvaardt Jezus’ uitnodigende oproep, “zijn gedachtenis te vieren” in het sacrament en in het leven; in de waarheid en vrijheid van de dagelijkse dingen de gedachtenis aan het kruis te beleven, het eigen bestaan te vervullen van dankbaarheid en onzelfzuchtigheid, het eigen lichaam te breken en het eigen bloed te vergieten zoals de Zoon.

De eucharistie brengt tenslotte tot getuigenis en bereidt voor op de zending: “Gaaf in vrede”. Van de ontmoeting met Christus onder het teken van brood leidt ze tot de ontmoeting met Christus in de gedaante van iedere mens. Het engagement van de gelovige houdt niet op bij het binnengaan van de

kerk, maar wordt voortgezet bij het uitgaan. Het antwoord op de uitnodiging valt samen met de erop volgende geschiedenis van de zending. De trouw aan de eigen roeping vindt haar kracht in de bronnen van de eucharistie en wordt gemeten aan de eucharistie van het leven.

De Geest roept op tot getuigenis

18. Iedere gelovige wiens verstand door het geloof verlicht is, is geroepen om Jezus als de Heer te kennen en erkennen; en om in Hem zichzelf te herkennen. Maar dat is niet enkel de vrucht van een menselijk verlangen of van zijn goede wil. Zelfs nadat ze langere tijd de Heer van nabij hebben meegemaakt, hebben de leerlingen God nog steeds nodig. Sterker nog, op de vooravond van het lijden zijn ze enigszins verontrust (Joh 14,1), zijn ze bang alleen achter gelaten te worden. Jezus spreekt hun moed in en doet hun een ongehoorde belofte: “Ik laat jullie niet verweesd achter” (Joh 14,18). De eerstgeroepenen van het evangelie zullen niet alleen achterblijven: Jezus geeft hun de verzekering dat de Geest hen actief zal bijstaan.

a. *Trooster en vriend, gids en herinnering*
“Hij is de ‘Trooster’, de Geest der goedheid, die de Vader uit naam van de Zoon zal zenden als geschenk van de verrezen Heer”³⁵ “die voor altijd met jullie zal zijn” (Joh 14,16).

De Geest wordt zo de vriend van iedere volgeling, de gids die waakzaam toeziet op Jezus en de geroepenen om hen tegen alle stroom in tot getuigen te maken van het meest schokkende gebeuren ter wereld: Christus is gestorven en verrezen. Hij is inderdaad de “gedachtenis” van Jezus en van zijn Woord: “Hij zal jullie alles laten begrijpen wat Ik jullie gezegd heb” (Joh 14,26); en zelfs “Hij zal jullie leidsman naar

34. Tweede Vaticaans Concilie, Constitutie over de heilige liturgie, *Sacrosanctum Concilium*, 10.

35. Vgl. Johannes Paulus II, Encycliek *Veritatis splendor* (6 augustus 1993), 23-24.

de volle waarheid zijn” (Joh 16,13).

De blijvende nieuwheid van de Geest voert tot een steeds dieper verstaan van de waarheid, een waarheid die geen abstract begrip is, maar Gods bedoeling met het leven van iedere volgeling. Het is het Woord Gods in het leven vertaald, en de verandering van het leven overeenkomstig het Woord van God.

b. *Bezielende kracht en begeleider van de roepingen*

Op die wijze is de Geest de bezielende kracht van iedere roeping, *Degene die de gang naar het doel begeleidt*, de inwendige vormer die met grote verbeeldingskracht ieders gelaat naar Jezus’ voorbeeld gestalte geeft.

Hij staat iedere man en vrouw terzijde, om allen te brengen tot inzicht in de eigen identiteit als gelovige en geroepene, en om deze identiteit in overeenstemming te brengen met het voorbeeld van de liefde van God. Dit ‘goddelijke stempel’ wil de Geest, die immers een geduldige vormer van onze zielen is en een volmaakte trooster, in iederen tot uitdrukking brengen.

Maar vóór alles maakt de Geest de geroepenen geschikt om te “getuigen”: “Hij zal over Mij getuigenis afleggen; en ook jullie moeten getuigenis afleggen” (Joh 15,26-27). En in dit “getuigenis afleggen” van iedere geroepene is de kracht gelegen van het Woord en de eigenlijke inhoud van de zending. Het getuigenis bestaat er niet alleen in dat de woorden der verkondiging worden ingegeven zoals in het Mattheusevangelie (Mt 10,20), maar veeleer hierin, dat men Jezus in zijn hart bewaart en Hem als het leven van de wereld verkondigt.

c. *Heiligheid waartoe allen geroepen zijn*

Wil het roepingenpastoraat een kwalitatieve sprong voorwaarts maken, dan moet het luisteren naar de Geest: want Hij kondigt de

“wat komen gaat” (Joh 16,13) aan; Hij schenkt nieuw geestelijk inzicht om de geschiedenis en het leven te verstaan vanuit het pasen van Jezus de Heer, in wiens overwinning de toekomst van iedere mens besloten ligt.

Terecht kunnen we ons dus afvragen: waartoe roept ons de Geest in onze dagen? Welke verbeteringen moeten we aanbrengen in de beoefening van het roepingenpastoraat?

Antwoord zullen we alleen dan krijgen als we ingaan op de krachtige, tot de kerkelijke gemeenschap en daarmee tot ieder van ons gerichte oproep tot bekering, als een ware weg van ascese en innerlijk herboren worden, opdat eenieder de trouw aan zijn roeping hervindt.

Het primaat van het leven in de Geest ligt ten grondslag aan ieder roepingenpastoraat. Het vraagt het overwinnen van een wijd verspreid pragmatisme en van de oppervlakkigheid waardoor het op God gerichte leven van geloof, hoop en liefde dreigt vergeten te worden. De nieuwe bezieling van ieder door de kerkelijke gemeenschap verricht pastoraal werk komt voort uit het zeer goed luisteren naar de Geest.

Het primaat van het geestelijk leven is voorwaarde voor een antwoord op dat *verlangen naar heiligheid*, dat, zoals we reeds aangaven, ook in de tijd die de Europese kerk thans doormaakt, sterk leeft. Tot heiligheid is iedere mens geroepen³⁶; ze is de hoofdstroom waarin de talrijke stromen van de afzonderlijke roepingen uitmondten. Daarom is de heiligheid van de geroepenen het grote ontmoetingspunt met de Geest op dit keerpunt in de geschiedenis van na het Concilie.

d. *De roepingen in dienst van de roeping van de kerk*

Maar wil men met succes naar dit doel streven, dan moet men het verborgen werken

36. Vgl. *Lumen gentium*, hfdst. V.

van de Geest in bepaalde zekere richtingen volgen die het geheim vormen voor een werkelijk vitale kerk in het jaar 2000, en die het voorbereiden.

Aan de heilige Geest komt de eeuwige rol toe van de *communio* die zich in de icoon van de kerkelijke gemeenschap weerspiegelt, en zichtbaar is in de *veelheid aan gaven en dienstwerken*.³⁷ Want juist in de Geest ontdekt iedere christen zijn volkomen oorspronkelijkheid, het unieke karakter van zijn roeping, en tegelijkertijd zijn ingeboren en onverwoestbaar streven naar eenheid.

Het is in de Geest dat er een grote verscheidenheid aan roepingen is in de kerk terwijl ze toch alle een en dezelfde roeping zijn tot eenheid in liefde en getuigenis: *de verscheidenheid aan roepingen in de kerk is noodzakelijk voor het vervullen van de roeping van de kerk; de roeping van de kerk is, op haar beurt de roepingen voor en in de kerk mogelijk en uitvoerbaar te maken*. De verschillende roepingen zijn dus gericht op het getuigenis van de *Agapè*, op de verkondiging van Christus, de enige Heiland van de wereld.

Het heel eigene van de christelijke roeping bestaat juist daarin, dat men de zelfverwezenlijking van het individu doet samenvallen met die van de gemeenschap. Dat wil zeggen – we herhalen het nog een keer – dat men de eisen van de liefde laat gaan boven het eigenbelang, de eisen van het delen boven het zelfzuchtig vasthouden aan zijn of haar talenten (vgl. 1Kor 1,12-14).

De heiligheid wordt zo de ware openbaring van de heilige Geest in de geschiedenis. Terwijl iedere Persoon van de Drie-eenheid een eigen gelaat heeft, en terwijl het gelaat van de Vader en de Zoon ons tamelijk vertrouwd is – door mens te worden heeft Jezus immers het gelaat van de Vader geopenbaard – worden de heiligen de meest duidelijke icoon van de Geest. Zo gaat het

gelaat van de heilige Geest schuil in en wordt geopenbaard door iedere gelovige die volgens zijn eigen roeping en in gehoorzaamheid aan de algemene roeping tot heiligheid, trouw is aan het evangelie.

e. *Het 'ja-woord' dat in het vormsel aan de Geest wordt gegeven*

In het sacrament van het vormsel worden de gave en ontmoeting met de heilige Geest het duidelijkst en op de meest bewuste wijze tot uitdrukking gebracht.

Staande voor God en zijn gebaar van liefde (“Ontvang het zegel van de heilige Geest dat u als gave geschonken wordt”)³⁸, maar ook tegenover het eigen geweten en de christelijke gemeenschap, antwoordt de vormeling: “Amen”. Het is van belang dat in vorming en catechese weer volle aandacht wordt besteed aan de betekenis van dit “amen”.³⁹

Het is allereerst een ja-woord aan de heilige Geest en met Hem aan Jezus. Van daar dat bij de viering van het sacrament van het vormsel de doopbeloften moeten worden hernieuwd, en aan de vormeling gevraagd wordt te verzaken aan de zonde en de werken van de boze, die er altijd op uit is om het gelaat van de christen te verminken; vooral wordt hem gevraagd zich te verbinden tot naleving van het evangelie van Jezus, en met name van het gebod van de liefde. Het gaat erom de trouw te bevestigen en hernieuwen aan zijn roeping om te leven als kind van God.

Het “amen” is ook een ja-woord aan de kerk. Door het vormsel verklaart de jonge mens de zending van Jezus op zich te nemen die door de gemeenschap wordt voortgezet; om zijn “amen” concreet te maken neemt hij een dubbele verplichting op zich: tot *getuigenis* en tot *zending*. De vormeling weet dat het geloof een talent is dat hij vrucht moet doen dragen, een boodschap die aan anderen moet worden over-

37. Vgl. *Slotverklaring*, 16.

38. Ritus van het vormsel.

39. Vgl. *Slotverklaring*, 35.

gedragen *door zijn leven*, door het consequente getuigenis van zijn hele wezen, en *door het woord*, door met missionaire moed de blijde tijding te verspreiden.

Tenslotte, het “amen” brengt tot uitdrukking dat men zich door de heilige Geest wil laten leiden om zijn toekomst in te richten *naar Gods plan*, niet alleen wat de eigen verlangens en mogelijkheden betreft, niet alleen op de plaatsen waar iemand in de wereld nu eenmaal woont, maar eerst en vooral overeenkomstig de steeds nieuwe en onvoorspelbare bedoeling die God met iedere mens heeft.

Van de Drie-eenheid naar de kerk in de wereld

19. Iedere christelijke roeping is ‘bijzonder’, want ze doet een beroep op de vrijheid van iedere mens, en roept een geheel persoonlijk antwoord op, binnen een heel eigen en uniek levensverhaal. Daarom vindt ieder mens in het eigen roepingsgebeuren een verhaal dat niet tot algemene schema’s kan worden herleid. Het levensverhaal van iedere mens is een kleine geschiedenis, maar maakt altijd op volkomen unieke wijze deel uit van een grote geschiedenis. In de relatie tussen deze twee, tussen de eigen geringheid en de grootheid die de mens bezit en die hem overstijgt, speelt de vrijheid van de mens zich af.

a. In de kerk en in de wereld, voor de kerk en de wereld

Iedere roeping ontstaat op een bepaalde plaats in een concreet en beperkt kader, maar heeft geen besloten karakter; evenmin heeft ze de geestelijke of psychologische zelfverwerkelijking van wie geroepen wordt tot doel. Ze bloeit op *in de kerk*, in die kerk die in de wereld op weg is naar de voltooiing van het Rijk, naar de verwerkelijking van een geschiedenis die groots is, want ze

is heilsgeschiedenis.

De kerkelijke gemeenschap bezit zelf een structuur die geheel en al het karakter van een roeping heeft: ze is geroepen tot de zending; ze is teken van Christus de gezondene van de Vader. Met de woorden van *Lumen gentium*: “In Christus is de kerk als het ware het sacrament, dat wil zeggen het teken en het instrument, van de innige vereniging met God en van de eenheid van heel het menselijk geslacht.”⁴⁰

Enerzijds is de kerk het teken dat het mysterie van God weerspiegelt; ze is de icoon die onder het teken van de zichtbare gemeenschap verwijst naar de trinitaire *communio* en naar het Christus-geheim in de dynamiek van de universele zending. Anderzijds leeft de kerk ten volle in de mensenwereld; haar situatie in de geschiedenis is die van de woestijntocht; ze gaat uit om de mensheid om te vormen tot de gemeenschap van de kinderen van God.

De aandacht voor de geschiedenis vraagt dan ook van de kerkelijke gemeenschap te luisteren naar de verwachtingen van de mensen, de tekenen van de tijd te verstaan waarin de heilige Geest zich uitsprekt en verstaanbaar maakt, een kritische en vruchtbare dialoog aan te gaan met de wereld, en de tradities en culturen welwillend tegemoet te treden om daarin het plan van het Rijk zichtbaar te maken en ze te doordeseemen met het evangelie.

Het kleine grote verhaal van iedere roeping is vervlochten met de geschiedenis van de kerk in de wereld. Iedere roeping ontstaat in de kerk en in de wereld, en staat daarom ook in dienst van de kerk en de wereld.

b. De kerk, gemeenschap en communio van roepingen

In de kerk, de gemeenschap van gaven voor de ene zending, komt de door het doopsel in Christus ingelijfde gelovige tot zijn ‘bijzondere’ roeping, als antwoord op de speciale

40. *Lumen gentium*, 1.

gave van de Geest. In deze gemeenschap is iedere roeping 'bijzonder' en krijgt in een bepaald levensontwerp concrete vorm; algemene roepingen bestaan niet.

Overigens is iedere roeping, hoe bijzonder ook, tegelijk 'noodzakelijk' en 'betrekkelijk'. 'Noodzakelijk', omdat Christus in zijn lichaam, de kerk, en in de volgeling die daarvan wezenlijk deel uitmaakt, leeft en zich zichtbaar maakt. 'Betrekkelijk', omdat geen enkele roeping volledig teken kan zijn dat getuigt van het Christusgeheim, maar alleen een bepaald aspect daarvan vertegenwoordigt. Alleen de gezamenlijke gaven maken het lichaam van de Heer zichtbaar. In een bouwwerk heeft iedere steen de ander nodig (1Pe 2,5); in het lichaam heeft ieder lid het andere nodig om het gehele organisme te laten groeien tot welzijn van allen (1Kor 12,7).

Daartoe moet ieders leven ontworpen worden vanuit God die er de enige bron van is en alles aan alles ten goede doet komen; daartoe moet men weer gaan inzien dat het leven alleen dan werkelijke betekenis heeft, wanneer het bereid is Jezus' voetspoor te volgen.

Maar van belang is ook de aanwezigheid van een kerkelijke gemeenschap die iedere geroepene werkelijk helpt zijn roeping te ontdekken. Wanneer in de gelovige gemeenschap een sfeer heerst van geloof, gebed, liefdevolle eenheid, geestelijke rijpheid, moedige verkondiging, intens sacramenteel leven, wordt ze vruchtbare bodem, niet alleen voor het ontluiken van individuele roepingen, maar ook voor het scheppen van een roepingenklimaat, en van een bereidheid bij haar leden om hun persoonlijke roeping te aanvaarden.

Wanneer een jonge mens een roeping gevoelt, en in zijn hart het besluit neemt op weg te gaan om aan deze roeping gehoor te geven, is er in de meeste gevallen een gemeenschap die de voorwaarden daartoe

heeft geschapen.⁴¹ Anders gezegd: *de trouw van een gelovige gemeenschap aan haar roeping is de allervoornaamste voorwaarde voor het ontluiken van de roeping van de afzonderlijke gelovigen, en met name van de jonge mensen.*

c. *Teken, dienstwerk, zending*

Als vaste en definitieve levenskeuze heeft dan ook iedere roeping een drievoudig aspect: met betrekking tot Christus is zij 'teken'; met betrekking tot de kerk is ze 'dienstwerk'; met betrekking tot de wereld is ze 'zending' en getuigenis van het Rijk.

De kerk is "in Christus als het ware het sacrament"; daarom openbaart iedere roeping de diepe dynamiek van de Drie-eenheid, het werken van de Vader, de Zoon en de heilige Geest, als een gebeuren dat tot nieuwgevormde schepsels *in Christus* maakt.

Iedere roeping is zo een *teken* dat op eigen wijze het gelaat zichtbaar maakt van Jezus de Heer. "De liefde van Christus laat ons geen rust" (2Kor 5,14). Jezus wordt zo de beslissende beweegreden, het beslissend model voor ieder antwoord op Gods uitnodiging.

Met betrekking tot de kerk is iedere roeping *dienstwerk* dat geworteld is in de om niet geschonken gave. De uitnodiging van God is een gave voor de gemeenschap tot nut van allen, in de dynamiek van de vele soorten van dienstwerk. Dit is mogelijk door zich te laten leiden door de Geest die de kerk maakt tot "gemeenschap der verschillende gedaanten"⁴², en die in het hart van de christen de *agapè* wekt, niet alleen als norm voor de liefde, maar ook als intieme structuur van de mens die geroepen en bekwaam gemaakt wordt om, in een houding van dienstbaarheid en met de vrijheid van de Geest, in relatie met anderen te leven.

Tot slot: met betrekking tot de wereld is iedere roeping *zending*. Ze wordt ten volle

41. Vgl. Slotverklaring, 21.

42. Werkdocument, Epiclese.

beleefd omdat ze ten bate van anderen beleefd wordt zoals Jezus dit deed; ze is dus levenwekkend: "Leven verwekt leven."⁴³ Vandaar dat iedere roeping wezenlijk deel heeft aan het apostolaat en de zending van de kerk die de kiem van het Rijk in zich draagt. Roeping en zending zijn de twee zijden van dezelfde medaille. Ze zijn bepalend voor ieders gave en bijdrage aan Gods plan, naar Jezus' beeld en gelijkenis.

d. *De kerk, moeder van de roepingen*

De kerk is de moeder van de roepingen, want uit kracht van de Geest verwekt ze deze in haar schoot; ze beschermt, voedt en ondersteunt ze. Met name is zij moeder omdat ze een *belangrijke bemiddelende en pedagogische functie heeft*.

"Door God geroepen en gemaakt tot gemeenschap van geroepenen is de kerk op haar beurt werktuig van Gods appèl. De kerk is een levende uitnodiging door de wil van de Vader, de verdiensten van Jezus de Heer, de kracht van de heilige Geest ... De gemeenschap die zich haar roeping bewust wordt, wordt er zich tegelijk van bewust dat ze steeds mensen moet roepen."⁴⁴ Langs de weg van dit roepen en in de verschillende vormen waarop dit gebeurt, komt ook de roepstem van God tot hen.

De kerk vervult deze bemiddelende functie wanneer zij alle gelovigen helpt en aanmoedigt om zich bewust te worden van de ontvangen gave en van de verantwoordelijkheid die deze met zich meebrengt.

Ze doet dit ook als ze de Vader vraagt om de gave van de Geest, die het hart van wie geroepen worden tot instemming beweegt. Zij doet het wanneer zij deze geroepenen aanvaardt en hun roeping zelf erkent, door hen uitdrukkelijk en van harte een concrete, nooit gemakkelijke, taak onder de mensen toe te vertrouwen.

Wij zouden er nog aan kunnen toevoegen dat de kerk zich ook een moeder

betoont wanneer ze niet alleen de oproep doet en de geschiktheid van de geroepenen beoordeelt, maar ook ervoor zorgt dat dezen een passende initiële en voortgaande vorming ontvangen, en hen begeleidt op de lange weg naar een steeds getrouwer en radicaler antwoord. De moederlijke taak van de kerk mag vanzelfsprekend niet ophouden bij het begin van de roeping. Evenmin zou een gemeenschap van gelovigen zich moeder kunnen als noemen, als ze alleen maar een "afwachtende houding zou aannemen", de verantwoordelijkheid voor de roeping uitsluitend zou overlaten aan het werken van God, bijna bevreesd zou zijn om een oproep te doen, als nam ze als vaststaand feit aan dat met name jonge mensen geen enkele tussenkomst zouden behoeven om de uitnodiging tot een roeping te verstaan; of als ze geen mogelijkheden zou bieden tot voorstel en aanvaarding van een dergelijke roeping.

De roepingencrisis is tegenwoordig ook de crisis van hen die roepen, die het soms laten afweten of het niet aandurven. Als niemand roept, hoe kan men dan een antwoord verwachten?

De oecumenische dimensie

20. Het huidige Europa heeft behoefte aan nieuwe heiligen en nieuwe roepingen, aan gelovigen die 'bruggen kunnen slaan', om de kerken steeds meer te verenigen. Dit is typisch iets nieuws, een teken der tijden in het roepingenpastoraat van dit aflopend millennium. Dit werelddeel wordt gekenmerkt door een sterke drang naar eenheid, en de kerken moeten als eerste het voorbeeld geven van een broederlijk samenleven dat sterker is dan alle verdeeldheden en dat geheel moet worden opgebouwd en hersteld. "Het roepingenpastoraat moet in Europa thans een oecumenische dimensie vertonen. Alle roepingen in iedere kerk van

43. Slotdocument, 18.

44. A.w., 13.

Europa moeten trachten om op de drempel van het derde millennium de grote uitdaging van de evangelisatie aan te gaan, en een getuigenis te geven van verbondenheid en van geloof in Jezus Christus, de enige Heiland van de wereld.”⁴⁵

In een dergelijke geest van kerkelijke eenheid moet bevorderd worden dat men met elkaar de gaven deelt die de Geest van God alom heeft uitgezaaid, en dat de kerken elkaar ondersteunen.

De katholieke kerken van het Oosten

21. De kerken van West-Europa dienen meer aandacht te besteden aan wat de katholieke oosterse kerken doen op het gebied van spiritualiteit en vorming. Dat kan alleen maar een positieve invloed hebben op het roepingenpastoraat van alle kerken.

De heilige liturgie neemt in de vorming van de roepingen voor de oosterse kerken een bijzonder belangrijke plaats in. De liturgie is de plaats waar het heilsmysterie verkondigd en aanbeden wordt, waar *communio* geboren wordt, waar een hartelijke verstandhouding tot stand komt onder de gelovigen; en dit alles in zo sterke mate dat de liturgie werkelijk gestalte geeft aan het christelijk leven en al zijn aspecten het meest volledig samenvat. In de liturgie gaat de vreugdevolle belijdenis te behoren tot de traditie van de oosterse kerken, samen met de volledige *communio* met de kerk van Rome.

Daarom wordt aan de bisschoppen en religieuze oversten uit de oosterse katholieke kerken, en aan hen die daar in het pastoraat werkzaam zijn, gevraagd te beseffen hoe dringend noodzakelijk het is voor al hun kerken, hun liturgisch erfgoed terug te winnen en onverkort te bewaren; het is een erfgoed dat op heel eigen wijze bijdraagt tot het ontstaan en ontwikkelen van theologie

en catechese. Naar voorbeeld van de mystagogische methode van de kerkvaders leidt dat tot het ervaren van Gods roepstem en van het geestelijk leven, en brengt het een sterke en betrouwbare oecumenische geest tot wasdom.⁴⁶

Door middel van uiteenlopende ervaringen op kerkelijk gebied en door middel van het bestuderen van het historisch, theologisch, juridisch en geestelijk erfgoed van hun kerken kunnen de jonge mensen uit het oosten een geschikt pedagogisch klimaat vinden dat in staat is hun de universele betekenis van hun toewijding aan Christus en aan de kerk bij te brengen.

Het is de taak van de bisschoppen met warmte en vaderlijke zorg de jonge mensen tegemoet te treden en te begeleiden die individueel of als groep zich willen wijden aan het monastieke leven; ze moeten wijzen op de betekenis van het charisma van de kloostergemeenschappen, die talrijke geestelijke leidslieden tellen.

Het gewijde ambt en de roepingen in wederzijdse verbondenheid

22. “In veel particuliere kerken moet het roepingenpastoraat nog duidelijk maken hoe het gewijde ambt, dat roeping is tot een speciale wijding, zich verhoudt tot alle andere roepingen. Samenhangend roepingenpastoraat berust op het roepingskarakter van de kerk en van ieder mensenleven als uitnodiging en antwoord. Dit ligt ten grondslag aan de gezamenlijke inspanningen van de gehele kerk ten bate van de roepingen, en met name ten bate van de roepingen tot een bijzondere wijding.”⁴⁷

a. *Het gewijde ambt*

Binnen deze zorg in het algemeen schijnt thans bijzondere aandacht te moeten worden besteed aan *het gewijde ambt*, dat de eerste specifieke vorm is van evangelie-

45. *Slotverklaring*, 28.

46. Dit alles maakt deel uit van wat Johannes Paulus II met nadruk leert in de encyclieken *Slavorum apostoli* (2 juni 1985) en *Ut unum sint* (25 mei 1995) en in de apostolische Exhortatie *Orientalis lumen* (2 mei 1995).

47. *Werkdocument*, 58.

verkondiging. “Het (gewijde ambt) betekent de blijvende garantie voor de sacramentele tegenwoordigheid van Christus, de Verlosser, in de verscheidenheid van tijden en plaatsen”⁴⁸, en het brengt juist de onmiddellijke afhankelijkheid van de kerk ten opzichte van Christus tot uitdrukking, van Hem die steeds zijn Geest blijft zenden opdat de kerk zich niet in zichzelf terugtrekt, zich niet opsluit in haar Avondmaalszaal, maar uittrekt over de wereld om de blijde boodschap te verkondigen.

Deze vorm van roeping kan op drie niveaus worden beschreven: dat van de *bischof* (waarmee de apostolische successie gewaarborgd wordt), van de *priester* (die “op sacramentele wijze Jezus Christus, Hoofd en Herder, vertegenwoordigt”)⁴⁹ en van de *diaken* (sacramenteel teken van de dienende Christus).⁵⁰ Aan de bisschoppen is de taak toevertrouwd diegenen te roepen die de heilige wijdingen willen ontvangen om hen bij te staan in hun apostolische opdracht.

Vooraf door de viering van de eucharistie maakt het gewijde ambt de kerk tot “culmen et fons”⁵¹ van het christelijk leven en van de gemeenschap die geroepen is tot de gedachtenisviering van de Verrezen Heer. Iedere andere roeping ontstaat binnen de kerk en maakt deel uit van haar leven. Daarom oefent het gewijde ambt de dienst uit van de *communio* binnen de gemeenschap, en heeft het uit dien hoofde de *onontkoombare taak iedere roeping te bevorderen*.

Voor de pastorale praktijk betekent dit dat het gewijde ambt in dienst staat van alle roepingen, en dat alle roepingen in dienst staan van het gewijde ambt, in de wederkerigheid van de *communio*. De bisschop is dus met zijn presbyterium geroepen om alle gaven van de Geest te toetsen en met zorg te omringen. Maar de gehele particuliere kerk moet met name bijzondere zorg besteden

aan het seminarie om de vorming te waarborgen van de toekomstige priesters en van eucharistische gemeenschappen waarin het christelijk leven ten volle zichtbaar wordt.

b. *De aandacht voor alle roepingen*

De christelijke gemeenschap moet voor alle roepingen aandacht hebben en ze trachten te onderkennen, zowel de roepingen die reeds tot de traditie van de kerk behoren als de nieuwe gaven van de Geest: het aan God toegewijde monastieke of apostolische leven, de roeping van de leek, het charisma van seculiere instituten en sociëteiten van apostolisch leven, de roeping tot het huwelijk, de verschillende vormen waarin leken zich aansluiten bij en deel worden van religieuze instituten, de missieroepingen, de nieuwe vormen van godgewijd leven.

Al deze verschillende gaven van de Geest zijn op een of andere manier vertegenwoordigd in de kerken van Europa, maar hoe dan ook dienen al die kerken te tonen dat zij voor iedere roeping waardering en aandacht hebben. Een kerk is des te vitaler naarmate men in haar de verschillende roepingen in groter getale en bonter verscheidenheid aanwezig ziet.

Daarnaast is het verstandig om in een tijd als de onze, die behoefte heeft aan profetisch getuigenis, met name de roepingen te bevorderen die op bijzondere wijze teken zijn van “wat wij zullen zijn en nog niet is verschenen” (1Joh 3,2), zoals de *roepingen tot een speciale toewijding aan God*; maar even verstandig en noodzakelijk is het om het kenmerkende profetische karakter te bevorderen van iedere christelijke roeping, ook dat van de *roeping van de leek*, opdat de kerk voor de wereld steeds meer tot teken wordt van de komende dingen, van dat “reeds onder ons levende Rijk dat nog niet voltooid is”.

48. Johannes Paulus II, Encycliek *Christifideles laici* (30 december 1988), 55.

49. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie, *Pastores dabo vobis* (25 maart 1992), 15.

50. “In de bijzondere roepingenpastoraal moet plaats worden ingeruimd voor de roeping tot het diaconaat. De permanente diakens nemen in verschillende parochies reeds een belangrijke plaats in, en men zou tekortschieten als men ze niet zou opnemen onder de nieuwe roepingen voor een nieuw Europa” (*Slotverklaring*, 18).

51. *Sacrosanctum Concilium*, 10.

Maria, moeder en voorbeeld van iedere roeping

23. Er is één mens in wie de dialoog tussen de vrijheid van God en van de mens zich zo volmaakt voltrekt dat deze beide vormen van vrijheid op elkaar kunnen inwerken en daarbij volledig de bedoelde roeping tot stand brengen. Ze is een mens die ons geschonken werd opdat we in haar het beeld van de volmaakte roeping zouden kunnen aanschouwen zoals dit in ieder van ons verwezenlijkt zou moeten worden.

Wat God zich over zijn schepsel gedroomd had zien we in Maria volkomen gerealiseerd! Schepsel zoals wij, is zij een deeltje waarin God zijn goddelijke liefde heeft kunnen uitstorten; zij is de hoop die ons werd geschonken opdat ook wij, haar ziende, het Woord zouden kunnen aanvaarden om het in ons in vervulling te laten gaan.

Maria is de vrouw in wie de heilige Drie-eenheid kan aantonen dat ze in *volle-vrijheid haar keuze doet*. In zijn commentaar op de boodschap van de engel Gabriël schrijft Bernardus: “Ze is niet een maagd die op het laatste moment noch toevallig gevonden werd, maar ze werd vòòr alle eeuwen heen uitverkoren; de Allerhoogste heeft haar voorbestemd en voor zich toebereid.”⁵² Augustinus zegt hetzelfde: “Vóór het Woord uit de maagd geboren werd, had Hij haar reeds voorbestemd zijn moeder te worden.”⁵³

Maria is het beeld van Gods keuze van ieder schepsel; een keuze die van alle eeuwigheid in volle vrijheid gemaakt werd en vol geheimnis en liefde is. Een keuze die verre overtreft wat het schepsel zou kunnen bedenken: een keuze die het onmogelijke vraagt, en slechts één ding vraagt, namelijk te durven vertrouwen.

Maar de maagd Maria is ook het voorbeeld van de *vrijheid van de mens* bij het

ingaan op de keuze. Zij is het teken van wat God kan bewerkstelligen als Hij iemand vindt die op zijn voorstel wil ingaan; vrij om haar ‘ja-woord’ te geven, vrij om de pelgrimstocht van het geloof aan te vangen die ook de pelgrimstocht zal worden van haar roeping als vrouw om moeder te worden van de Heiland en van de kerk. Deze lange tocht zal zijn voltooiing vinden onder het kruis door een nog geheimnisvoller en smartelijker “ja” dat haar geheel en al tot moeder zal maken; en daarna opnieuw in de Avondmaalszaal waar zij met de Geest de kerk en iedere roeping voortbrengt en ook nu nog blijft voortbrengen.

Tot slot, Maria is het volmaakte gerealiseerde beeld van de *vrouw*, volmaakte synthese van het vrouw-zijn en de verbeeldingskracht van de Geest, die in haar de bruid, de maagdelijke moeder van God, de dochter van de Allerhoogste en de moeder van alle levenden, vindt en daartoe uitkiest. In haar vindt iedere vrouw haar roeping als maagd, echtgenote en moeder!

DERDE DEEL

HET ROEPINGENPASTORAAT

“Iedereen hoorde hen spreken in zijn eigen taal” (Hnd 2,6)

Concrete richtlijnen voor het roepingenpastoraat zijn niet alleen af te leiden uit een juiste theologie over de roepingen, maar hangen ook samen met verschillende operationele beginselen; daarbij is de gerichtheid op de roeping de kern en het samenbindend criterium van de gehele pastorale.

We zullen hier de geloofswegen en concrete plaatsen aangeven waarop het voor

52. In *laudibus Virginis Matris*, Homilia II, 4: *Sancti Bernardi opera*, IV, Romae, Editiones Cistercienses, 1966, 23.

53. In *Johannis Evangelium Tractatus VIII*, 9: ccl. 36.

iedere herder en opvoeder tot een dagelijkse opdracht wordt om een roeping voor te houden.

Bij de analyse, in het eerste deel, van de huidige situatie constateerden we in grote lijnen hoe het in Europa met de roeping gesteld is. Het tweede deel bood een theologische beschouwing over de betekenis en het geheim van de roeping, waarbij uitgegaan werd van het bestaan der Drie-eenheid zodat inzicht werd verkregen in wat deze in het leven van de kerk betekent.

Juist op dit tweede aspect zouden we nu dieper willen ingaan, met name in het perspectief van de *pastorale* toepassing ervan.

Tijdens de aan de deelnemers van het Congres verleende audiëntie zei Johannes Paulus II: “De nieuwe omstandigheden op historisch en cultureel gebied vragen het roepingpastoraat te beschouwen als *een van de voornaamste doelstellingen van de gehele christelijke gemeenschap.*”⁵⁴

De icoon van de oerkerk

24. Historische situaties veranderen, maar onveranderd blijft in het leven van de gelovige en van de gelovige gemeenschap het punt waarop alles betrokken is, namelijk het Woord van God, in het bijzonder wanneer het de geschiedenis verhaalt van de oerkerk. De geschiedenis van de oorspronkelijke gemeenschap en de wijze waarop zij die beleefd heeft, vormen voor ons het *exemplum*, het model van het kerkzijn. Dit geldt met name voor het roepingpastoraat. Laten we eenvoudig enkele wezenlijke en bijzondere elementen beschouwen, zoals de Handelingen van de Apostelen die ons meedelen, in een tijd dat de oerkerk nog zeer zwak en getalsmatig arm was. Het roepingpastoraat is even oud als de kerk; het ontstond samen met haar, temidden van deze armoede waarin de Geest op zo onvermoede wijze zijn intrek had genomen.

Deze bijzondere geschiedenis, overigens ons aller geschiedenis neemt een aanvang met *de belofte van de heilige Geest* die Jezus deed vóór zijn heengaan naar de Vader. “Het komt jullie niet toe de tijden of momenten te kennen die de Vader in zijn volmacht heeft vastgesteld; maar wanneer de heilige Geest over jullie komt, zullen jullie kracht ontvangen en mijn getuigen zijn in Jerusalem, in heel Judea en Samaria en tot het uiteinde van de aarde” (Hnd 1, 7-8). De apostelen zijn bijeen in de zaal van het avondmaal, *trouw en eensgezind in gebed samen met de vrouwen, met Maria, de moeder van Jezus* (1,14), en meteen gaan zij ertoe over te voorzien in de lege plaats die Judas heeft achtergelaten, en kiezen zij iemand van degenen die van het begin af aan bij Jezus waren: “om met ons *getuige te worden van zijn opstanding*”(1,22). En de belofte gaat in vervulling: de Geest daalt neer met luid gedruis, en, gelijkend op een hevige wind, op een vuur, vervult Hij het huis en leven van deze tot dan toe schuchtere en angstige mensen ... “Ze begonnen in vreemde talen te spreken ... en *ieder hoorde hen spreken in zijn eigen taal*” (2,4-6). Petrus trad dan naar voren en verhief zijn stem om het woord tot hen te richten (2,14) en hun de heilsgeschiedenis te verhalen. Een redevoering waardoor de hoorders diep werden getroffen, en die hen brengt tot de beslissende vraag van hun leven: “Wat moeten wij doen?” (2,37).

De Handelingen beschrijven vervolgens het leven van de eerste gemeenschap, gekenmerkt door verschillende wezenlijke elementen: ernstige toelichting op de leer van de apostelen, gemeenschappelijk leven, breken van het brood, gebed, het met elkaar delen van hun bezittingen evenals de gezindheid en de gaven van de Geest (vgl. 2,42-48).

Ondertussen gaan Petrus en de apostelen door met het verrichten van wonderwerken in Jezus' naam, en het verkondigen

54. Johannes Paulus II, *Toespraak tot de deelnemers aan het Congres over de roeping in Europa*

van het *kerygma* van het heil. Daarbij wagen zij hun leven, maar ze worden steeds ondersteund door de gemeenschap, “die één van hart en één van ziel was” (4,32). In deze gemeenschap beginnen de verschillende noden in aantal te groeien. Daarom worden diakens aangesteld om met name in de materiële noden van de gemeenschap te voorzien, met name in die van de zwaksten onder hen (vgl. 6,1-7).

Het krachtig en moedig getuigenis moet wel leiden tot afwijzing door de gezagdragers: en zo zien we spoedig de eerste *martelaar*, Stefanus, als om te onderstrepen dat het evangelie de hele mens opeist, ja zelfs zijn leven vraagt (6,8-7,70). Het doodvonnis van Stefanus wordt zelfs gesteund door Saulus, de christenvervolger die niet lang daarna door God zal worden uitverkoren om aan de heidenen het tot dan toe verborgen maar nu geopenbaarde mysterie te verkondigen.

En de geschiedenis gaat verder en wordt steeds meer een heilige geschiedenis: de geschiedenis van God die mensen kiest en op vaak onvoorziene wijze tot het heil roept, en de geschiedenis van mensen die zich door God laten roepen en uitkiezen.

Met deze paar punten kunnen we volstaan om in de oer-gemeenschap de grondtrekken te ontwaren van de pastoraal van een kerk die geheel op roeping is gericht: op het gebied van methodes en inhoud, algemene beginselen, te volgen wegen, en geëigende strategieën om deze pastoraal in praktijk te brengen.

Theologische aspecten van het roepingenpastoraat

25. Maar welke theologie ligt ten grondslag aan het roepingenpastoraat, is er de inspiratie en motivatie van?

Het antwoord is in ons verband van belang, want ze dient als bemiddelend ele-

ment tussen de theologie van de roeping en een daarmee samenhangende pastorale praktijk die uit die theologie voortkomt en daarop terugvalt. Het Congres heeft om verder onderzoek en studie over deze kwestie gevraagd, met als doel na te gaan welke motieven personen en gemeenschappen ten diepste in het roepingenwerk samenbinden, en duidelijker aan te geven welke relatie bestaat tussen de theologie van de roeping, de theologie van het roepingenpastoraat en de pastorale pedagogische praktijk.

“Het roepingenpastoraat vindt haar oorsprong in het mysterie van de kerk, en stelt zich in haar dienst.”⁵⁵ De theologische fundering van het roepingenpastoraat “kan (dus) alleen voortvloeien uit het begrip van de kerk als *mysterium vocationis*”.⁵⁶

Wat dit betreft wijst Johannes Paulus II er duidelijk op dat “*de dimensie van de roepingen in de aard en het wezen ligt van de pastoraal van de kerk*”, dat wil zeggen van haar leven en zending.⁵⁷ In zekere zin is, meer nog dan het doen en laten van de kerk, de roeping bepalend voor haar diepste wezen. In de naam zelf van kerk, *Ecclesia*, wordt aangegeven dat zij in diepste wezen roeping is, want zij is werkelijk een *vergadering van geroepen*.⁵⁸ Terecht zegt dan ook het *Werkdocument* van het Congres dat “de samenbindende factor in het roepingenpastoraat gelegen is in het roepingskarakter van de kerk”.⁵⁹

Vandaar dat het roepingenpastoraat uit zijn aard gericht is op de verkondiging van Christus en de evangelisering van hen die in Christus geloven. Op onze vraag luidt het antwoord als volgt: juist *op het feit dat de kerk geroepen is om het geloof door te geven is de pastorale roepingentheologie gebaseerd*. Dit betreft de universele kerk, maar is in het bijzonder van toepassing op iedere christelijke gemeenschap⁶⁰, met name in de tijd die het oude continent thans doormaakt. “Voor deze verheven opdracht, om

55. *Slotdocument*, 5.

56. Deze term vindt men in *Pastores dabo vobis*, 34. In hetzelfde document wordt ook goed beschreven om welke redenen het roepingenpastoraat nauw met de kerk verbonden is.

57. *T.a.p.*

58. *T.a.p.*

59. *Werkdocument*, 58.

60. De term ‘christelijke gemeenschap’ is op zich een algemene term ter aanduiding van een particuliere kerk of van een plaatselijke kerk zoals bijvoorbeeld een parochie. Ze duidt op een groep christenen die op een bepaalde plaats wonen, en die de kerk op actuele wijze vertegenwoordigen wanneer ze bijeenkomen voor gebed, dienst en getuigenis van Christus’ liefde en tegenwoordigheid onder hen. De term ‘kerkelijke gemeenschap’, daarentegen, heeft een nauwer omschreven betekenis, want daarmee wordt de aanwezigheid aangeduid van elementen die bepalend zijn voor de kerk, uitgaande van de centrale plaats van het mysterie van de eucharistie. In strikte zin is de term van toepassing op diocesen en parochies, die eucharistische kerkelijke

Vervolg noten op blz. 34

namelijk een nieuwe tijd van evangelisatie in Europa tot bloei te brengen, zijn evangelieverkondigers nodig die bijzonder goed zijn voorbereid.”⁶¹

Wat dit betreft moet gewezen worden op een aantal kernpunten die door het pauselijk leerambt naar voren zijn gebracht, opdat ze tot uitgangspunten worden voor de pastorale praktijk van de particuliere kerken.

a. Wanneer het roepingsaspect van de kerk duidelijk is, begrijpt men dat het roepingenspastoraat geen bijkomstig of tweederangs element is, alleen maar bedoeld voor het werven van mensen in het pastoraat, en evenmin een losstaand of deelbelang, bepaald door een kerkelijke noodtoestand, maar veeleer een activiteit die met het *wezen* van de kerk samenhangt, en dus ook *nauw verweven is met de algemene pastoraal van iedere kerk*.⁶²

b. Iedere christelijke roeping komt van God, maar komt tot de kerk die daarbij steeds bemiddelt. De kerk ('ecclesia') die van nature *roeping is, brengt tegelijk roepingen voort en voedt ertoe op*.⁶³ Bijgevolg “heeft het roepingenspastoraat als actief subject, als eerst verantwoordelijke, de kerkgemeenschap als zodanig, in haar diverse geleidingen: vanaf de universele kerk tot aan de particuliere kerk en, op analoge wijze, vanaf de particuliere kerk tot de parochie en alle leden van het volk van God”.⁶⁴

c. *Alle leden van de kerk, geen uitgezonderd, hebben de genade en verantwoordelijkheid voor de roepingen*. Dat is een plicht die onderdeel uitmaakt van de vitale dynamiek in het ontwikkelingsproces der kerk. Alleen op grond van deze overtuiging zal het roepingenspastoraat zijn werkelijke kerkelijke aard kunnen tonen en een eendrachtige actie ontplooiën. Daarbij zal het zich ook bedienen van de speciale organen en geëigende werktuigen van onderlinge verbondenheid en gedeelde verantwoordelijkheid.⁶⁵

d. De particuliere kerk ontdekt haar eigen en aardse wezen in de roeping van al haar leden tot *communio*, getuigenis, zending, dienst aan God en de naasten ... Daarom dient ze *de verscheidenheid* te respecteren en te stimuleren *van charisma's en dienstwerken, dus van de verschillende roepingen*, die alle tekenen zijn van de éne Geest.

e. De hoofdpijler van het gehele roepingenspastoraat is *het gebed waartoe de Heiland opdracht heeft gegeven* (Mt 9,38). Het is niet alleen de plicht voor de afzonderlijke personen maar ook voor de kerkelijke gemeenschappen in hun geheel.⁶⁶ “We moeten de eigenaar van de oogst met aandrang vragen, arbeiders in zijn kerk te zenden om te kunnen voorzien in de dringende behoeften van de nieuwe evangelisatie.”⁶⁷

Maar laten we bedenken dat dit gebed alleen dan als waarachtig bestempeld mag worden en doeltreffend zal zijn, als allereerst degene die bidt, door dit gebed tot daarmee overeenstemmend leven wordt gebracht, en als dit gebed bij de rest van de gelovige gemeenschap gepaard gaat met uitdrukkelijke verkondiging en met een catechese die geschikt is om hen die tot het priesterschap en het godgewijde leven, of tot welke andere christelijke roeping ook geroepen zijn, te bewegen tot een vrij, bereidwillig en edelmoedig antwoord waardoor de roepingsgenade geëffectueerd wordt.⁶⁸

Algemene beginselen voor het roepingenspastoraat

26. Vrijwel overal doet zich de behoefte gevoelen om op het pastoraat een duidelijk roepingensstempel te drukken. Om deze doelstelling te bereiken willen we verschillende theoretische en praktische beginselen vaststellen, die we zullen afleiden uit de pastoraaltheologie, en met name de daarmee verbonden 'kernpunten' aangeven. We

gemeenschappen dankzij de aanwezigheid van het gewijde ambt; op andere gemeenschappen is de term alleen in afgeleide zin van toepassing. Vgl. *Slotdocument*, 13-16.

61. Johannes Paulus II, *Toespraak* tot het Vde symposium van de Europese Bisschoppenconferenties, 11 oktober 1985.

62. *Pastores dabo vobis*, 34.

63. *A.w.*, 35.

64. *A.w.*, 41.

65. Vgl. *t.a.p.*

66. *A.w.*, 66.

67. *Vita consecrata*, 64.

68. *T.a.p.*

groeperen deze beginselen rond verschillende thematische stellingen.

a. *De algemene pastoraal is wezenlijk op het roepingenpastoraat gericht*

Het *Werkdocument* van het Congres over de roepingen zegt uitdrukkelijk: "Iedere pastoraal, met name het jongerenpastoraat, is uit haar wezen op roepingen gericht."⁶⁹ Met andere woorden: wie 'roeping' zegt, duidt daarmee een wezenlijke en bepalende dimensie aan van de gewone pastoraal, want uit haar wezen is de pastoraal vanaf het begin af aan gericht op het onderscheiden van de roepingen. Deze dienst bewijst zij aan ieder individu opdat hij zijn leven zou inrichten naar Gods wil, overeenkomstig de noden van de kerk en van de huidige wereld.⁷⁰ Het Latijns-Amerikaans Congres over de roepingen van 1994 had dit reeds vastgesteld.

Maar dit perspectief moet verbreed worden: roeping is niet alleen het levensontwerp. Roeping is ook: alle andere individuele uitnodigingen van God die over het hele leven verspreid zijn (en die vanzelfsprekend steeds in verband staan met een fundamenteel levensplan). Waarachtige pastoraal maakt de gelovige gevoelig voor de talrijke uitnodigingen van de Heer, maakt hem bereid zijn stem te horen en erop in te gaan.

Juist de trouw aan dit soort dagelijkse uitnodigingen stelt de jonge mens van nu in staat om in te zien welke zijn 'levensroeping' is en deze te aanvaarden, en stelt de toekomstige volwassene niet alleen in staat om daaraan trouw te blijven maar ook om steeds beter te ontdekken hoe schoon en fris zij is. Iedere roeping is inderdaad een 'roeping in de morgenstond'; ze is het iedere morgen gegeven antwoord op een dagelijks nieuwe uitnodiging.

Daarom moet het pastoraat doordringen zijn van aandacht voor de roeping om deze in iedere gelovige te wekken. Het dient

uit te gaan van de uitdrukkelijke bedoeling, de mens te confronteren met Gods plan; het moet trachten hem zijn verantwoordelijkheid te doen aanvaarden voor de ontvangen gave of voor het Woord van God dat hij gehoord heeft; het zal in feite trachten de gelovige ertoe te brengen om zich tegenover God te verplichten.⁷¹

b. *De pastoraal in deze tijd is geroepen tot roepingenpastoraat*

In deze zin kan men zeggen dat *de gehele pastoraal op roepingen moet worden gericht*, of dat men ervoor moet zorgen dat alles wat op pastoraal gebied gedaan wordt, duidelijk en ondubbelzinnig een plan of gave van God aan de mens zichtbaar maakt, en hem stimuleert tot de bereidheid daarop te willen ingaan en zich er persoonlijk toe te verplichten. Alleen dan kan men met recht van christelijke pastoraal spreken, als ze leidt tot deze confrontatie met God, met alles wat dat met zich meebrengt aan spanningen, strijd, ontwijkend gedrag soms, maar ook aan de vrede en vreugde die verbonden zijn met het aanvaarden van de gave.

Dat ziet men in onze tijd op bijzondere wijze, en wel zozeer dat we durven stellen dat de pastoraal tot roepingenpastoraat geroepen is: deze is wellicht haar voornaamste doelstelling en een uitdaging voor het geloof van de kerken in Europa. *De roeping is het belangrijkste zaak in de hedendaagse pastoraal.*

Als dan de pastoraal in het algemeen 'geroepen' is om op deze uitdaging in te gaan, en men dit nu ook van haar verwacht, zal ze waarschijnlijk moediger en vrijmoediger moeten zijn. Ze zal meer rechtstreeks moeten afgaan op de kern en het hart van de uitnodigende boodschap, die meer tot het individu dan tot de groep is gericht. Ze zal duidelijker moeten maken wat dit in concreto betekent, en ze mag het niet laten bij vage verwijzingen naar een abstract geloof

69. *Werkdocument*, 59.

70. Vgl. *Verklaring*, 26.

71. Vgl. *Slotverklaring*, 25.

dat ver afstaat van het leven.

Ongetwijfeld zal ze ook meer moeten uitdagen dan troosten, en ieder geval de ongelofelijk diepe betekenis duidelijk weten te maken van het leven van een mens die geroepen wordt om iets te doen wat geen ander in zijn plaats doen kan.

In de door ons aangehaalde tekst uit de Handelingen ziet men deze aandacht en spanning heel duidelijk: bij de keuze van Matteüs, in de moedige toespraak van Petrus tot de menigte ("hij trad naar voren ... en verhief zijn stem"), in de wijze waarop de christelijke boodschap verkondigd en ontvangen wordt ("ze voelden zich diep getroffen")

Vooraf is dit duidelijk doordat ze in staat is een ommekeer teweeg te brengen in het leven van hen die zich aan de boodschap gewonnen geven, zoals dat blijkt uit de bekeringen en de levensstijl van de gemeenschap die in de Handelingen beschreven wordt.

c. Het roepingenpastoraat gebeurt in fasen en is op één punt gericht

Indirect hebben we al gezien dat heel zijn leven lang de mens verschillende soorten van uitnodigingen bereiken: allereerst wordt hij tot leven geroepen; vervolgens tot liefde, verantwoordelijkheid voor de gave, daarna tot geloof, tot het volgen van Jezus, tot bijzonder getuigenis van zijn geloof, tot vader- of moederschap, tot een bepaalde dienst ten bate van de kerk of de samenleving.

Wie allereerst aandacht schenkt aan dit rijk geheel van menselijke en christelijke waarden en zingevingen waaruit de betekenis van de roeping van het leven en van iedere mens voortvloeit, is reeds bezig met het stimuleren van roepingen. Want deze waarden stellen het leven open voor de talrijke mogelijkheden op het gebied van roepingen die vervolgens uitmondten in een

persoonlijke definitieve keuze.

Met andere woorden, een juist roepingenpastoraat moet stapsgewijze te werk gaan, en uitgaan van de fundamentele en universele waarden (het leven als hoogste goed) en de voor iedereen geldende waarheden (het leven is een ontvangen goed en streeft er van nature naar een goed te worden dat doorgegeven wordt), om vervolgens over te gaan tot een geleidelijk steeds meer persoonlijke en concrete, gelovige en openbaarde duiding van de uitnodiging.

Op meer pedagogisch gebied is het van belang, allereerst de betekenis van het leven en de *dankbaarheid* daarvoor in te prenten, om vervolgens dat fundamentele *beseft van verantwoordelijkheid* voor het bestaan bij te brengen dat vanzelf vraagt om een *onzelf-zuchtig antwoord*. Van daaruit kan men vervolgens komen tot de transcendentie van God, Schepper en Vader.

Pas dan wordt een krachtig en radicaal voorstel (zoals de christelijke roeping steeds zou moeten zijn) mogelijk, zoals het voorstel zich als priester of in het godgewijde leven aan God toe te wijden.

d. Het roepingenpastoraat heeft tegelijk een algemeen en een specifiek karakter

Samenvattend, het roepingenpastoraat gaat steeds uit van een opvatting van de roeping in brede zin (en van een tot allen gerichte uitnodiging daartoe), om zich dan te beperken en toe te spitsen overeenkomstig de bepaalde roeping van ieder persoonlijk. In die zin heeft het roepingenpastoraat *allereerst een algemeen, en vervolgens een specifiek karakter*. Daarbij respecteert het de verstandige volgorde: het wordt in het algemeen afgeraden om zonder meer het voorstel te doen tot een bepaalde roeping als er geen geleidelijke catechese aan voorafgaat.

Nog steeds op grond van die volgorde beperkt het roepingenpastoraat zich er

anderzijds niet toe, op algemene wijze de betekenis van het bestaan te benadrukken, maar leidt het tot persoonlijke betrokkenheid daarbij door middel van een concrete keuze. Er bestaat geen scheidslijn en nog minder een tegenstelling tussen een uitnodiging waarbij de nadruk ligt op de gemeenschappelijke en fundamentele waarden van het bestaan, en een roeping om de Heer te dienen “naar de maat van de ontvangen genade”.

Wie zich met het bevorderen van roepingen of met geloofsopvoeding bezighoudt, mag niet bang zijn moedige en onvoorwaardelijke keuzes voor te houden, ook al zijn die moeilijk en gaan ze in tegen de heersende mentaliteit.

Als dus iedere opvoeder iemand is die tot roepingen stimuleert, is degene die zich met het bevorderen van roepingen bezighoudt, een opvoeder, en wel een opvoeder tot iedere roeping, met eerbiediging van ieders eigen genadegave. In feite staan alle roepingen met elkaar in verband, de ene veronderstelt de andere en wekt die op, terwijl ze alle samen naar dezelfde bron en hetzelfde doel verwijzen, namelijk de heilsgeschiedenis. Maar elke roeping heeft een eigen, specifiek karakter.

Wie werkelijk tot roeping weet op te voeden wijst niet alleen op de verschillen tussen de ene roeping en de andere, waarbij hij de verschillende aanleg bij de individuele geroepenen respecteert, maar laat ook “de hoogste mogelijkheden” zien van radicaliteit en toewijding die besloten liggen in ieders roeping.

Wanneer men bijvoorbeeld bij zijn onderricht diep ingaat op de waarden van het leven, betekent dit dat men de ander een weg voorhoudt (en leert voorhouden) die *op natuurlijke wijze* voert tot het verlangen Christus te volgen, en die kan leiden tot de keuze, Hem *na te volgen* op de wijze die kenmerkend is voor de apostel, priester, reli-

gieuze of monnik die de wereld verlaat, of voor de godgewijde leek in de wereld.

Van de andere kant vraagt uiteraard het voorstel om in zijn leven Christus op zo'n duidelijk omschreven wijze voorgoed te willen volgen, dat van tevoren ervoor wordt gezorgd dat de betreffende persoon zich de elementaire, voor iedere christen noodzakelijke waarden eigen maakt van het leven, het geloof, de dankbaarheid voor wat hij onverdiend ontvangen heeft en de navolging van Christus.

Het resultaat daarvan is een theologisch gezien beter gefundeerd en in pedagogisch opzicht doeltreffender roepingenbeleid. Sommigen zijn bang dat, wanneer aan ‘roeping’ een ruimere betekenis wordt gegeven, dit schadelijk zou zijn voor de specifieke bevordering van de roepingen tot het priesterschap en het godgewijde leven; in feite is precies het omgekeerde het geval.

Doordat het spreken over roeping geleidelijk verloopt, kan men van het objectieve gegeven overgaan naar hetgeen op de betreffende persoon van toepassing is, van het algemene komen tot het bijzondere, zonder dat men tussenfasen overslaat of vooruitloopt op het doen van concrete voorstellen. Men kan de verschillende fasen *op elkaar afstemmen en ze richten* op het beslissende voorstel aan de betrokkene. Dit moet op het juiste moment gedaan worden en men dient het zorgvuldig af te stemmen op hetgeen de persoon in kwestie aankan.

Een evenwichtige en geleidelijke werkwijze maakt het beslissende voorstel dat men iemand doet, veel uitdagender en toegankelijker. In concreto, hoe beter men een jonge mens leert om vanuit de dankbaarheid om het geschenk van het leven te komen tot het besef dat dit hem onverdiend is geschonken, hoe eerder men hem, als natuurlijk en voor sommigen onontkoombaar gevolg, kan voorstellen zich totaal aan God te geven.

e. *Het roepingenpastoraat is universeel en permanent*

Het roepingenpastoraat is in tweeërlei opzicht universeel: met betrekking tot *de personen* waarop het zich richt, en met betrekking tot *levensfase* waarin het gebeurt.

Allereerst kent het roepingenpastoraat geen grenzen. Wij zeiden het reeds: het is niet enkel bestemd voor enkele bevoorrechte personen of voor mensen die reeds een geloofskeuze hebben gedaan, noch voor hen van wie men redelijkerwijze een positief antwoord mag verwachten, maar het richt zich op *allen*, omdat het op de elementaire waarden van het bestaan berust. Het is geen pastoraat voor de elite, maar voor het volk, geen beloning voor de meest verdienstelijken, maar een gave en genade van God voor iedere mens, want ieder is door God geroepen. Evenmin mag men het zien als iets wat alleen enkelen zouden kunnen begrijpen of voor hun leven van belang achten, want in ieder mens leeft het onontkoombaar verlangen zichzelf, de zin van het leven en de eigen plaats in de geschiedenis te kennen.

Bovendien is het geen voorstel dat één keer in het leven wordt gedaan (onder het motto van 'graag of niet') en dat in de praktijk weer wordt teruggetrokken als het door de betrokkene wordt afgewezen. Het voorstel moet integendeel als het ware iemand op allerlei manieren en op verstandige wijze niet met rust laten, waarbij men zich niet gewonnen geeft wanneer aanvankelijk geen belangstelling blijkt: vaak is dat alleen maar schijn of komt het voort uit een verdedigende houding.

Ook moet men de opvatting herzien dat roepingenpastoraat uitsluitend pastoraat voor jonge mensen zou zijn; want in iedere leeftijdsfase klinkt een uitnodiging van de Heer om Hem te volgen, en pas bij het sterven kan men een roeping als geheel vervuld beschouwen. Sterker nog, de dood is de uit-

nodiging bij uitstek, zoals er ook een appèl klinkt wanneer men oud is of in een overgangsfase of crisissituatie verkeert.

Men blijft jeugdig van geest zolang men zich voortdurend een geroepene voelt en in iedere levensfase een nieuwe taak zoekt en vindt om te verrichten, een eigen manier van bestaan, van dienen en liefhebben, een nieuwe vorm en opdracht voor zijn leven.⁷² In die zin hangt het roepingenpastoraat samen met de *permanente vorming van de mens*, en is zelf blijvend van aard. "Heel het leven en ieder leven zijn een antwoord."⁷³

In de Handelingen maken Petrus en de apostelen geen onderscheid onder de mensen; ze spreken met allen, jong en oud, jood en niet-jood: al die Parthen, Meden en Elamieten worden genoemd om zonder onderscheid of uitsluiting de grote menigte aan te geven tot wie de verkondiging en oproep zijn gericht. Zij weten ieder mens in 'zijn eigen taal' toe te spreken, overeenkomstig ieders verlangens, problemen, verwachtingen, gevoelens van afweer, leeftijd of levensfase.

Het is een Pinksterwonder en dus een buitengewone gave van de Geest. Maar de Geest hebben we steeds bij ons ...

f. *Het roepingenpastoraat heeft een persoonlijk en een gemeenschapskarakter*

Dit kan met elkaar in tegenspraak lijken, maar in feite wordt daarmee op treffende wijze de in zekere zin ambivalente aard van het roepingenpastoraat beschreven, dat – als het authentiek is – de twee polen van individu en gemeenschap met elkaar weet te verbinden. Op het gebied van het roepingenwerk is het thans dringend noodzakelijk om van roepingenpastoraat door individuen te komen tot een pastoraat dat steeds meer gezien wordt als *gemeenschapswerk*, als werk van de gehele gemeenschap in haar verschillende vormen: groeperingen, bewegingen, parochies, diocesen, orden en secu-

72. Vgl. *Vita consecrata*, 70.

73. *Slotverklaring*, 4.

liere instituten.

Van de kerk wordt gevraagd om *geheel op roepingen gericht te zijn*: “ieder die daarbinnen het evangelie verkondigt, moet gaan beseffen dat hij een ‘wegwijzer’ moet zijn voor de roepingen, in staat moet zijn om kinderen, opgroeiende jeugd en volwassenen tot een zodanige religieuze ervaring te brengen dat ze daardoor tot persoonlijk contact met Christus komen, tot een ontmoeting waarin de eigen roeping duidelijk wordt”.⁷⁴

Op gelijke wijze is het roepingenpastoraat ook *bestemd voor de gehele kerk*. Als het de hele kerkelijke gemeenschap is die roept, dan is ook de hele kerkelijke gemeenschap zonder uitzondering de geroepene. Deze twee aspecten van de kerk vallen in zekere zin samen binnen de verschillende vormen van het dienstwerk in de kerk. Maar het beginsel is van belang en weerspiegelt de geheimnisvolle eenheid tussen de roepende en de geroepene binnen de Drie-eenheid.

In die zin heeft het roepingenpastoraat een *gemeenschapskarakter*. Zo gezien is het mooi dat met Pinksteren alle apostelen zich tot de menigte richten en Petrus vervolgens namens de Twaalf het woord voert. Ook wanneer het om de keuze gaat van Matteüs, Stefanus, of later van Barnabas en Saulus, neemt de hele gemeenschap door gebed, vasten en handoplegging deel aan het onderscheidingsproces.

Tegelijk echter is het het *individu* dat het roepingsvoorstel naar zich toe moet vertalen, is het de gelovige die krachtens zijn geloof in zekere zin de roeping door de ander moet aanvaarden.

Het dienstwerk van het appèl, van het uitnodigen tot een roeping, is niet voorbehouden aan priesters en godgewijden, maar is een dienstwerk van iedere gelovige, van ouders, catecheten en opvoeders.

Weliswaar wordt de uitnodiging tot

allen gericht, maar tegelijk ook moet deze zelfde uitnodiging *een persoonlijke* uitnodiging worden, doordat ze binnen een zeer persoonlijke vertrouwensrelatie gericht wordt tot een bepaalde persoon, tot diens geweten.

In het roepingsproces komt er een ogenblik dat de ene mens aan de ander het voorstel doet; dat vraagt een bijzondere sfeer die alleen mogelijk is wanneer er tussen hen een persoonlijke relatie bestaat. Petrus en Stefanus spreken wel tot de menigte, maar Saulus heeft Ananias nodig om te achterhalen wat God van hem wil (9,13-17), zoals de eunuch Filippus nodig heeft (8,26-39).

g. Het roepingenpastoraat is het samenbindend perspectief en de samenvatting van het pastoraat

Vertrekpunt en punt van aankomst vallen samen. Het roepingenpastoraat is zo het *samenbindend onderdeel* van de pastoraal in het algemeen; het is het natuurlijk doel van alle inspanning; daarin komen de verschillende aspecten samen; het is een soort toetssteen voor de waarachtige pastoraal.

We herhalen: als de pastoraal er niet in slaagt ‘in het hart door te dringen’, en de toehoorder voor de beslissende vraag te stellen (“wat staat mij te doen?”), is het geen christelijke pastoraal, maar een onschuldige werkhypothese.

Daarom heeft en moet het roepingenpastoraat een verband hebben met alle andere aspecten van de pastoraal, zoals bijvoorbeeld met die van het gezin en de cultuur, van de liturgie en de sacramenten, met de catechese en de geloofsvoortgang tijdens het catechumenaat; met de verschillende groepen voor geestelijke verdieping en christelijke vorming (niet alleen bestemd voor jeugdigen, maar ook voor ouders, verloofden, zieken, bejaarden ...) en met de verschillende bewegingen (vanaf die welke zich inzetten voor de bescherming van het leven

74. A.w.,13.

tot de verschillende initiatieven ter bevordering van de maatschappelijke solidariteit).⁷⁵

Vooraf is het roepingenpastoraat het samenbindend perspectief van het jeugd-pastoraat. Men mag niet vergeten dat in de jaren dat de jeugd opgroeit, allerlei plannen gemaakt worden. Een echt jeugdpastoraat mag dus de mogelijkheid van een roeping niet uit de weg gaan; het moet er juist op ingaan, want wanneer men Jezus Christus ten voorbeeld stelt betekent dit dat men een duidelijk levensontwerp voorhoudt.

Dit heeft een vruchtbare pastorale samenwerking tot gevolg, ook al is er onderscheid tussen ieders doelgroepen: immers, het jeugdpastoraat heeft niet alleen met de roepingenproblematiek te maken maar ook met andere kwesties, en het roepingenpastoraat heeft niet alleen betrekking op de jeugd, maar heeft een veel breder perspectief met heel eigen problematieken.

Bedenken we daarnaast ook hoe belangrijk een *roepingen- en gezinspastoraat* zou kunnen zijn dat de ouders geleidelijk zou leren hoe zij als eersten roepingen zouden kunnen stimuleren en ertoe opvoeden. Of hoe weldadig een roepingenpastoraat onder *zieken* zou kunnen zijn, dat hun niet alleen vraagt om hun lijden te offeren voor prierterroepingen, maar hen ook helpt om hun ziekte, met heel het daarin schuilgaande mysterie, als een persoonlijke roeping te beleven, een roeping waarnaar zij als gelovige zieke voor en in de kerk 'verplicht' zijn te leven, en waarbij ze het 'recht' hebben door de kerk te worden bijgestaan.

Deze band draagt bij tot de dynamiek van het pastoraat, want in feite beantwoordt ze aan zijn wezen: evenals de charisma's zoeken roepingen elkaar op, verhelderen ze elkaar, vullen zij elkaar wederzijds aan. Maar los van elkaar worden ze onbegrijpelijk; zo beoefent ook iemand die opgesloten blijft in zijn specialisme, geen kerke-

lijk pastoraat.

Natuurlijk gaat dit in beide richtingen op: de algemene pastoraal moet uitmonden in de zorg voor de roepingen om de keuze voor een roeping te bevorderen; maar van zijn kant mag het roepingenpastoraat zijn ogen niet sluiten voor de andere dimensies, moet het zich invoegen en zoeken naar eventuele ontwikkelingsmogelijkheden in die andere richtingen.

De verschillende eisen die aan de pastoraal gesteld worden, zijn dus uiteindelijk gericht op het roepingenpastoraat; het maakt deze vruchtbaar in de levensgeschiedenis van de gelovige. Uiteindelijk vraagt het roepingenpastoraat grote aandacht, maar in ruil daarvoor biedt het de mogelijkheid voor echt en authentiek pastoraal handelen op ieder gebied. *De roeping is de hartslag van de alomvattende pastoraal!*⁷⁶

De wegen die het roepingenpastoraat gaat

27. Dankzij het bijbels beeld waaromheen wij onze beschouwingen hebben opgebouwd kunnen we nog een stap verder gaan, en kunnen we vanuit de theoretische beginselen komen tot het vaststellen van verschillende wegen voor het roepingenpastoraat.

Dit zijn de gemeenschappelijke geloofswegen die aansluiten bij precieze functies van de kerk en bij klassieke dimensies van het geloofsleven. Langs die wegen rijpt het geloof en wordt het steeds duidelijker zichtbaar; en ook iemands persoonlijke roeping in dienst van de kerkelijke gemeenschap kan erdoor geleidelijk bevestigd worden.

Verstandelijke overwegingen en de traditie van de kerk laten zien dat het onderscheiden van een roeping tot stand komt langs verschillende concrete gemeenschappelijke wegen: liturgie en gebed, kerkelijke gemeenschap, caritatief werk, de ervaring

75. Vgl. a.w., 10.

76. Vgl. t.a.p.

van Gods liefde ontvangen en aangeboden door middel van het getuigenis. Hieraan was het te danken dat in de door de Handelingen beschreven gemeenschap “het aantal leerlingen in Jeruzalem werd nog veel groter” (Hnd 6,7).

Ook thans zou het pastoraat langs deze wegen de geleidelijke ontwikkeling van de roeping der gelovigen moeten bevorderen en begeleiden. Een systematische en aansprekende, persoonlijke en gemeenschappelijke ervaring in die richting zou de gelovige kunnen en moeten helpen om zijn roeping te vinden. Dat zou de pastoraal werkelijk tot roepingpastoraat maken.

a. *Liturgie en gebed*

De liturgie is tegelijk uitdrukking, oorsprong en voedsel van iedere roeping en ieder dienstwerk in de kerk. In de liturgische vieringen wordt het handelen van God door Christus in de Geest herdacht, waarop alles in het leven van de christen gericht is. In de liturgie, waarvan de eucharistie het hoogtepunt is, worden de roeping en zending van de kerk en van iedere gelovige volledig tot uitdrukking gebracht.

Steeds gaat van de liturgie aan hen die eraan deelnemen een appel tot roeping uit.⁷⁷ Iedere viering is een roepingengebeuren. Het kan niet anders of de gelovige moet wel in het mysterie dat gevierd wordt zijn persoonlijke roeping herkennen; hij moet wel de stem horen van de Vader die in de Zoon door de kracht van de Geest hem oproept om zich op zijn beurt te geven voor het heil van de wereld.

Ook het gebed is een weg om tot de onderscheiding van een roeping te komen, en dit niet alleen omdat Jezus gevraagd heeft, tot de Heer van de oogst te bidden, maar omdat de gelovige alleen door zich luisterend open te stellen voor God kan ontdekken wat God voor hem heeft bedacht: in het mysterie dat hij overweegt ontdekt de

gelovige zijn diepste zelf, “met Christus verborgen in God” (Kol 3,3).

En alleen in het gebed kan iemand die houding van vertrouwen en overgave verwerven die noodzakelijk is om het ja-woord uit te spreken en alle angsten en twijfels te overwinnen. *Iedere roeping is de vrucht van de aanroeping.*

Maar ook de persoonlijke gebedserving als gesprek met God hoort tot deze dimensie: ook al wordt het ‘gevierd’ in de intimiteit van zijn ‘binnenkamer’, toch is het verbonden met dat vaderschap waaruit iedere roeping voortvloeit. Dit aspect is zonneklaar in het gebeuren van de oerkerk, waarvan de leden “zich trouw wijdden aan het breken van het brood en het gebed” (Hnd 2,42). Iedere beslissing werd in die gemeenschap voorafgegaan door gebed; iedere keuze, vooral wat de zending betrof, voltrok zich in een liturgisch kader (Hnd 6,1-7; 13,1-5).

Het is de logica van het gebed die de gemeenschap van Jezus had geleerd, toen Hij bij het zien van de menigte mensen “die afgetobd neerlagen als schapen zonder herder”, tegen hen zei: “De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig. Vraagt daarom de eigenaar van de oogst om arbeiders in te zetten voor zijn oogst” (Mt 9,36-38; Lc 10,2).

In de laatste jaren hebben de christelijke gemeenschappen in Europa allerlei initiatieven ontplooid om te bidden om roepingen; het Congres toonde hiervoor grote belangstelling. Het bidden binnen de gemeenschappen van diocees en parochie, dat vaak “zonder ophouden” dag en nacht doorging, is een van de meest verbreide middelen om een nieuwe gevoeligheid voor roepingen en een nieuwe roepingencultuur te ontwikkelen, die gunstig zijn voor het priesterschap en het godgewijde leven.

Het bijbelse beeld van de ‘Eigenaar van de oogst’ voert naar de kern van het roepin-

77. “De liturgie is in zich een appel. Ze is de plaats bij uitstek waar het gezamenlijke volk van God zich op zichtbare wijze bijeen bevindt en waar het geheim van het geloof zich voltrekt” (A.w., 13).

genpastoraat: het gebed. Een gebed dat met evangelische wijsheid weet te 'kijken' naar de wereld en naar ieder mens met zijn concrete verlangen naar leven en heil. Een gebed dat de liefde en bewogenheid (Mt 9,36) van Christus voor de mensen tot uitdrukking brengt, die ook in onze tijd "gebroken zijn als schapen zonder herder" (Mt 9,36). Een gebed waarin het geloof tot uitdrukking komt in de machtige stem van de Vader, de enige die iemand kan uitnodigen en uitzenden om in zijn wijngaard te werken. Een gebed waarin de verwachting leeft dat God het zijn kerk nooit zal laten ontbreken aan "arbeiders" (Mt 9,38) die nodig zijn om haar zending te vervullen.

Veel belangstelling was er tijdens het Congres voor de ervaringen met de *lectio divina* met het oog op de roeping. In sommige diocesen zijn er talrijke "scholen van gebed" of "scholen van het Woord". Deze laten zich leiden door het in de Constitutie *Dei verbum* uitgesproken klassieke beginsel: "De heilige kerkvergadering spoort met bijzondere nadruk alle christenen aan ... om door veelvuldige lezing van de goddelijke geschriften 'want het kennen van mijn Heer Christus Jezus gaat alles te boven' (Fil 3,8) te verwerven."⁷⁸

Wanneer deze kennis tot een door veelvuldige omgang met de Schrift gevoede wijsheid wordt, gaan ogen en oren van de gelovigen open zodat ze het Woord erkennen dat zonder ophouden roept. Geest en hart kunnen het dan aannemen en er zonder angst naar te leven.

b. De kerkelijke eenheid

De eerste belangrijke functie van de liturgie is het zichtbaar maken van de onderlinge eenheid die in de kerk leeft, als volk dat in Christus door zijn kruis verzameld is, als gemeenschap waarin alle verdeeldheid voorgoed overwonnen wordt door de Geest van God die een geest van eenheid is (Ef

2,11-22; Gal 3,26-28; Joh 17,9-26)

De kerk wil een menselijke ruimte zijn waarin mensen als broeders en zusters samenleven en waarin iedere gelovige die eenheid tussen de mensen onderling en met God kan en moet ervaren die een gave van omhoog is. Een heel goed voorbeeld van deze kerkelijke dimensie vindt men in de Handelingen van de Apostelen waar een gemeenschap van gelovigen wordt beschreven die ten diepste gekenmerkt werd door broederlijke eenheid, het met elkaar delen in de materiële en geestelijke goederen, in gevoelens en onderlinge genegenheid (Hnd 2,42-48), en wel zozeer dat "ze één van hart en één van ziel waren" (Hnd 4,32).

Iedere roeping in de kerk is een gave die in vrijheid als liefdesdienst beleefd moet worden *voor* anderen, maar ze is ook een gave die beleefd moet worden *samen met* anderen. Maar dat ontdekt men pas wanneer men als broeders en zusters met elkaar omgaat.

Broederlijkheid in de kerk is niet alleen een gedragsnorm maar leidt ook tot roeping. Alleen wanneer men ernaar leeft kan men haar kiezen als een fundamenteel element in een roepingenplan; alleen als men haar ervaart wordt het mogelijk dat men toegankelijk wordt voor een roeping, die hoe dan ook altijd een roeping is tot broederlijkheid.⁷⁹

Daarentegen kan men zich niet tot een roeping aangetrokken voelen als men geen enkele broederlijkheid ervaart en men zich afwijzend tegenover anderen opstelt, of als men roeping louter ziet als vervolmaking op het persoonlijke en private vlak.

Roeping is relatie; ze is manifestatie van de mens die God geschapen heeft om met anderen in relatie te treden. En zelfs de roeping tot intieme omgang met God in het monniksleven vraagt dat men zich open kan stellen voor anderen en met hen kan delen, iets waartoe men alleen in staat is als men

78. Tweede Vaticaans Concilie, dogmatische Constitutie over de goddelijke openbaring, *Dei verbum*, 25.

79. "De eerste plaats voor het getuigenis is het leven van een kerk, die zich als 'communio' beleefd, en waarin de parochies en andere verbanden beleefd worden als onderlinge eenheid van de gemeenschap" (*Slotverklaring*, 14).

ware broederlijkheid ervaart. “Het is een belangrijke historische vooruitgang dat men niet langer een individualistische kijk heeft op het ambt, op de toewijding aan God, en op het leven in de verschillende christelijke gemeenschappen”.⁸⁰

Roeping is dialoog; ze betekent zich geroepen voelen door een Ander en de moed hebben om erop in te gaan. Hoe kan dit vermogen om te dialogeren groeien bij iemand die niet in het leven van iedere dag en de daagse omgang met anderen geleerd heeft liefde te ontvangen, te antwoorden, zichzelf in anderen te herkennen? Hoe zou iemand zich door de Vader kunnen laten roepen, als hij zich niet bekommert om een antwoord aan zijn broeder of zuster?

Delen met de ander en met de gemeenschap van de gelovigen wordt dan de weg waarlangs men leert zo te handelen dat de anderen bij de eigen plannen betrokken worden, om tenslotte het door God voor hem bedachte plan te aanvaarden. Een plan dat hoe dan ook steeds een plan van broederlijkheid zal zijn.

Verschillende Europese kerken wijzen op de *luistercentra* als een mogelijkheid om met elkaar over het Woord te spreken. Dat zijn groepen gelovigen die elkaar regelmatig thuis ontmoeten om de christelijke boodschap opnieuw te ontdekken en elkaar deelgenoot te maken van hun ervaringen en van de wijze waarop zij het Woord zelf verstaan.

Voor jonge mensen hebben die centra een relatie met roeping, omdat ze daarin met meer persoonlijke betrokkenheid, vrij en creatief, luisteren naar het Woord dat uitnodigt, de catechese en het gebed beleven. Het luistercentrum stimuleert hen zo tot medeverantwoordelijkheid in de kerk, want zij kunnen er ontdekken op welke verschillende manieren zij de gemeenschap kunnen dienen; vaak kan hierin ook hun eigen roeping tot wasdom komen.

In de particuliere kerken en in de verschillende instituten voor godgewijd leven is de *ontvangstgemeenschap* een ander positief experiment om tot roeping te leiden; deze gemeenschap gaat in op Jezus' uitnodiging: “Komt en ziet”. De paus noemde haar de “*gulden regel van het roepingenpastoraat*”.⁸¹ In deze gemeenschappen of oriënteringscentra voor roepingen kunnen de jongemensen in een zeer gerichte en directe ervaring geleidelijk tot duidelijk inzicht omtrent hun roeping komen. Ze worden daarbij begeleid zodat ze op het juiste moment niet alleen in staat zijn om Gods plan met hen te ontdekken, maar ook om daarvoor te kiezen en zich ermee te verenigen.

c. *De dienst van de liefde*

Deze dienst is een van de meest kenmerkende functies van de kerkelijke gemeenschap. Ze bestaat erin, de vrijheid in Christus te ervaren in het hoogste dat bestaat, het dienen. “Wie groot wil worden onder jullie, moet jullie dienaar zijn” (Mt 20,26), “Als iemand de eerste wil zijn, zal hij de laatste van allen zijn en de dienaar van allen” (Mc 9,35). In de oerkerk blijkt men deze les goed ter harte te hebben genomen, want het dienen blijkt er een structureel element van te zijn, en wel zozeer dat er diakens werden aangesteld voor de ‘dienst aan de tafels’.

Juist omdat de gelovige door de genade de vrijheid in Christus beleeft, is hij geroepen om voor de mensen van de vrijheid te getuigen en bevrijding voor hen te bewerken. Deze bevrijding geschiedt niet door middel van geweld en macht maar, naar het voorbeeld van de dienende Christus, door vergeving en liefde, door zelfgave en dienst.

In de ontwikkelingsgang van een roeping is het zeer zeker de koninklijke weg om inzicht te krijgen in de eigen roeping. Want wanneer iemand de ervaring opdoet wat dienen is, vooral als dit goed wordt voorbereid, begeleid en in zijn wezen verstaan, is

80. A.w., 21.

81. *Vita consecrata*, 64.

het een zeer menselijke ervaring waardoor men beter zichzelf en de waardigheid van de ander leert kennen en gaat zien hoe mooi de toewijding aan anderen is.

De echte dienaar in de kerk is de mens die het als een voorrecht heeft leren zien om de voeten van de armsten onder zijn broeders te wassen, de mens die de vrijheid heeft verworven om zijn tijd te offeren voor de noden van anderen. Ervaren wat dienen betekent, is het ervaren van de grote vrijheid in Christus.

Wie de ander dient, ontmoet onvermijdelijk God en wordt op bijzondere wijze op Hem afgestemd. Het zal niet moeilijk voor hem zijn om te ontdekken wat God van hem wil, en hij zal zich aangetrokken voelen om aan die wil gehoor te geven. Hoe dan ook zal het een oproep zijn tot dienst ten bate van de kerk en de wereld.

Zo is het in de voorbije decennia met zeer veel roeping en gegaan. In de jaren na het Concilie is men bij het bevorderen van de roeping geleidelijk overgegaan van een 'pastoraat van werving' naar een 'pastoraat van dienstbetoon' met name aan de armsten en meest noodlijdenden.

Talrijke jonge mensen hebben werkelijk God gevonden, zijn tot zichzelf gekomen, hebben het doel van hun leven en het ware geluk gevonden, door hun tijd en aandacht te besteden aan hun medemensen, soms zelfs in die mate dat ze niet enkel een deel van hun leven maar heel hun bestaan aan hen opofferden. De christelijke roeping is in feite bestaan *voor* de ander.

d. *Het verkondigend getuigenis van het evangelie*

Verkondigd dient te worden dat God de mens door heel de heilsgeschiedenis heen, met name in Christus, nabij is, en dus ook de wonderbare goedertierenheid van de Vader jegens de mens opdat deze leven zou hebben in overvloed. Deze verkondiging ligt

ten grondslag aan ieders gelovige ontwikkeling. Het geloof is immers een van God ontvangen gave die zichtbaar wordt door het voorbeeld van de gelovige gemeenschap en van zoveel broeders en zusters binnen die gemeenschap, en ook door het catechetisch onderricht over de waarheden van het evangelie.

Maar het geloof moet worden overgedragen, en er komt een moment waarop ieder getuigenis tot een actief schenken wordt: *de ontvangen gave wordt tot geschonken gave* door middel van het persoonlijk getuigenis en de persoonlijke verkondiging.

Bij het getuigen van zijn geloof is de hele mens betrokken; het kan alleen gebeuren vanuit zijn totale bestaan en menszijn, met heel zijn hart, heel zijn geest, al zijn krachten, ja met het offer van zijn leven en zelfs van zijn bloed.

Interessant is het 'crescendo' aan betekenissen in dit begrip; we zien dit crescendo in wezen terug in de bijbeltekst die ons tot leidraad dient: men hoeft maar te zien naar het catechetisch getuigenis van Petrus en de apostelen met Pinksteren, en vervolgens naar de moedige catechese van Stefanus, uitmondend in zijn marteldood (Hnd 6,8 en 7,60), en naar die van de apostelen, "blij dat ze waardig bevonden waren om vanwege die naam (Jezus) smadelijk behandeld te worden" (Hnd 5,41).

Maar nog interessanter is het te zien hoezeer dit verkondigend getuigenis op heel eigen wijze tot roeping kan leiden.

In het algemeen zou het dankbaar besef, de gave van het geloof ontvangen te hebben, tot uiting moeten komen in het verlangen en de wil om hetgeen men zelf heeft ontvangen door te geven aan anderen, zowel door het voorbeeld van het eigen leven als door het dienstwerk van de catechese. Deze catechese is overigens bestemd "om de vele levensomstandigheden te ver-

helderen en aan eenieder te leren hoe hij zijn christelijke roeping in de wereld moet beleven".⁸² En wanneer de catecheet eveneens op de eerste plaats iemand is die getuigenis aflegt, dan wordt die roepingsdimensie alleen maar duidelijker.⁸³

Het Congres heeft onderstreept hoe belangrijk de catechese is met het oog op de roepingen, en was van mening dat de viering van het sacrament van het *vormsel* een uiterst geschikte gelegenheid biedt om jonge mensen tot roeping te leiden. De leeftijd waarop het vormsel wordt toegediend zou juist de leeftijd kunnen zijn "voor de roeping", de aangewezen tijd om theologisch en pedagogisch hen te leiden tot de ontdekking en verwerkelijking van de gave die ze hebben ontvangen, en tot het getuigenis daarvan.

In de catechese zou men de mensen moeten leren hoe ze de gave van de Geest kunnen herkennen en zichtbaar maken.⁸⁴

De directe omgang met gelovige mensen die trouw en moedig hun roeping beleven, met geloofwaardige getuigen die een concreet toonbeeld zijn van gelukkige roepingen, kan van doorslaggevende betekenis zijn om de vormelingen bij het ontdekken en aanvaarden van Gods roepstem te helpen.

In ieder geval vindt een roeping altijd haar oorsprong in het besef dat men een gave heeft ontvangen, een zo dankbaar besef dat men het als logisch ervaart zijn leven in dienst te stellen van anderen om zo te zorgen voor hun groei in het geloof.

Wie aandachtig en edelmoedig leeft naar hetgeen het geloof hem zegt, zal niet aarzelen Gods plan met hem te aanvaarden om zich met alle kracht aan de verwezenlijking ervan te wijden.

Pastorale wegen naar de persoonlijke roeping

28. We kunnen samenvattend zeggen dat het leven van iedere gelovige gekenmerkt wordt door de vier dimensies van liturgie, kerkelijke verbondenheid, dienst der naastenliefde en getuigenis van het evangelie. Dat is zijn waardigheid, zijn wezenlijke roeping, maar dat is ook voor iedere mens de voorwaarde om te ontdekken wie hij zelf in diepste wezen is.

Iedere gelovige moet dus het gemeenschappelijk gebeuren beleven van liturgie, broederlijke gemeenschap, dienst der naastenliefde en verkondiging van het evangelie, want alleen door deze ervaring zal hij kunnen achterhalen hoe hij deze aspecten van het christelijk leven op *zijn eigen wijze* moet beleven. Vandaar dat aan deze wegen in het kerkelijk leven de meeste aandacht moet worden gegeven, want ze zijn als het ware de koninklijke weg van het roepingen-pastoraat waardoor het geheim van de individuele roeping geopenbaard kan worden.

Het gaat trouwens om de klassieke wegen die kenmerkend zijn voor het leven van iedere gemeenschap die christelijk wil heten. Ze openbaren zowel de sterke als de zwakke kanten ervan. Juist daarom zijn ze niet alleen als weg verplicht, maar bieden ze vooral een waarborg voor de waarachtigheid van het zoeken en de onderscheiding.

Deze vier aspecten en functies voeren in feite enerzijds tot een alomvattende betrokkenheid van de betreffende persoon, maar anderzijds brengen ze hem tot een eerste zeer persoonlijke ervaring, een dwingende confrontatie, een roepstem waarvoor hij onmogelijk doof kan blijven, een beslissing die hij moet nemen en niet eindeloos kan uitstellen. Daarom moet het roepingen-pastoraat uitdrukkelijk tot het onderscheidingsproces bijdragen door een diep en alomvattend beleven van de kerk, waardoor iedere

82. *Lumen gentium*, 12, 34 en 40-42.

83. Vgl. Johannes Paulus II, apostolische Exhortatie *Catechesi tradendae*, (16 oktober 1979), 186.

84. Vgl. *Slotverklaring*, 35, waar de bisschoppen opnieuw erop wordt gewezen dat de toediening van het vormsel een kostbare gelegenheid is om hen die dit sacrament ontvangen, te "roepen".

gelovige “gebracht wordt tot het inzicht in en de aanvaarding van zijn verantwoordelijkheid binnen de kerk”.⁸⁵ Wanneer roepingen niet hun oorsprong vinden in dit beleven en niet opgenomen zijn in het kerkelijk handelen van de gemeenschap, *dreigt het gevaar dat ze in de wortel zijn aangetast en dat aan de echtheid ervan getwijfeld moet worden.*

Vanzelfsprekend dienen al deze aspecten aanwezig en harmonisch op elkaar afgestemd te zijn, wil deze ervaring van doorslaggevende betekenis zijn, iets wat alleen mogelijk is als ze alles omvat.

Vaak immers gaat de spontane voorkeur van sommige jonge mensen naar één van deze functies uit (ofwel zijn ze alleen betrokken bij het vrijwilligerswerk, of voelen ze zich teveel aangetrokken door de liturgische dimensie, of door grote, wat idealistische theorieën). Daarom is het van belang dat de begeleider van de roepingen de jonge mensen brengt tot een inzet die niet volkomen aangepast is aan hun smaak, maar die beantwoordt aan de *objectieve maatstaf van de geloofservaring* die uit haar wezen geen beperkt karakter mag hebben. Alleen wanneer deze *objectieve maatstaf* geëerbiedigd wordt, mag de *subjectieve* norm enigszins een plaats krijgen.

Zo gezien heeft het objectief gegeven de voorrang boven de persoonlijke gevoelens, en de jonge mens moet dit leren vooropstellen, als hij werkelijk tot de bevinding wil komen wie hij zelf is en waartoe hij in zijn bestaan geroepen is. Anders gezegd: hij moet eerst doen wat van iedereen gevraagd wordt, wil hij werkelijk zichzelf zijn.

Maar dit is nog niet alles! Want iets wat objectief is en bepaald wordt op grond van een bepaalde norm en traditie, iets wat gericht is op een duidelijk en het persoonlijk inzicht overstijgend doel, oefent een sterke aantrekkingskracht uit, en is een sterke stimulant voor een roeping. Natuurlijk moet

het objectieve gegeven ook persoonlijk beleefd worden of door het individu als het zijne erkend worden. Maar altijd uitgaande van een niet door hem zelf bepaalde bron of waarheid, maar vanuit een bron of waarheid die zich beroept op de rijke traditie van het christelijk geloof. Uiteindelijk “volgt het roepingenpastoraat de wezenlijke stappen van een geloofsontwikkeling”.⁸⁶ Dat houdt ook in dat het roepingenpastoraat geleidelijk en doelgericht te werk moet gaan.

Wegen naar de christelijke gemeenschappen

a. *De parochiegemeenschap*

29. Het Europees Congres heeft zich onder andere ten doel gesteld om het roepingenpastoraat in de parochiegemeenschappen centraal te stellen; dat is immers de plaats waar de mensen leven en waar met name de jonge mensen in meerdere of mindere mate betrokken zijn bij het beleven van het geloof.

Het roepingenpastoraat moet de de gebaande wegen verlaten om de randgebieden van de particuliere kerk te kunnen bereiken.

Maar tegelijk is het thans tijd om vanuit de experimenteerfase waarin veel Europese kerken nog verkeren, over te gaan tot echte pastorale methodes die geënt zijn op de christelijke gemeenschappen, en om de opgedane inzichten in roepingen in praktijk te brengen.

Bijzondere aandacht moet worden besteed aan het *liturgisch jaar*, de permanente leerschool van het geloof waarin iedere gelovige met de hulp van de heilige Geest steeds meer op Jezus dient te gaan gelijken. Vanaf de advent, tijd van verwachting, gaande langs de gewone tijd van het jaar tot aan Pinksteren toe, viert en verkondigt de kringloop van het liturgisch jaar een beeld van de mens die geroepen is zich te

85. A.w., 10.

86. A.w., 11.

toetsen aan het mysterie van Jezus, de “eerstgeborene onder vele broeders” (Rom 8,29).

De benadering van de mens die uit het liturgisch jaar spreekt, heeft een duidelijk roepingskarakter, nodigt iedere gelovige uit, steeds beter in te gaan op de oproep tot het vervullen van een duidelijke en persoonlijke zending in de geschiedenis. Vandaar de aandacht voor de dagelijkse levensweg die van iedere christelijke gemeenschap gevraagd wordt. De pastorale wijsheid vraagt met name van de geestelijke herders die de christelijke gemeenschappen leiden, zeer grote aandacht en wijsheid om de liturgische tekens, de beleving van het geloof, tot hun recht te doen komen. Want van de tegenwoordigheid van Christus in het gewone leven gaat de uitnodiging uit tot een roeping. Men mag niet vergeten dat juist de herder, en vooral de priester die met de zorg voor een christelijke gemeenschap is belast, de directe ‘kweker’ van alle roepingen is.

In feite leeft niet in alle parochiegemeenschappen het volle besef van de verantwoordelijkheid voor de roepingen; terwijl toch juist “de diocesane en parochiële pastorale raden, samen met de nationale centra voor de roepingen, in alle gemeenschappen en sectoren van het gewone pastoraat de competente organen zijn”.⁸⁷

Aanmoediging verdient dus het initiatief van bepaalde parochies waarbinnen werkgroepen zijn opgericht voor het bevorderen van de roepingen en voor de verschillende activiteiten die bestemd zijn om “een vitaal probleem op te lossen dat in het hart zelf van de kerk staat”⁸⁸ (gebedsgroepen, dagen en weken over roepingen, catechese, getuigenis en alles wat ertoe kan bijdragen om meer aandacht aan de roepingen te besteden).⁸⁹

b. *Plaatsen die teken zijn van het als roeping beleefd leven*

Voor deze veeleisende en noodzakelijke overgang van een op ervaringen berustend roepingenpastoraat naar een roepingenpastoraat dat op geleidelijke voortgang berust, moeten niet alleen de impulsen tot roeping aan het woord komen die voortkomen uit het dagelijks gebeuren binnen de christelijke gemeenschap, maar is het ook verstandig een rol toe te kennen aan de *plaatsen die teken zijn van het als roeping beleefd leven* en de *plaatsen waar geloofsvorming gebeurt*. Een kerk leeft werkelijk als ze dankzij de gaven van de Geest zulke plaatsen weet waar te nemen en op hun waarde te schatten.

Plaatsen die tekenend zijn voor het roepingskarakter van het bestaan binnen een particuliere kerk zijn de monastieke gemeenschappen die het biddend gelaat laten zien van de kerkelijke gemeenschap; de apostolische ordescommunauteiten en de broederschappen van de seculiere instituten.

In een culturele wereld die sterk gericht is op het onmiddellijke en nabije, en waar een kille wind van individualisme waait, gaat in de biddende en apostolische communautaire horizon open van waarachtig christelijk leven, met name voor de jongste generaties die duidelijk meer gevoelig zijn voor tekenen dan voor woorden.

Een bijzonder teken van het roepingskarakter van het bestaan is de gemeenschap van het diocesaan *seminarie*. Dit speelt binnen onze kerken een heel eigen rol. Enerzijds is het een *krachtig teken* omdat het een belofte is voor de toekomst. De jonge mensen die daarnaar toegaan, kinderen van deze generatie, zijn de toekomstige priesters. Maar bovendien herinnert het seminarie aan het roepingskarakter van het leven en aan de noodzaak van het gewijde ambt voor het leven van de christelijke gemeenschap.

87. A.w., 10.

88. *Pastores dabo vobis*, 41.

89. Vgl. de verstandige aanwijzingen hierover in het *Slotdocument* van het Tweede Internationaal Congres van 1981, 40.

Anderzijds is het seminarie een *kwetsbaar teken*: het vraagt namelijk om constante aandacht van de particuliere kerk en om een serieus roepingenpastoraat, wil men ieder jaar weer met nieuwe kandidaten kunnen beginnen. Daarbij kan ook de materiële steun een pedagogische stimulans zijn om het volk van God te leren bidden voor alle roepingen.

c. *De plaatsen waar geloofsvorming gebeurt*

Naast deze plaatsen met een tekenfunctie zijn ook *de plaatsen van belang waar geloofsvorming gebeurt*, zoals clubs, bewegingen, verenigingen en zelfs de school.

Over de sociologische verschillen onder dergelijke verbanden heen, vooral met betrekking tot de jeugd, hebben zij een belangrijke pedagogische betekenis, want het zijn plaatsen waar mensen geholpen kunnen worden om tot een werkelijk volwassen geloof te komen.

Dit kan daadwerkelijk bereikt worden mits men de drie dimensies van het christelijk leven niet uit het oog verliest: ieders eigen roeping, de kerkelijke verbondenheid en de zending met de kerk.

d. *Opvoedersfiguren*

Ook wordt bijzondere pedagogische en pastorale aandacht, juist op dit moment in de geschiedenis, gevraagd voor de vorming van echte *opvoedersfiguren*.

Men kent maar al te goed de zwakte en problematiek van de plaatsen waar geloofsopvoeding gebeurt; ze worden zwaar op de proef gesteld door de individualistische cultuur, de spontane groepsvorming en de crisis van de instellingen.

Maar daarnaast hebben vooral jonge mensen behoefte aan duidelijke stellingname en dialoog, aan mensen aan wie ze zich kunnen toetsen. Allerlei tekenen wijzen daarop. Kortom, er bestaat dringende

behoefte aan geestelijke leidlieden, aan markante figuren, die in staat zijn het mysterie van God ter sprake te brengen, en bereid zijn naar mensen te luisteren opdat ze, met hun hulp, kunnen komen tot een eerlijke dialoog met de Heer.

Sterke geestelijke persoonlijkheden vindt men niet alleen maar onder enige bijzonder charismatisch begaafde personen; iemand wordt een dergelijke sterke geestelijke persoonlijkheid dankzij een vorming die bijzonder aandacht besteedt aan het absolute primaat van de Geest.

Om markante opvoeders voor onze gemeenschap te vormen moet op twee punten bijzonder gelet worden: enerzijds moet aan allen die zich reeds binnen de gemeenschap met kinderen en opgroeiende jeugd bezighouden (priesters, religieuzen, leken), bijgebracht worden uitdrukkelijk en waakzaam oog te hebben voor de opvoeding tot roeping.

Anderzijds moet *het pedagogisch dienstwerk van de vrouwen* gestimuleerd worden en vorm krijgen, opdat ze met name bij de jeugd als voorbeeldfiguur en wijze leidsvrouw kunnen functioneren. In de christelijke gemeenschappen is de vrouw in feite sterk vertegenwoordigd; de kracht van de vrouwelijke intuïtie is algemeen bekend, zoals ook haar grote ervaring op het gebied van de opvoeding (gezin, school, groepen, verenigingen). De bijdrage van de vrouw verdient dus hoog gewaardeerd te worden en gezien te worden als van doorslaggevende betekenis binnen de wereld van de vrouwelijke jeugd, die een andere benadering vraagt dan de mannelijke jeugd. Het inzicht hierin moet verder ontwikkeld worden, met name op het gebied van roepingen.

Wellicht maakt ook dit deel uit van de omwenteling die het roepingenpastoraat kenmerkt. Terwijl in het verleden ook de vrouwelijke roepingen gewekt werden door de markante figuur van een geestelijke

vader die een echte leidsman was voor mensen en gemeenschappen, zijn in onze tijd voor de vrouwelijke roepingen vrouwelijke identificatiefiguren nodig, individueel of in gemeenschappen.

e. *De organen van het roepingenpastoraat*
Om het samenbindende element te zijn van de algemene pastoraal moeten in het roepingenpastoraat zelf charisma's en dienstwerken met elkaar samengaan en een duidelijke eenheid vormen.

Sinds lang beseft de kerk de noodzaak van dit op elkaar afgestemd zijn⁹⁰, dat, de hemel zij dank, reeds duidelijke vruchten heeft opgeleverd: organisaties in de parochies en roepingencentra op diocesaan en nationaal vlak zijn reeds vele jaren met groot succes actief.

Maar niet overal gaat het er zo aan toe. Het onlangs gehouden Congres betreurt het dat in sommige gevallen bij verschillende Europese volken deze structuren ontbreken of weinig effectief zijn⁹¹, en spreekt de wens uit dat ze zo spoedig mogelijk in het leven worden geroepen of op geëigende wijze worden uitgebouwd.

Ook werd er verschillende malen op gewezen dat, terwijl de nationale centra heel duidelijk en constructief het roepingenpastoraat als geheel blijken te bevorderen, de diocesane centra niet overal bezielen met dezelfde wil om werkelijk te werken aan en samen te werken voor de roepingen van allen. In grote lijnen is er een gezamenlijk pastoraal beleid opgezet, dat echter maar moeizaam in de plaatselijke kerk in praktijk wordt gebracht en dat schijnt vast te lopen als men van de algemene voorstellen moet overgaan tot de daadwerkelijke toepassing ervan in de praktijk van het diocees of de parochie. Individuele opvattingen en praktijken die minder kerkelijk zijn, zijn in feite nog niet geheel verdwenen.⁹²

Over de functie van de diocesane en

nationale centra willen we niet herhalen wat in verschillende documenten reeds eerder uiteen is gezet. Maar we willen liever erop wijzen dat het niet louter om een kwestie van praktische organisatie gaat, maar om het inspelen op de nieuwe geest die over het roepingenpastoraat in de kerk en met name over de kerken in Europa vaardig moet worden. De roepingencrisis is ook het tekortschieten van de kerkgemeenschap bij het bevorderen en wekken van roepingen. Roepingen kunnen niet ontstaan als er geen waarachtige kerkelijke gezindheid aanwezig is.

Het Congres en het voorliggende document dringen dus niet alleen aan op hernieuwde inspanningen op dit gebied, in nauwere onderlinge verbondenheid van het nationaal centrum, de diocesane centra en de parochieorganen, maar willen ook dat deze organisaties twee punten meer ter harte nemen: de bevordering van een ware roepingencultuur in de burgerlijke en kerkelijke samenleving, zoals we reeds aangaven, en de opleiding van mensen die werkelijk tot de opvoeding tot en vorming van roepingen in staat zijn; dit is een werkelijk centraal en strategisch element voor het moderne roepingenpastoraat.⁹³

Daarnaast verzoekt het Congres ernstig de oprichting in overweging te nemen van een *gezamenlijk bovennationaal centrum voor het roepingenpastoraat*, als concrete uitdrukking en teken van onderlinge verbondenheid en samen delen, van coördinatie en uitwisseling van ervaringen en personen tussen de verschillende nationale kerken⁹⁴, waarbij ieders eigenheid geëerbiedigd blijft.

90. Vgl. Tweede Vaticaans Concilie Decreet over de priesteropleiding, *Optatum totius*, 2; *Slotdocument*, 57-59.

91. Vgl. *Slotverklaring*, 10.

92. "Soms - zo werd tijdens het Congres opgemerkt - constateert men een zekere moeizaamheid in de betrekkingen tussen de plaatselijke kerk en het religieuze leven. Het is van belang dat men het religieuze leven niet blijft beoordelen op grond van nuttigheidsoverwegingen, ook al zijn er sinds de synode over het godgewijde leven reeds tekenen van een nieuwe oriëntatie vast te stellen. Dit geldt ook voor de seculiere instituten" (A.w., 16).

93. "In een zich snel ontwikkelende religieuze en culturele situatie is het noodzakelijk opvoeders te vormen die het grondwerk voor de roepingen verrichten: catecheten, parochies, diaken, godgewijde personen, bisschoppen ... en te zorgen voor hun permanente bijscholing" (A.w., 17).

94. Vgl. A.w., 29, waar met betrekking tot dit Europees Congres over de roepingen de wens wordt uitgesproken dat het als gebaar van liefde en

Vervolg noten op blz. 50

VIERDE DEEL

PEDAGOGIE VAN DE ROEPING

"Was het niet hartverwarmend?" (Lc 24,32)

Dit pedagogische deel is aan het evangelie zelf ontleend en laat zich leiden door het voorbeeld van Jezus, de uitzonderlijke inspirator en opvoeder tot roepingen, en is gericht op het werken aan roepingen langs duidelijke door het evangelie geïnspireerde pedagogische wegen: zaaien, begeleiden, opvoeden, vormen, onderscheiden.

We zijn nu gekomen bij het laatste onderdeel, dat, volgens de logische opbouw van het document, dient te gaan over de methode en de toepassingen. We zijn begonnen met een analyse van de concrete situatie, en hebben daarna de dragende theologische elementen van het roepingsthema beschreven. Vervolgens bespraken we het concrete leven van onze gemeenschappen, om de betekenis en richting van het roepingpastoraat aan te geven. Nu moeten we de pedagogische dimensie van het roepingpastoraat behandelen.

Roepingencrisis en opvoedingscrisis

30. Zeer vaak zijn in onze kerken de doelstellingen evenzeer als het grondplan van aanpak duidelijk, maar de te nemen stappen blijven nog te vaag om bij jongeren een openheid ten aanzien van een roeping te creëren. En de oorzaak daarvan is dat zowel binnen als buiten de kerk het pedagogisch kader te zwak is, een kader dat niet alleen meer duidelijkheid zou moeten bieden over het te bereiken doel, maar ook over de daarmee leidende pedagogische methoden. Het

Werkdocument van het Congres zegt het op zijn eigen realistische wijze: "Wij constateren ... de zwakte van talrijke pedagogische plaatsen (groep, gemeenschap, jeugdopvang, school en vooral gezin)."⁹⁵ De roepingencrisis is zeer zeker ook een crisis op het gebied van pedagogisch aanbod en de opvoedkundige weg.

We zullen dus, steeds uitgaande van het Woord van God, dit samengaan tussen doel en methode trachten aan te geven, in de overtuiging dat goede theologie gewoonlijk in concreet handelen kan worden vertaald, tot pedagogie wordt, wegen aanduidt; daarbij verlangen we oprecht aan de verschillende in het pastoraat werkende mensen hulp en een voor allen bruikbaar instrument te bieden.

Het evangelie van de roeping

31. Wanneer iemand in aanraking komt met het evangelie en ermee in gesprek raakt, heeft dit betekenis op het gebied van de roeping: wanneer Jezus over de wegen van Galilea rondtrekt, is Hij steeds de door de Vader gezondene om de mens tot het heil uit te nodigen en hem het plan van God te openbaren. De blijde boodschap – het evangelie – bestaat juist hierin: de Vader heeft de mens door de Zoon in de Geest niet alleen tot leven maar ook tot verlossing geroepen, en niet alleen tot een verlossing die anderen voor hem verdiend hebben, maar tot een verlossing die hem rechtstreeks aangaat en die hem verantwoordelijk maakt voor het heil van de ander.

In dit actief en passief heil, dat ontvangen en met anderen gedeeld wordt, ligt de betekenis besloten van iedere roeping, ja de eigen betekenis van de kerk als gemeenschap van gelovigen, heiligen en zondaars, die allen 'geroepen' zijn om te delen in dezelfde gave en verantwoordelijkheid. Het is het evangelie van de roeping.

uitwisseling van gaven "moge zorgen voor een 'bank' van deskundigen die meewerken aan de vorming van de vormingsleiders". Wat de oprichting van deze organisatie betreft, vindt men ook een verzoek in die zin in het *Werkdocument*, 83 en 90. Sinds vele jaren heeft men daarmee in Latijns-Amerika een positieve ervaring. In de zetel van de CELAM (Latijns Amerikaanse Bisschoppenconferentie, te Bogota (Colombia), verricht het *Departamento de Vocaciones y Ministerios* zijn vaste bezigheden. Deze organisatie was ook het uitgangspunt voor de voorbereiding en viering van het eerste continentaal Congres voor Latijns-Amerika dat van 23 tot 27 mei 1994 in Itaici (São Paulo do Brasil) plaatsvond.

95. *Werkdocument*, 86.

De pedagogie van de roeping

32. Binnen het evangelie zoeken we een daarop afgestemde pedagogie, die van Jezus, de echte *pedagogie van de roeping*. Het is de pedagogie die iedereen die de roepingen bevorderen wil of het evangelie wil verkondigen, in praktijk zou moeten kunnen brengen om de jonge mens ertoe te leiden dat hij de Heer herkent die hem roept, en op deze roep ingaat.

Als het mysterie van Christus, mensgeworden Zoon van God, het ijkpunt is voor de roepingenpedagogie, dan ziet men in zijn 'roepend' handelen allerlei belangrijke gezichtspunten en dimensies.

Allereerst toont het evangelie ons Jezus veel meer als iemand die *mensen vormt* dan als een stimulator, juist omdat Hij in nauwe verbondenheid werkt met de Vader die het *zaad van het Woord* uitstrooit en '*e-ducatur*' (= uit het niet tevoorschijn brengt), en met de Geest, die *begeleidt* op de weg der heiliging.

Deze gezichtspunten openen belangrijke perspectieven voor hen die in het roepingenpastoraat werkzaam zijn, en die bijgevolg niet alleen roepingen dienen te stimuleren, maar allereerst het goede zaad van de roeping moeten *uitzaaien* en daarna *begeleiders zijn* op de weg waarlangs het hart gaat 'branden', *mensen die opvoeden* tot geloof en tot luisteren naar de roepstem van God, mensen die een menselijke en christelijke houding *vormen* die antwoord is op Gods roepstem⁹⁶, en die tenslotte de aanwezigheid van de gave, die van boven komt, van omhoog dienen te *onderscheiden*.

Dit zijn de vijf centrale kenmerken van het *roepingenwerk* of de vijf dimensies van het *mysterie van de roeping*, die van God uitgaat en tot de mens komt door tussenkomst van een broeder, een zuster of een gemeenschap.

Zaaien

33. "Een zaaier ging het land op om te zaaien. En bij het zaaien viel een gedeelte op het pad, en de vogels kwamen het opeten. Een ander deel viel op de rotsgrond, waar het niet veel aarde had, en het kwam meteen op, doordat het geen diepe grond had. Toen de zon opkwam, verschroeide het, en doordat het geen wortel had, verdorde het. Weer een ander deel viel tussen de distels, en de distels schoten op en verstikten het. Weer een ander deel viel in goede aarde en leverde vrucht op: honderdvoudig, zestigvoudig of dertigvoudig" (Mt 13,3-8).

Deze evangelietekst toont ons in zekere zin de eerste fase van een pedagogisch proces, de aanvangshouding van degene die zich opstelt als middelaar tussen de roepende God en de geroepen mens, en die zich vanzelfsprekend laat leiden door Gods handelen. De zaaier is God de Vader; de kerk en de wereld zijn de plaatsen waar Hij het zaai-goed steeds overvloedig uitstrooit, in volkomen vrijheid en zonder iemand uit te sluiten, een vrijheid die de akker respecteert waarop de korrel valt.

a. Twee vrijheden in dialoog

De parabel van de zaaier laat zien dat de christelijke roeping een dialoog is tussen God en de mens. De voornaamste gesprekspartner is God die roept wie Hij wil, wanneer Hij wil en op welke wijze Hij wil "volgens zijn eigen besluit en genade" (2Tim 1,9); die alle mensen roept tot het heil, onafhankelijk van de gesteldheid van degene naar wie het appèl uitgaat. Maar de vrijheid van God ontmoet de vrijheid van de mens in een geheimnisvolle en boeiende dialoog in woorden en zwijgen, meedelen en handelen, blikken en gebaren, een vrijheid die van de kant van God volmaakt en van de kant van de mens onvolmaakt is. Roeping is dus volledig een handelen van God, maar ook werkelijk een handelen van

96. Vgl. Slotverklaring, 9.

de mens: werken en binnendringen van God in het hart van de menselijke vrijheid, maar ook moeizame strijd van de mens om in vrijheid de gave te kunnen aanvaarden.

Wie een broeder of zuster begeleidt op de weg naar het onderscheiden van een roeping treedt binnen in het mysterie van de vrijheid, en beseft dat hij alleen door dit mysterie te eerbiedigen hulp kan bieden. Zelfs als dat, althans schijnbaar, tot minder resultaat zou leiden. Net als bij de zaaier uit het evangelie.

b. *De moed om overal te zaaien*

Juist het eerbiedigen van de twee vrijheden betekent allereerst de moed hebben om het goede zaad uit te zaaien van het evangelie, van de dood en verrijzenis van de Heer, van het geloof en tenslotte van de navolging (*sequela*) van Christus. Dat is de eerste voorwaarde. Geen enkel roepingenpastoraat is bestaanbaar als deze moed ontbreekt. Meer nog: er moet *overal* gezaaid worden, in het hart van *wie dan ook*, zonder voorkeuren of uitzonderingen. Ieder mens is een schepsel Gods, en draagt dus ook een gave met zich mee, een bijzondere roeping die op erkenning wacht.

Vaak klaagt men in de kerk, wat de roepingen betreft, over het gering aantal reacties, maar men ziet niet dat het aanbod vaak slechts gedaan wordt in een beperkte kring, en wellicht ook meteen bij de eerste afwijzing wordt teruggenomen. Men denke aan de woorden van Paulus VI: "Moge niemand door onze schuld onwetend zijn over wat hij weten moet om zijn leven een andere en betere richting te geven."⁹⁷ En toch, hoe groot is het aantal jonge mensen dat nooit een christelijke uitnodiging ten aanzien van hun leven en toekomst gehoord heeft!

Het is een bijzonder schouwspel te zien hoe de zaaier uit de parabel met brede armzwaai het zaad 'overal' uitstrooit; met ontroering herkent men in dat beeld het hart

van God de Vader. Het is het beeld van God die een heilsplan uitzaait in het hart van *ieder* levend wezen; of, zo men wil, het beeld van de 'overdaad' van de goddelijke vrijgevigheid die zich naar allen uitstrekt, in het verlangen alle mensen te redden en tot zich te trekken.

Ditzelfde beeld van de Vader komt heel duidelijk naar voren in het doen en laten van Jezus die zondaars bij zich roept, die zijn kerk wil opbouwen met mensen die zo te zien voor deze taak niet geschikt zijn, die zich door niets laat weerhouden en niemand naar de ogen ziet.

De arbeider in het roepingenpastoraat spiegelt zich aan dat beeld, om met dezelfde grootmoedigheid te verkondigen, voorstellen te doen, wakker te schudden. Juist de zekerheid van het door de Vader in het hart van ieder schepsel neergelegde zaad geeft hem de kracht om overal heen te gaan en het goede zaad van de roepingen uit te strooien, om niet binnen de vertrouwde ruimte te blijven maar onbekende omgevingen te verkennen, om ongebruikelijke pogingen te wagen en zich tot iedere mens te richten.

c. *Zaaien op het juiste moment*

Een verstandig zaaier zal het goede zaad van de roeping uitstrooien op het geschikte ogenblik. Dat betekent dat men het keuzemoment volstrekt niet dient te verhaasten, noch moet menen dat de puber tot het nemen van een beslissing even goed in staat is als een jonge volwassene, maar dat men het roepingskarakter van het mensenleven begrijpt en eerbiedigt.

Iedere periode in het leven heeft een roepingskarakter; dat begint op het moment dat de jongen of het meisje zich voor het leven openstelt, hij of zij de betekenis ervan wil vatten en zich gaat afvragen welke rol voor hem of haar in dat leven is weggelegd.

Het niet op het geschikte moment

97. Paulus VI, *Kijkt naar Christus en de kerk*, Boodschap voor de XVde Wereldgebedsdag voor de Roepingen (16 april 1978), in: *Insegnamenti di Paolo VI*, XVI, 1978, 256-260. (Vgl. ook Congregatie voor de Katholieke Opvoeding, *Pauselijke Werk voor de Kerkelijke Roepingen*, *Pauselijke boodschappen*, 127).

onderkennen van die vraag zou het zaad kunnen verhinderen te ontkiemen: "Uit de ervaring in het pastoraat blijkt dat de roeping zich in de meeste gevallen voor het eerst manifesteert in de kinder- en tienerjaren. Vandaar lijkt het belangrijk woorden te vinden of voor te houden die deze eerste tekenen van een roeping opwekken, steunen en begeleiden",⁹⁸ zonder zich alleen daartoe te beperken. Het is van belang een goede zaaier naast zich te hebben.

d. *Het kleinste van alle zaden*

Het is in onze tijd beslist niet eenvoudig om "het zaad van de roepingen uit te strooien". Om welbekende redenen: er bestaat eigenlijk geen roepingencultuur; het overheersend mensbeeld is dat van "de mens zonder roeping"; het maatschappelijk klimaat is ethisch neutraal en kent geen hoopvolle, toekomstgerichte handelingsmodellen. Al deze elementen schijnen bij te dragen tot het afzwakken van het aanbod van de roeping, en wellicht kunnen we er de woorden van Jezus met betrekking tot het rijk Gods op toe passen (vgl. Mt 13,31 e.v.): het zaad van de roeping lijkt op een mosterdzaadje dat, wanneer het wordt gezaaid, of aangeboden of aangeduid, het kleinste is van alle zaden; zeer vaak gaat er absoluut geen directe aantrekkingskracht van uit, wordt het zelfs afgewezen of ontkend, wordt het verstikt door andere verwachtingen en plannen en niet serieus genomen; of het wordt met argwaan en wantrouwen gezien, bijna als zou het ongelukszaad zijn.

De jonge mens wijst het dan af, zegt dat hij niet geïnteresseerd is, dat hij al in zijn toekomst geïnvesteerd heeft (of dat anderen dat voor hem hebben gedaan); of ook, dat het hem misschien wel zou bevallen en interesseren, maar dat hij het niet zeker weet, en dat het moeilijk is, en dat hij er voor terugschrikt.

Er is niets vreemds aan deze angstige en

afwijzende reactie; in wezen heeft de Heer dit voorspeld. Het zaad van de roeping is het kleinste van alle zaden; het is zwak en dringt zich niet op, juist omdat het teken is van de vrijheid van God, die de vrijheid van de mens tot het laatste toe wil eerbiedigen.

Ook degene die de mens over deze weg voert, dient dan een vrije mens te zijn, een vrijheid van hart bezitten waardoor hij zich door afwijzing of aanvankelijk gebrek aan belangstelling niet laat afschrikken.

In de korte parabel van het mosterdzaadje zegt Jezus: "als het is opgeschoten, is het groter dan de struiken" (Mt 13,32). Het is dus een zaad, met een kracht die niet meteen zichtbaar of overweldigend is, en dat zelfs veel zorg behoeft om te kunnen uitgroeien. Er bestaat een soort elementair geheim dat ook een boerenwijsheid is: om iets op de juiste tijd te kunnen oogsten moet men voor werkelijk alles zorgen, vanaf het zaailand tot de oogst; op alles letten, zowel op wat doet groeien als wat de groei belemmert, ja zelfs rekening houden met de onvoorspelbare weersomstandigheden van de jaargetijden. Iets dergelijks doet zich voor op het gebied van de roepingen. Het zaad uitstrooien is niet meer dan een eerste stap die door andere stappen zorgvuldig gevolgd moet worden opdat de vrijheid van God en van de mens uitkomen op het mysterie van een roepingsdialoog.

Begeleiden

34. "Juist die dag waren twee van hen op weg naar het dorp Emmaüs dat zestig stadiën van Jeruzalem ligt. Zij spraken met elkaar over alles wat voorgevallen was. Terwijl ze met elkaar in discussie waren, voegde Jezus zelf zich bij hen en liep met hen mee. Maar hun ogen waren niet bij machte Hem te herkennen" (Lc 24,13-16).

Om de pedagogische elementen van begeleiding, opvoeding, vorming, te

98. Slotverklaring, 15.

beschrijven kiezen we het verhaal van de twee Emmaüsgangers. Het is een veelzeggende tekst; want naast de wijze inhoud ervan en de door Jezus gebruikte pedagogische methode, menen wij in de twee leerlingen het beeld te herkennen van veel moderne jonge mensen, die wat treurig en ontredderd zijn en geen zin meer hebben om naar hun roeping te zoeken.

De eerste stap of het eerste aandachtspunt op dit pad is dat men *iemand naderbij komt*: de zaaier of de mens die bij de jeugdige het besef heeft doen ontwaken van het zaad dat in de akker van zijn hart is neergelegd, wordt nu tot *begeleider*.

In het theologisch deel van de voorliggende beschouwingen werd het dienstwerk van de begeleiding een typisch kenmerk genoemd van de Geest; de Geest van de Vader en de Zoon blijft immers de mens terzijde staan om hem te herinneren aan het Woord van de Meester; het is ook de Geest die bij de mens blijft om hem te doen beseffen dat hij kind is van de Vader. De Geest is dus het inspirerende model voor de oudere broer of zuster die de jongere broer of zus begeleidt bij het zoeken.

a. *De ontwikkelingsgang van een roeping*

Na de ontwikkelingsgang van een roeping te hebben beschreven op het pastorale vlak, stellen we nu de vraag: hoe verloopt een roeping vanuit *pedagogisch* standpunt?

De pedagogische ontwikkelingsgang van een roeping is een reis die *gerijpt geloof* tot doel heeft; ze lijkt op een pelgrimstocht naar de *volwassenheid* van de gelovige, geroepen om over zichzelf en over zijn leven *vrij en met verantwoordelijkheidsbesef* een beslissing te nemen die werkelijk beantwoordt aan het geheimnisvolle *plan dat God voor hem bedacht heeft*. Deze reis gebeurt in etappes *onder begeleiding* van een oudere zuster of broeder in het geloof, die de weg, de stem en het gaan van God kent, die *de*

leerling helpt de roepstem van de Heer te herkennen en in te zien langs welke weg hij of zij tot Hem kan komen om op die stem in te gaan.

De ontwikkelingsgang van een roeping is dus allereerst op weg zijn met Hem, de Heer van het leven, "Jezus zelf", zoals Lucas duidelijk schrijft, die zich bij de tocht van de mens aansluit, met hem meeloopt en in zijn geschiedenis binnentreedt. Maar vaak weten de ogen van het vlees Hem niet te herkennen. De tocht van de mens blijft eenzaam, het spreken ijdel, terwijl het zoeken eeuwig dreigt te duren, dreigt te verworden tot een eindeloos en soms narcistisch verlangen naar "proefervaringen", ook op het gebied van roeping, zonder dat dit alles tot uiteindelijk resultaat leidt. De eerste taak van de begeleider is wellicht te wijzen op de *aanwezigheid van een Ander*, of toe te geven dat zijn functie van begeleider een *betrekkelijk* karakter heeft en dient om middelbaar te zijn bij die aanwezigheid, of middel om de roepstem te ontdekken van God die iedere mens nabij komt

Voor Hem die met ieder van hen meegaat en met aandrang en tact hun naam noemt, hebben onze jonge mensen, gelijk de Emmaüsgangers of Samuël in het donker van de nacht, vaak geen ogen om te zien, geen oren om te horen. De broeder die hun reisgezel is, is een teken van deze aandrang en tact; hij moet helpen inzien waar die geheimzinnige stem vandaan komt; hij spreekt niet over zichzelf maar verkondigt de reeds aanwezige Ander, zoals Johannes de Doper dat deed.

Roepingen begeleiden is een nederig dienstwerk, gekenmerkt door de onbevangen en intelligente nederigheid die wortelt in de vrijheid in de Geest, en die spreekt "met de moed om te luisteren naar de liefde en de dialoog". Dankzij deze vrijheid weerklinkt deze roepstem met meer helderheid en kracht. De jonge mens staat dan voor

God en ontdekt tot zijn verrassing dat de Eeuwige met hem door de tijd meetrekt en hem uitnodigt tot het doen van een blijvende keuze!

b. *De bronnen van levend water*

“Jezus, die afgemat was van de tocht, was bij de bron gaan zitten ... (Joh 4,6): dat is het begin van wat we als een nooit eerder vertoond roepingsgesprek zouden kunnen zien: Jezus' ontmoeting met de Samaritaanse vrouw. Door deze ontmoeting immers komt deze vrouw tot de ontdekking van zichzelf en van de Messias, en wordt in zekere zin zijn verkondigster.

Uit deze tekst blijkt opnieuw de superieure vrijheid van Jezus, die zijn gezanten *overal en onder alle mensen* zoekt; maar uniek is vooral de aandacht waarmee Hij, die de weg van de mens tot de Vader is, het schepsel op zijn wegen ontmoet of hem opwacht op de plaats waar diens verwachting het meest duidelijk en intens is. Dat kan men afleiden uit het symbool van 'put'. In de oude joodse samenleving waren de putten bronnen van leven, levensvoorwaarde voor een volk dat altijd met watergebrek te kampen had. Welnu, juist rond dit symbool, water *om te leven* en *water van het leven* bouwt Jezus met zeer fijnzinnige pedagogie zijn gesprek met de vrouw op.

Een jong mens begeleiden houdt in dat men de 'putten' weet aan te geven van onze tijd: de plaatsen en momenten, de uitdagingen en verwachtingen waarmee vroeg of laat alle jonge mensen te maken krijgen, met hun lege kruiken, hun niet gestelde vragen, hun vertoon van onvoldaanheid dat vaak alleen maar een schijnvertoning is, hun diep en onlesbaar verlangen naar echtheid en toekomst.

Roepingenpastoraat mag geen afwach- tende houding aannemen, maar is actief handelen van mensen die zoeken en niet opgeven tot ze gevonden hebben, en die

zichzelf laten vinden op de juiste plaats of bij de juiste bron, waar jonge mensen leven en toekomst hopen aan te treffen.

Wat dit betreft moet iemand die roepingen begeleidt 'intelligent' zijn, een mens die niet zijn vragen zonder meer opdringt, maar uitgaat van de vragen van de jeugdige, welke die ook mogen zijn. Of iemand die – waar nodig – in staat is tot “het wekken en ontdekken van de roepingsvraag die in het hart van iedere jongere sluimert, maar erop wacht dat ze door ware kwekers van roepingen wordt opgedolven”⁹⁹.

c. *Delen met de ander en mede-geroepene zijn*

Het begeleiden van een roeping betekent voor alles *met de ander delen*: het brood van het geloof, de Godservaring, het moeizame zoeken, tot het delen in de roeping toe; natuurlijk niet om ze op te dringen maar om te getuigen hoe schoon een leven is dat zich voegt naar Gods plan.

Bij het begeleiden van een roeping moet geen belerende of vermanende toon worden aangeslagen, noch een amicale, noch de toon van een geestelijk leider (in de zin van iemand die van meet af aan het leven van de ander in een bepaalde richting dringt): de begeleiding moet de klank hebben van de *confessio fidei*.

Wie zich wijdt aan het begeleiden van roepingen *legt getuigenis af* van zijn eigen keuze, of beter gezegd, van zijn door God gekozen zijn. Hij verhaalt – zonder dat er noodzakelijk woorden aan te pas hoeven te komen – het verloop van zijn roeping en hoe hij voortdurend beter ontdekt wie hij ten diepste is in het charisma van zijn roeping. Hij spreekt dus ook van het moeizame, het risico, de verrassing en de schoonheid die ermee gepaard gaan, en geeft daar inzicht in.

Zo ontstaat een roepingscatechese van mens tot mens, van hart tot hart, die heel

99. A.w., 9.

menselijk en origineel is, vol passie en overtuigingskracht, een wijs en op ervaring berustend stimuleren van roepingen. Ongeveer zoals het ging bij de eerste volgelingen van Jezus die meegingen “en zagen waar Hij zijn verblijf hield” (Joh 1,39). Het was een ingrijpende ervaring want Johannes herinnert zich nog vele jaren later dat “het ongeveer het tiende uur was”.

Roepingen kunnen alleen gestimuleerd worden door *aanstekelijk gedrag*, door direct contact, omdat men er vol van is en nog steeds in de ban van haar schoonheid is. “Jonge mensen worden sterk geboeid door het getuigenis dat uitgaat van het leven van mensen die reeds een geestelijke weg volgen. Priesters en kloosterlingen moeten de moed hebben concrete tekenen te geven van hun geestelijke gang. Daarom is het van belang met de jonge mensen te verkeren, met hen om te gaan op hun niveau, op de plaats waar ze te vinden zijn, naar hen te luisteren en de vragen te beantwoorden die naar aanleiding van een dergelijke ontmoeting rijzen.”¹⁰⁰

Dat is ook de reden waarom de begeleider van roepingen geestdriftig is over zijn eigen roeping en over de mogelijkheid die aan anderen door te geven; niet alleen getuigt hij ervan op overtuigende wijze, maar hij is ook een gelukkig mens en daarom overtuigend en geloofwaardig. Alleen op die manier komt de boodschap volledig over bij de ander, raakt ze hem in zijn hele geestelijke persoonlijkheid, zijn hart en geest en wil, doordat ze iets voorhoudt wat waar, schoon en goed is.

Dat is de betekenis van het *mede-geroepen* zijn; niemand kan met de verkondiger van een zo “blijde boodschap” verkeren zonder zich geraakt te voelen, zich ‘totaal’, in alle lagen van zijn persoonlijkheid en voortdurend, aangesproken te voelen, natuurlijk door God, maar ook door allerlei mensen, idealen, volkomen nieuwe si-

tuaties, velerlei uitdagingen, dat alles als menselijke bemiddeling van Gods roepstem. Dan kan het signaal van de roeping beter worden verstaan.

Opvoeden

35. “Hij sprak tot hen: ‘Waarover lopen jullie zo druk met elkaar te praten?’ Met sombere gezichten bleven ze staan. Een van hen, die Kleopas heette, gaf Hem ten antwoord: ‘Bent u dan de enige bewoner van Jeruzalem die niet weet wat daar de afgelopen dagen is gebeurd?’ ‘Wat dan?’ vroeg Hij. Ze zeiden Hem: ‘Wat er gebeurd is met Jezus van Nazareth. Hij was een profeet, machtig in woord en daad in de ogen van God en van heel het volk. Onze hogepriesters en leiders hebben Hem overgeleverd om Hem ter dood te laten veroordelen, en ze hebben Hem zelfs gekruisigd. En wij hadden zo gehoopt dat Hij het was die Israël zou verlossen, maar inmiddels is het al de derde dag sinds dat gebeurd is. Wel hebben enkele vrouwen uit onze kring ons versted doen staan. Die waren vanmorgen vroeg naar het graf gegaan en toen ze zijn lichaam daar niet aantroffen, kwamen ze terug met het verhaal dat ze ook nog een verschijning hadden gehad van engelen die zeiden dat Hij leeft. Een paar van ons zijn toen naar het graf gegaan en het bleek zo te zijn als de vrouwen gezegd hadden, maar Hem hebben ze niet gezien.’ Toen zei Hij tot hen: ‘Wat zijn jullie toch onverstandig en traag van begrip als het gaat om het geloof in alles wat de profeten hebben gezegd! Moest de Messias niet zo lijden en dan zijn heerlijkheid binnengaan?’ En Hij legde hun uit wat in heel de Schrift op Hemzelf betrekking had, te beginnen met Mozes en alle profeten. Toen ze bij het dorp kwamen waar ze moesten zijn, deed Hij alsof Hij verder wilde gaan. Maar met aandrang vroegen ze: ‘Blijf bij ons, want het is bijna avond en de dag

100. A.w., 22. En verder: “Of er belangstelling ontstaat voor het evangelie en voor een leven dat daaraan volledig gewijd is, hangt voornamelijk af van het persoonlijk getuigenis van priesters en religieuzen die met vreugde hun roeping beleven. De meeste kandidaten voor het priesterschap en het godgewijde leven zeggen hun roeping te danken te hebben aan de ontmoeting met een priester of een godgewijd iemand” (A.w., 11).

loopt al ten einde'. Toen ging Hij mee naar binnen om bij hen te blijven" (Lc 24, 17-29)

Na gedurende het begeleidingsproces het zaad te hebben uitgestrooid moet aan de jonge mens educatie gegeven worden, in de etymologische betekenis van dit woord: het naar buiten brengen (*e-ducere*) van wat hij werkelijk is, van wat er in zijn hart leeft, zelfs al is hij er zich niet van bewust en weet hij het niet van zichzelf, zoals zwakheden en verlangens, om hem tot een vrij antwoord op de roeping te brengen.

a. *Educatie tot zelfkennis*

Jezus gaat naar de twee mannen toe en vraagt waarover ze spreken. Hij weet het, maar wil dat beiden duidelijkheid krijgen over zichzelf door hun verdriet en teleurgestelde verwachtingen uit te spreken, en dat dit hen helpt om zich bewust te worden van het probleem waarmee ze worstelen, en van de eigenlijke oorzaak van hun verwarring. Zo worden beide mannen praktisch gedwongen om hetgeen zich pas heeft afgespeeld opnieuw te overdenken en daardoor de echte reden van hun verdriet te achterhalen.

"Wij leefden in de hoop ...", maar de geschiedenis heeft een andere wending genomen dan ze verwacht hadden. Sterker nog, in werkelijkheid hebben ze in de omgang met Jezus, "machtig in daad en woord" alle belangrijke ervaringen beleefd; maar deze geloofsweg lijkt plotseling afgebroken bij het niet te vatten gebeuren van het lijden en de dood van de Man die Israël had moeten bevrijden.

"Wij leefden in de hoop ...": herkennen we in dit onvoltooid verhaal niet de geschiedenis van zoveel jonge mensen, die belangstelling hebben voor een uiteenzetting over roeping, zich laten uitdagen, positief zijn ingesteld, maar die vervolgens afhaken als de keuze gedaan moet worden? Jezus dwingt de beide mannen in zekere zin

de kloof te erkennen tussen wat zij hoopten en het plan van God zoals dat in Jezus gestalte heeft gekregen, tussen hun opvatting over de Messias en diens dood op het kruis, tussen zo menselijke en baatzuchtige verwachtingen en de betekenis van een heil dat van boven komt

Zo is het ook van doorslaggevend belang om de jonge mensen bewust te maken van een fundamenteel misverstand: een visie op het leven die te aards en ego-centrisch is, waardoor de keuze van een roeping moeilijk zo niet onmogelijk wordt, waardoor ook de eisen van de roeping als buitensporig zwaar ervaren worden, als zou Gods plan vijandig staan tegenover het menselijk verlangen naar geluk.

Hoeveel jonge mensen hebben niet de uitnodiging tot een roeping afgewezen, niet bij gebrek aan edelmoedigheid of uit onverschilligheid, maar eenvoudigweg omdat *men hen niet geholpen heeft zichzelf te leren kennen*, hen niet geholpen heeft de tweeslachtige en heidense wortels te ontdekken van een bepaalde trant van denken en voelen, en omdat men hen niet geholpen heeft *zich te bevrijden* van hun al dan niet bewuste angsten en verdedigingsmechanismen tegen de roeping zelf! Hoeveel roepingen zijn niet tengevolge van dit zwijgen der opvoeders in de kiem gedood!

Educatie betekent in de eerste plaats aan iemand duidelijk maken wat hij werkelijk is, als men hem vervolgens ertoe wil brengen zo te worden als hij moet zijn. Eerlijk inzicht wordt gevraagd om tot de waarheid te komen, maar steeds is hulp van buiten noodzakelijk om het eigen innerlijk te kunnen doorgronden. Daarom moet de opvoeder de diepere lagen van het mensenhart kennen, wil hij de jonge mens helpen om zijn ware zelf op te bouwen.

b. *Educatie tot het mysterie (mystagogie)*

Hier ontstaat een innerlijke tegenspraak. Als

een jonge mens naar zijn diepste innerlijk wordt geleid, en hij zijn zwakheden en angsten onder ogen leert zien, heeft hij het gevoel sommige vormen van zijn gedrag en reageren beter te begrijpen, maar tegelijk ziet hij steeds beter in dat het mysterie *de werkelijke sleutel is om zijn leven en persoon te duiden*. Het is absoluut noodzakelijk dat hij aanvaardt *niet te weten*, zich niet geheel en al te doorgronden.

Hij is niet volledig meester over het leven, want *het leven is een mysterie*, en van de andere kant: *het mysterie is leven*. Met andere woorden, het mysterie is dat deel van mij dat nog niet ontdekt is, nog niet beleefd werd, nog ontraadseld en gerealiseerd moet worden; het mysterie is datgene in de mens dat nog groeien moet, rijk is aan leven en nog onaangeroerde existentiële mogelijkheden; dat deel van mijzelf dat nog tot wasdom moet komen.

Daarom is het aanvaarden van het mysterie een teken van inzicht, van innerlijke vrijheid, van verlangen naar wat komen gaat en nieuw is, een teken van afwijzing van een steeds weer herhaalde, passieve, vervelende en banale opvatting over het leven.

Daarom hebben we in het begin gezegd dat het roepingenpastoraat een mystagogisch karakter moet hebben en steeds weer opnieuw moet uitgaan van het Godsgeheim om terug te voeren naar het mysterie van de mens. Een van de voornaamste oorzaken van de roepingen crisis is dat men geen besef meer heeft van het mysterie.

Tegelijk wordt het mysterie-begrip een begrip dat voorbereidt op het geloof. Het is mogelijk, en soms ook natuurlijk, dat de jonge mens op zo'n moment in zich een soort *behoefte aan openbaring* voelt opkomen, dat wil zeggen, het verlangen dat de Schepper hem de zin van het leven openbaart en laat zien welke plaats hij daarin moet innemen. Wie anders dan de Vader

kan hem dit openbaren?

Overigens is het niet zo belangrijk dat de jonge mens meteen de weg ontdekt die hij moet gaan (of dat zijn gids die meteen aanvoelt). Waar het op aankomt is dat hij ontdekt en besluit dat hij de grondslag van zijn leven *buiten zichzelf*, in God de Vader, moet zoeken. De ware weg van een roeping leidt steeds en in alle gevallen tot de ontdekking van het vaderschap en moederschap van God!

c. *Educatie tot het duiden van het leven*

In het evangelie nodigt Jezus de beide Emmaüsgangers in zekere zin uit om tot het leven terug te keren, tot die gebeurtenissen die oorzaak waren van hun verdriet. Hij doet dat door ze verstandig te duiden. Daarmee kunnen de gebeurtenissen niet alleen rondom een centrale zingeving met elkaar in verband gebracht worden, maar kan ook in het mysterieus weefsel van het mensbestaan de leidraad van een goddelijk plan ontdekt worden. Men zou het een *genetisch-historische* methode kunnen noemen, die in de eigen levensloop de voetsporen van God, en dus ook zijn roepstem, laat zoeken en vinden.

Deze methode:

- Is *tegelijk deductief en inductief, of bijbels en historisch*: ze gaat immers zowel uit van de geopenbaarde waarheid als van de historische werkelijkheid, en bevordert zo een doorgaand gesprek tussen hetgeen iemand persoonlijk heeft meegemaakt (de door de leerlingen genoemde feiten) en de relatie daarvan met het Woord ("En Hij legde hun uit wat in heel de Schrift op Hemzelf betrekking had, te beginnen bij Mozes en alle profeten", Lc 24,27).
- Geeft aan dat men in het *normatief karakter van het Woord van God en de centrale plaats van het paasmysterie van de gestorven en verrezen Christus* nauwkeurige

punten vindt ter verklaring van wat men in het leven doormaakt, waarbij aan geen enkel gebeuren, hoe zwaar en smartelijk ook, wordt voorbijgegaan (“*Moest de Messias niet zo lijden en dan zijn heerlijkheid binnengaan?*”, Lc 24,26).

Wanneer men zo het leven gaat verstaan, wordt dit een zeer spiritueel en niet alleen maar psychologisch gebeuren, want daardoor kan men in dat leven de lichtende en geheimnisvolle aanwezigheid herkennen van God en van zijn Woord.¹⁰¹ En binnen dat mysterie kan men daardoor heel geleidelijk de graankorrel van de roeping bespeuren die de Vader zelf in de voren van het leven heeft neergelegd. Die korrel, hoe klein ook, begint nu zichtbaar te worden en te groeien.

d. *Educatie tot aan-roepen*

Aangezien het duiden van het leven een geestelijk gebeuren is, gaat daardoor de mens niet alleen zijn behoefte aan openbaring inzien, maar deze ook in het *aanroepend gebed vieren*. E-ducatie wil zeggen *de waarheid over mijzelf ‘op-roepen’*. Dit ‘oproepen’ gebeurt juist in het biddend aanroepen, in een gebed dat meer vertrouwvol dan vragend is, dat verbazing en dankbaarheid ademt, maar ook als strijd en spanning ervaren wordt, als een moeizaam zoeken naar hetgeen ikzelf najaag, om te achterhalen welke de verwachtingen, vragen, verlangens zijn van de Ander: van de Vader, die in de Zoon aan iedere zoekende mens de juiste weg wijst.

Het gebed wordt dan de *plaats waar de roeping onderkend wordt*, waar men leert *luisteren naar de roepstem van God*, want iedere roeping vindt haar oorsprong in een geduldig en vertrouwvol aanroepingsgebed dat niet steunt op de verwachting van een onmiddellijk antwoord, maar op de zekerheid of hoop dat dit aanroepen niet onverhoord kan blijven en dat het op het juiste

moment aan hem die bidt, zijn roeping zal duidelijk maken.

In het Emmaüsverhaal wordt dit alles duidelijk zichtbaar verwoord in misschien het mooiste gebed dat ooit in een mensenhart is opgekomen: “Blijf bij ons, want het is bijna avond en de dag loopt al ten einde” (Lc 24,29). Het is de smeekbede van mensen die beseffen dat zonder de Heer het duister is in ons leven, dat zonder zijn Woord er enkel onbegrip en verwarring over ons zelf heerst. Het leven schijnt dan zinloos en zonder roeping. Het is ook de aanroeping van mensen die hun weg misschien nog niet hebben gevonden, maar wel aanvoelen dat, als ze bij Hem blijven, ze zichzelf zullen vinden, omdat alleen Hij “woorden van eeuwig leven” heeft (Joh 6,67-68).

Dit soort aan-roepingsgebed leert men niet spontaan en vanzelf, maar moet ergens geleerd worden. Men leert het niet zonder hulp van anderen, van mensen die naar het zwijgen van God hebben leren luisteren. Zo kan ook niet zomaar iedereen in dit gebed onderwijzen, maar alleen iemand die trouw is aan zijn roeping.

Wanneer zo het gebed thans zoals vroeger, en zelfs meer dan vroeger, de natuurlijke weg is bij de speurtocht naar een roeping, dan hebben we opvoeders tot roeping nodig die bidden, die leren bidden, die leren aan te roepen.

Vormen (formare)

36. “Eenmaal met hen aan tafel nam Hij het brood, sprak de zegen uit, brak het en gaf het hun. Nu gingen hun de ogen open en ze herkenden Hem, maar meteen was Hij uit hun gezicht verdwenen. Ze zeiden tegen elkaar: ‘Was het niet hartverwarmend zoals Hij onderweg met ons sprak en de Schriften voor ons opende?’” (Lc 24,30-32).

Het vormen is in zekere zin het hoogtepunt in het pedagogisch proces omdat dan

101. A.w., 12.

aan de jonge mens een *vorm*, een wijze van leven, wordt voorgehouden waarin hij zijn diepste zelf, zijn roeping en maatstaf *herkent*.

De Zoon, evenbeeld van de Vader, is degene die mensen hun vorm geeft, want naar zijn beeld heeft de Vader de mensen geschapen. Daarom vraagt Hij dat zij die Hij roept dezelfde gevoelens zullen hebben als Hij, zijn leven zullen delen, zijn 'gestalte' aannemen. Hij is degene die de mens zijn vorm geeft en tegelijk het voorbeeld daarvan.

Degene die met het vormen van roepingen belast is, doet dit als bemiddelaar van het handelen Gods, en staat de jonge mens terzijde om hem daarin zijn roeping te helpen 'herkennen' en zich erin te laten vormen.

a. *Jezus herkennen*

Beslissend in het Emmaüsverhaal is zeker het moment waarop Jezus het brood neemt, het breekt en het aan hen geeft: "nu gingen hun ogen open en zij herkenden Hem". Er vinden hier verschillende, met elkaar samenhangende "herkenningen" plaats.

Allereerst *herkennen* de twee leerlingen Jezus, ze ontdekken wie de reiziger die zich bij hen had gevoegd werkelijk is, juist omdat alleen Hij, zoals ze heel goed wisten, dit gebaar kon stellen.

Met betrekking tot roepingen blijkt daaruit duidelijk hoe belangrijk het is sterke gebaren te stellen, ondubbelzinnige tekenen te geven, hoge doelen voor te houden, de mogelijkheid voor te leggen om Christus zonder enige terughoudendheid te volgen.¹⁰²

De jonge mens moet geprikkeld worden door grote idealen, gericht op een doel dat hem en zijn eigen mogelijkheden overstijgt, en waarvoor het de moeite waard is zijn leven in te zetten. Ook de psychologische analyse herinnert daaraan: wanneer men van een jonge mens iets vraagt dat onder

zijn kunnen ligt, beledigt men hem en verhindert men hem zich ten volle te ontplooien. Positief gezegd: men moet aan de jonge mens het hoogste voorhouden waartoe hij in staat is, opdat hij zichzelf kan worden en zijn.

En als Jezus herkend wordt bij het breken van het brood, volgt daaruit dat de eucharistische dimensie ten grondslag zou moeten liggen aan iedere ontwikkeling van een roeping: als typische 'plaats' waar een roeping gewekt wordt, als mysterie dat de alomvattende betekenis van het leven uitdrukt, als uiteindelijke doelstelling van ieder roepingenpastoraat dat christelijk genoemd wil worden.

b. *Inzien wat de werkelijke betekenis van het leven is*

In dit echte vormingsproces naar een roepingsbesluit toe moet een tweede 'herkenning' plaats hebben: *in het eucharistisch teken de betekenis van het leven inzien en ontdekken*. Als de eucharistie het offer is van Christus dat de mensheid redt, en als dit offer het voor het heil van de mensheid gebroken lichaam en vergoten bloed is, dan is ook het leven van de gelovige geroepen om zich daarnaar te vormen: *het leven is een ontvangen goed, dat van binnenuit erop gericht is een geschonken goed te worden*, zoals het leven van het Woord: dat is de ware betekenis van het leven, van ieder leven.

Wat dit voor consequenties heeft voor roepingen is overduidelijk. Als aan het begin van een mensenleven er een gave is die zijn wezen bepaalt, dan is de weg van zijn leven aangegeven. Als hij *gave* is zal hij pas volledig zichzelf zijn als hij zich ontplooit in de lijn van de zelfgave; alleen op voorwaarde dat hij zijn aard eerbiedigt zal hij gelukkig worden. Hij zal kunnen kiezen voor wat hij wil, maar altijd in de lijn van de gave; anders wordt hij tot een wezen dat

102. Zo zegt de Slotverklaring, 23: "Er moet op worden gewezen dat jonge mensen toegankelijk zijn voor uitdagingen en sterke voorstellen (die verder gaan dan 'het middelmatige', dat wil zeggen die iets 'meer' inhouden)".

met zichzelf in tegenspraak is, een 'wangedrocht'. Het zal hem vrij staan voor een meer bepaalde richting te kiezen, maar *het zal hem niet vrijstaan over zichzelf te denken als zou hij staan buiten de logica van de gave*.

Heel het roepingenpastoraat berust op deze elementaire catechese over de betekenis van het leven. Als deze waarheid over de mens bij de ander overkomt, dan kan men onverschillig welk voorstel voor een roeping doen. Dan wordt de roeping tot het gewijde ambt, tot het godgewijde leven en het leven in de wereld, met alles wat dat aan mysterie en zelfverloochening met zich meebrengt, tot volkomen verwerkelijking van de mens en van de gave die ieder mens in zijn diepste wezen *bezit en zelf is*.

c. *De roeping als dankbaar erkennen*

Maar als in het eucharistisch gebaar de Emmaüsgangers de Heer, en alle gelovigen de betekenis van het leven 'herkennen', dan *vindt de roeping haar oorsprong in het 'dankbaar herkennen'*. Ze ontstaat op de vruchtbare akker van de dankbaarheid, want roeping is het antwoord dat iemand geeft, niet zijn initiatief: het is *gekozen worden*, niet *keuze*.

Zo'n innerlijke houding van dankbaarheid zou moeten voortvloeien uit het terugzien op de afgelegde levensweg. De ontdekking van het overvloedig ontvangen hebben, zonder enige verdienste, zou de jonge mens haast moeten 'dwingen' zichzelf te schenken door het aanvaarden van een roeping. Dat is als het ware onvermijdelijk. Het is uiteraard wel een *vrije daad*, die immers door de liefde bepaald wordt, maar in zekere zin ook 'verplicht', want bij het zien van de liefde die hij van God ontving kan hij niet zich niet geven. Het is goed en logisch dat het zo gaat; daar is niets buitengewoons aan.

Het roepingenpastoraat tracht deze

denktrant van *dankbare erkenning* bij te brengen, een wijze van denken die, menselijk gezien, veel gezonder en overtuigender is, en theologisch gezien een veel hechtere basis heeft, dan de zogenaamde 'heldenlogica' van iemand die nog niet voldoende beseft dat de gave hem geschonken is en die zichzelf beschouwt als degene van wie de gave en de keuze uitgaat. Deze manier van denken heeft weinig vat op het aanvoelen van de moderne jonge mens, want ze gaat volledig in tegen de werkelijke betekenis van het leven als ontvangen goed dat *uit zijn aard* geschonken goed wil worden.

Het is de evangelische wijsheid van hetgeen Jezus tot zijn leerlingen en verkondigers van zijn Woord zei: "Voor niets hebben jullie gekregen, voor niets moet je geven" (Mt 10,8).¹⁰³ Daarmee wordt de waarheid uitgesproken over *iedere* mens: iedereen móet zich daarin wel herkennen.

Van deze waarheid moet de vorm afgeleid worden die het leven geroepen is aan te nemen; en: uit deze unieke structuur van het geloof komen de verschillende vormen voort waarin roeping gestalte krijgt in datzelfde geloof.

Dan kan men ook krachtige en radicale keuzes vragen, zoals een roeping tot een bijzondere wijding, tot het priesterschap of het godgewijde leven. Hetgeen God voorhoudt, hoe uniek en moeilijk het ook mag schijnen (en in feite ook is), geeft daarom een onvermoede impuls aan de diepste verlangens van de mens, en staat borg voor een maximaal geluk, een geluk vol van de dankbaarheid die Maria in het 'Magnificat' uitzingt.

d. *Jezus herkennen door de herkenning van zichzelf als leerling*

De ogen van de Emmaüsgangers gingen open bij het eucharistisch gebaar van Jezus. Kléopas en zijn metgezel verstaan bij dit gebaar ook de betekenis van hun tocht. Het

103. Ditzelfde vraagt Paulus op uitdagende wijze aan de Korintiërs: "Wat heb je dat je niet gekregen hebt?"

is niet alleen een reis waardoor ze Jezus herkennen, maar ook *zichzelf herkennen*: “Was het niet hartverwarmend zoals Hij onderweg met ons sprak en de Schriften voor ons opende?” (Lc 24,32). Er is niet alleen een zekere ontroering bij de twee pelgrims die naar de uitleg van de Meester luisteren, maar ook het gevoel dat diens leven, Eucharistie, pasen en mysterie steeds meer hun eigen leven, hun eucharistie, hun pasen en hun mysterie zullen worden.

In het brandend hart is de ontdekking van de roeping en het verhaal van iedere roeping gelegen. Deze is altijd verbonden met een Godservaring waarin de mens zichzelf en ook zijn eigen diepste wezen ontdekt.

Iemand opleiden tot het doen van de keuze voor een roeping wil zeggen dat men hem steeds meer het verband leert ontdekken tussen de Godservaring en de zelfontdekking, tussen de theofanie en de eigen identiteit. Zeer terecht merkt het *Werkdocument* op: “Hem herkennen als de Heer van het leven en de geschiedenis betekent ook zichzelf herkennen als volgeling”.¹⁰⁴ Als de geloofsakt komt tot de verbinding van de “herkenning van Christus” met de “herkenning van wie men zelf als mens is”, dan is het zaad van de roeping reeds rijp, ja zelfs tot wasdom gekomen.

Onderscheiden

37. “Meteen stonden ze van tafel op en gingen terug naar Jeruzalem; daar vonden ze de elf en hun metgezellen bijeen. Die zeiden: ‘Waarachtig, de Heer is opgewekt, aan Simon is Hij verschenen’. Toen vertelden zij wat er onderweg was gebeurd en hoe ze Hem hadden herkend bij het breken van het brood” (Lc 24,33-35).

Wil de weg van Emmaüs tot een weg van de roeping worden, dan moet er na de serie van ‘herkenningen’ en ‘zelfherkennin-

gen’ nog een laatste stap worden gezet: *de daadwerkelijke keuze* van de jonge mens. Daaraan beantwoordt het proces van de *onderscheiding* aan de kant van zijn begeleider op de lange weg van de roeping. Deze onderscheiding zal zeker niet voltooid zijn op het moment dat de richting van de roeping duidelijk is, maar zal moeten voortduren totdat een definitieve beslissing is uitgerijpt “voor het gehele leven”.¹⁰⁵

a. *De daadwerkelijke keuze van de geroepene*

In staat zijn een beslissing te nemen

In het evangelieverhaal waardoor onze overwegingen werden ingegeven, wordt de keuze goed verwoord in vers 33: “Meteen stonden ze van tafel op en gingen terug naar Jeruzalem”.

Het woord ‘meteen’ laat duidelijk het vaste besluit zien van de twee mannen. Dit werd ingegeven door het Woord en de persoon van Jezus, door hun ontmoeting met Hem, en werd in een daad omgezet door een keuze die een breuk inhield met hetgeen ze daarvoor waren en deden; hun besluit wijst dus op een nieuw leven.

Juist een dergelijke beslissing ontbreekt vaak bij de moderne jonge mensen.

Daarom schijnt het noodzakelijk “de jonge mensen te helpen om hun aarzelende houding tegenover definitieve verplichtingen te overwinnen, door hen geleidelijk erop voor te bereiden om persoonlijke verantwoordelijkheden op zich te nemen ..., door aan hen taken toe te vertrouwen die ze aankunnen en die passen bij hun leeftijd ..., door hun geleidelijk te leren om kleine keuzes te maken in het dagelijks leven op het gebied van de waarden (onzelfzuchtigheid, doorzettingsvermogen, eenvoud, eerlijkheid).”¹⁰⁶

Anderzijds moet erop worden gewezen dat zeer vaak die angsten en besluiteloosheid niet alleen een teken zijn van een

104. *Werkdocument*, 55.

105. *Slotverklaring*, 27.

106. A.w., 25.

zwakke psychische structuur, maar ook van geringe geestelijk ervaring, met name van de ervaring dat de roeping een keuze is die van God komt

Als iemand daarvan weinig zeker is, verlaat hij zich onvermijdelijk op zichzelf en op eigen krachten; en als hij ziet hoe twijfelachtig die zijn, is het te begrijpen dat hij ervoor terugdeinst een definitieve keuze te doen.

Besluiteloosheid is niet zonder meer een kenmerk van de moderne jeugd: niet zelden is ze het gevolg van een begeleiding bij het roepingsproces die niet voldoende het priemaat van God bij de keuze heeft benadrukt, of die hun niet heeft geleerd zich door Hem te laten kiezen.¹⁰⁷

'Thuiskomst'

Het kiezen van een roeping wijst op nieuwheid van leven, maar is feitelijk ook het teken dat men zijn eigen identiteit heeft herwonnen, bijna 'een thuiskomen' bij de eigen wortels. In het Emmaüsverhaal wordt dat aangegeven met de woorden:

"... en gingen terug naar Jeruzalem".

Bij het begeleiden tot de keuze voor een roeping is het van belang de ander ervan te overtuigen dat deze beslissing voorwaarde is om te worden wie men in wezen is, overeenkomstig dat éne plan dat gelukkig maken kan. Maar al teveel jonge mensen hebben een omgekeerd beeld van de christelijke roeping; ze koesteren er argwaan tegen en vrezen dat ze er niet gelukkig door kunnen worden; maar uiteindelijk blijven ze ongelukkig zoals de jonge man uit het evangelie die verdrietig wegging (Mc 10,22).

Hoe vaak ook is mede door de houding van de volwassenen, ook van de ouders, een dergelijk negatief beeld ontstaan van de roeping, met name van de roeping tot het priesterschap en het godgewijde leven, waardoor hinderpalen werden geschapen voor de verwezenlijking ervan, en zij die

zich geroepen voelden, ontmoedigd werden!¹⁰⁸

Dit probleem kan niet worden opgelost door een banale propaganda in tegengestelde richting die de positieve en bevredigende kanten van de roeping naar voren zou brengen, maar veeleer door te benadrukken dat de roeping de gedachte is die God heeft over het schepsel, dat ze de naam is die God aan het individu heeft gegeven.

De roeping van de gelovigen ontdekken en erop ingaan betekent dat men de steen vindt waarop de eigen naam geschreven staat (vgl. Apk 2,17-18) of terugkeren naar de bronnen van het eigen wezen.

Persoonlijk getuigenis

Te Jeruzalem "vonden ze de elf en hun metgezellen bijeen. Die zeiden: 'Waarachtig de Heer is opgewekt, aan Simon is hij verschenen'. Toen vertelden zij wat er onderweg was gebeurd en hoe ze Hem hadden herkend bij het breken van het brood" (Lc 24,33-35).

Met betrekking tot het kiezen van een roeping is het belangrijkste element in deze passage het getuigenis van de twee mannen; een bijzonder getuigenis omdat het wordt afgelegd binnen een gemeenschap, en een duidelijk roepingskarakter heeft.

Als de twee leerlingen aankomen, is de gemeenschap haar geloof aan het verkondigen met een formulering ("Waarachtig de Heer is opgewekt, aan Simon is hij verschenen") die tot de oudste, objectieve geloofsgetuigenissen behoort. Kléopas en zijn gezelschap voegen daaraan als het ware hun subjectieve belevenis aan toe, die een bevestiging is van wat de gemeenschap verkondigt, en ook van hun persoonlijke geloofs- en roepingsweg.

Het lijkt of dit getuigenis de eerste vrucht is van de ontdekte en teruggevonden roeping, die overeenkomstig de aard van de christelijke roeping onmiddellijk in dienst van de kerkelijke gemeenschap gesteld

107. Vgl. *t.a.p.*

108. Vgl. *A.w.*, 14.

wordt.

Wij zien hier opnieuw wat we reeds zeiden over de relatie tussen de objectieve kerkelijke roepingswegen en de persoonlijke subjectieve weg, die elkaar wederzijds harmonisch aanvullen: het getuigenis van het individu helpt het geloof van de kerk en doet het groeien; het geloof en getuigenis van de kerk wekt en bevordert de aanvaarding van de roeping door het individu.

b. *Het onderscheiden van de kant van de begeleider*

In de postsynodale apostolische Exhortatie *Pastores dabo vobis* zegt Johannes Paulus II: “De kennis van de natuur en de zending van het ambtelijk priesterschap is de onmisbare vooronderstelling en tegelijk de meest zekere gids en de meest overtuigende stimulans om in de kerk pastorale actie te ontplooiën voor het bevorderen en onderkennen van priesterroepingen en voor de vorming van hen die geroepen worden tot het gewijde ambt.”¹⁰⁹

Op analoge wijze kan men hetzelfde zeggen als het gaat om het onderscheiden van iedere roeping tot het godgewijde leven. Noodzakelijke vooronderstelling voor de onderscheiding ten aanzien van dergelijke roepingen is dat men voor alles de natuur en zending van deze levenswijze in de kerk voor ogen houdt.¹¹⁰

Deze vooronderstelling vloeit rechtstreeks voort uit de zekerheid dat God het is die roept, dus uit het zoeken naar tekenen die op Gods roepstem wijzen.

In het volgende worden in vier categorieën enkele criteria aangegeven voor de onderscheiding van een roeping.

Openstaan voor het mysterie

Terwijl het zich afsluiten voor het mysterie, waardoor de moderne mentaliteit gekenmerkt wordt, iedere bereidheid tot een roeping belet, is het tegendeel daarvan, name-

lijk *openstaan voor het mysterie* niet alleen een positieve voorwaarde voor het ontdekken van een roeping, maar ook een aanwijzing voor een gezonde roepingskeuze.

a. De waarachtige subjectieve zekerheid omtrent een roeping *geeft ruimte aan het mysterie* en voelt aan dat het besluit weliswaar vast mag staan, maar toch voortdurend het mysterie moet blijven doorvoren.

Onwaarachtige zekerheid daarentegen is niet alleen een zwakke zekerheid die niet tot besluitvorming in staat is; maar ze is ook het tegendeel hiervan, wanneer ze namelijk beweert alles al begrepen te hebben, het eigen mysterie al volledig doorgrond te hebben. Een dergelijke pretentie kan alleen maar leiden tot starheid en tot een zekerheid die vaak in het verdere leven gelogenstraft wordt.

b. Het voor een roeping typische gedrag manifesteert zich eerder in de deugd van *bedachtzaamheid* dan in het vertoon van persoonlijke talenten. Daarom berust de zekerheid aangaande het verstaan van de eigen toekomst op de *hoop*, vrucht van het vertrouwen in een Ander op wie men zich kan verlaten, en berust ze niet op de vaste overtuiging volkomen geschikt te zijn voor de functie waarvoor men gekozen heeft.

c. Een goed teken voor een roeping is ook als men in staat is om de met elkaar botsende spanningen waardoor de verhouding tussen de eigen persoon en het leven van de mens gekenmerkt wordt, te *aanvaarden en een plaats te geven in zijn leven*. Daartoe is bijvoorbeeld een jonge mens in staat, als hij zich voldoende bewust is van zijn goede en zwakke kanten, van zijn idealen en van wat daarmee in strijd is, van wat in zijn roepingsvoornemen gezond en minder gezond is, en als hij zichzelf niet overschat maar ook niet ontmoedigd raakt bij het zien van

109. *Pastores dabo vobis*, 11.

110. Vgl. Jurado, *Il discernimento*, 262. Vgl. ook R. Moran, *Orientaciones doctrinales para una pastoral eclesial de las vocaciones*, in: *Seminarium*, 4 (1991), 697-725.

het negatieve in hem.

d. Een jonge mens zal vertrouwd zijn met het mysterie van het leven als de plaats waar hij een aanwezigheid en roepstem kan ervaren, wanneer hij de tekenen van Gods roepstem niet alleen in buitengewone gebeurtenissen ontdekt maar ook in *zijn eigen levensverhaal*, in de gebeurtenissen die hij als gelovig mens heeft leren duiden, in zijn vragen, angsten en verlangens.

e. *Dankbaarheid* is nog een ander fundamenteel kenmerk voor iemand die werkelijk geroepen is: de roeping ontkiemt op de vruchtbare bodem van de dankbaarheid, en moet edelmoedig en radicaal verstaan worden, juist omdat ze voortspuit uit het besef dat hij de liefde heeft ontvangen.

De identiteit in de roeping

De tweede categorie van criteria heeft te maken met het begrip 'identiteit'. Bij de keuze voor een roeping is ook het bepalen van de eigen identiteit betrokken, en de keuze is er tegelijk een aanwijzing voor. Het is de keuze en verwezenlijking van iemands ideale persoonlijkheid, meer dan van hetgeen hij in feite is, en deze keuze zou hem moeten brengen tot een wezenlijk positief en stabiel gevoel van eigenwaarde.

a. De eerste voorwaarde is dat zo iemand in staat blijkt niet langer zijn persoonlijkheid te zien als geheel bepaald door wat hij is in *lichamelijk opzicht* (= het lichaam als bron van positieve identiteit) en in *psychisch opzicht* (= de eigen talenten als enige en allesoverheersende waarborg om positief over zichzelf te kunnen denken), maar daarentegen ontdekt dat het echt positieve in hem fundamenteel en vast verbonden is met het feit dat zijn bestaan een gave van God is (dat wil zeggen, op *ontologisch vlak* ligt), en dat het niet afhangt van de toevalligheden

van hebben of schijnen. Door de christelijke roeping kan dat positieve in hem zich ontplooiën, en komen zijn mogelijkheden in de hoogste mate tot hun recht, overeenkomstig een levensontwerp dat hem overstijgt omdat het door God bedacht is.

b. 'Roeping' betekent in wezen 'appèl'; er is dus een iemand *van buiten*, een objectieve oproep en een *inwendige* bereidheid om zich te laten roepen en zich te herkennen in een levensmodel dat niet ontworpen is door degene die geroepen wordt.

c. Wat de motivatie of de vorm van de keuze van een roeping betreft, is het wezenlijke criterium *de totaliteit* (of de wet van de totaliteit), dat wil zeggen dat in het besluit blijkt dat de geestelijke vermogens van hart, geest en wil daarbij volledig betrokken zijn, en *tegelijkertijd* ook dat het besluit op mentale, ethische en emotionele grondslag berust.

d. Meer in het bijzonder hebben we met een volwassen roeping te maken wanneer de roeping beleefd en gezien wordt als een gave en ook als een veeleisende uitnodiging: om voor anderen en niet alleen voor eigen volmaaktheid te leven, en om samen met anderen binnen de kerk, die de moeder is van alle roepingen, te leven in een eigen vorm van navolging van Christus.

Een levensontwerp vanuit het geloof

Het derde aspect waarnaar de aandacht van degene die de roeping beoordeelt, moet uitgaan heeft betrekking op de relatie tussen verleden en heden, tussen herinnering en voornemen.

a. Allereerst is het van belang dat de jonge mens wezenlijk *verzoend is met zijn verleden*: zowel met de onvermijdelijke negatieve kanten daarvan, als met zijn positieve

aspecten, die hij dankbaar zou moeten weten te erkennen; verzoend ook met hen die een belangrijke rol hebben gespeeld in zijn verleden, met al hun goede en kwade eigenschappen.

b. Vervolgens moet zorgvuldig gekeken worden naar de aard van de herinnering die de jonge mens van zijn verleden heeft, hoe hij zijn leven duidt: met dankbaarheid of in treurnis? Verwacht hij bewust of onbewust nog steeds iets te krijgen, of is hij bereid te geven?

c. Bijzonder belangrijk is de vraag hoe de jonge mens staat tegenover de meer of minder ernstige littekens die hij in zijn verleden heeft opgelopen. Als iemand van plan is zijn leven aan God toe te wijden, betekent dat hoe dan ook, het leven dat hij wil weg-schenken, onder al zijn aspecten *te aanvaarden zoals het was*; ernaar streven, die minder goede elementen *daarin een plaats te geven door ze met werkelijkheidszin te erkennen*, en door zich daartegenover verantwoordelijk en zonder zelfbeklag op te stellen. Een zich van zijn verantwoordelijkheid bewuste jonge mens streeft ernaar, zich *actief en creatief* op te stellen tegenover negatieve voorvallen, of tracht van een negatieve persoonlijke ervaring *op intelligente wijze gebruik te maken*.

Grote zorgvuldigheid moet worden betracht bij roepingen die voortspruiten uit lijden, teleurstellingen of allerlei nog niet goed verwerkte voorvallen. Dan is het noodzakelijk ze nog nauwkeuriger te toetsen, en daarbij de hulp in te roepen van deskundigen, opdat er geen ondragelijke lasten worden gelegd op te zwakke schouders.

De bereidheid om in de roeping te worden ingewijd

De laatste fase in de ontwikkelingsgang van een roeping is het nemen van een beslis-

sing. De volgende criteria dienen daarbij in acht genomen te worden:

a. Voornaamste eigenschap is de mate van *docibilitas* van de betrokkene, dat wil zeggen, in hoeverre deze de innerlijke vrijheid bezit om zich door een oudere broeder of zuster te laten leiden, inzonderheid wanneer het de beslissende fasen betreft waarin hij zijn verleden, zeker als dat zeer problematisch was, verwerken en aanvaarden moet; de bereidheid dus om te leren en zich te veranderen.

b. De bereidheid om te leren is eigen aan *jeugd*; hiermee wordt niet zozeer het aantal levensjaren bedoeld, maar meer een totale levenshouding. Als iemand om toelating tot het seminarie of het godgewijde leven vraagt is het van belang dat hij of zij 'jong van hart' is, met alle deugden en kwetsbaarheid die voor deze levensfase kenmerkend zijn: met dadendrang en het verlangen zich optimaal in te zetten, in staat om in een gemeenschap te functioneren en te genieten van de schoonheid van het leven, bewust van eigen tekortkomingen en mogelijkheden, bewust van het geschenk, uitgekozen te zijn.

c. Meer dan ooit moet tegenwoordig bijzonder gelet worden op het *emotioneel en seksueel aspect*.¹¹¹ Het is van belang dat de jonge mens de nodige aanleg toont voor het verwerven van de twee zekerheden die een mens *vrij maken op het emotionele vlak*. Het betreft de zekerheid die ontleend wordt aan de ervaring *reeds bemind te zijn*, en de eveneens aan ervaring ontleende zekerheid *tot liefde in staat te zijn*. In concreto moet de jonge mens er blijk van geven zo evenwichtig te zijn dat hij op eigen benen kan staan; hij zou zo zelfverzekerd en onafhankelijk van geest moeten zijn dat hij gemakkelijk met anderen contact kan maken en

111. We spreken hier over een fundamentele volwassenheid op emotioneel en seksueel gebied, hetgeen een voorwaarde is om te worden toegelaten tot de religieuze geloften en het gewijde ambt, overeenkomstig de twee wegen die in de katholieke kerk in Europa gevolgd worden, namelijk tot het gewijde celibataire ambt (de Latijnse kerk) en het gewijde gehuwde ambt (de oosterse kerken). Het is van belang dat, te beginnen bij het roepingenspastoraat tot de eigenlijke vorming toe, de pedagogische aanpak samenhang vertoont en duidelijk is, opdat de voorbereiding op het gewijde ambt in beide gevallen op gepaste wijze gebeurt, met name op het vlak van emotioneel evenwicht; op die manier kan het doel van de uitoefening van het ambt bereikt worden, namelijk Gods liefde te verkondigen als begin en eindpunt van de menselijke liefde.

hartelijke vriendschap kan sluiten. Hij zal daarnaast zoveel verantwoordelijkheidsbesef moeten hebben dat hij als volwassen mens in staat is de sociale contacten te onderhouden, vrij om te geven en te ontvangen.

d. Wat de *tekortkomingen* op emotioneel en seksueel gebied betreft, moet een wijze beoordeling rekening houden met het feit dat dit gebied in de gehele ontwikkeling van de jonge mens en in de huidige cultuur (of subcultuur) een centrale plaats inneemt. Het is niet zo vreemd of zeldzaam dat een jonge mens op dit terrein bepaalde zwakheden vertoont.

Onder welke voorwaarden kan men op verstandige wijze ermee instemmen als een jonge mens die dit soort problemen heeft, een bepaalde roeping wil volgen? Voorwaarde daarvoor is dat de volgende drie andere eigenschappen bij hem *tezamen* aanwezig zijn:

1. Dat de jonge mens zich ervan bewust is *wat de wortel is van zijn probleem*; vaak is het oorspronkelijk geen seksueel probleem.

2. De tweede voorwaarde is dat hij zijn zwakte ervaart als iets wat niet bij zijn persoonlijkheid hoort, als iets wat hij eigenlijk niet wil en dat in strijd is met zijn ideaal, en waartegen hij zich met alle kracht verzet.

3. Tot slot moet men nagaan of de betreffende persoon in staat is deze zwakte *te beheersen* om er uiteindelijk overheen te komen, ofwel omdat hij minder vaak valt, of omdat deze neigingen steeds minder met name zijn psychisch leven verstoren, zodat hij in staat is zijn normale plichten te vervullen zonder dat ze al te grote spanningen veroorzaken of zijn aandacht op ongewenste wijze afleiden.¹¹² Voor

een positieve beoordeling is het nodig dat aan al deze drie criteria voldaan wordt.

e. De vraag of een roeping rijp is wordt door een wezenlijk element bepaald dat feitelijk aan alles zijn betekenis geeft: *de geloofsakt*. Kiezen voor een roeping is in alle opzichten een gelovig zich gewonnen geven, en is des te waarachtiger naarmate het onderdeel en afsluiting is van een proces dat leidt tot een volwassen geloof. In een geordend proces waar ruimte is voor het mysterie is de geloofsakt juist het centrale punt waardoor het mogelijk wordt het evenwicht te bewaren tussen de soms botsende spanningen van het leven waarin steeds weer de zekerheid dat men geroepen is strijdt met het besef van eigen ontoereikendheid, het gevoel van zich te verliezen met dat van zich te vinden, de grootse verlangens met de last van zijn beperktheden, de genade met de natuur, de roepstem van God met het antwoord van de mens. De werkelijk geroepen jonge mens moet de hechtheid van deze geloofsakt aantonen doordat hij op evenwichtige wijze met deze spanningen weet te leven.

TOT SLOT

Op weg naar het jubileumjaar

38. Dit document is gericht aan de kerken van Europa op het moment dat het volk van God zich voorbereidt om bij gelegenheid van het jubileumjaar 2000 een tijd te vieren van genade en erbarmen, van bekering en vernieuwing. Ook het Congres over de roepingen is een onderdeel van dit voorbereidingsproces, en geeft er mede een zekere richting aan. In tweeërlei opzicht:

Allereerst roept het op tot *bekering*. De

112. Zie wat in die zin in *Potissimum institutioni* wordt aanbevolen met betrekking tot homoseksualiteit. Niet zij die deze neigingen hebben, moeten afgewezen worden, maar "zij die er niet in slagen ze te beheersen" (39). Naar onze mening moet "beheersen" in volle zin verstaan worden, niet alleen als een wilsinspanning maar als een toenemend vrij-zijn van deze neigingen zelf, in hart en geest, in wil en begeren.

roepingencrisis die we hebben meegemaakt en waarmee we nog te maken hebben, dwingt ons tot bezinning op onze verantwoordelijkheden als gelovigen, geroepen als we zijn om de gave van het geloof te verspreiden, en om iedere broeder en zuster te stimuleren tot bereidheid om aan een roeping gehoor te geven.

Op verschillende wijzen moeten we allen erkennen daarin tekort te zijn geschooten, moeten we erkennen dat door onze schuld de kerk, de kerk van onze gezinnen en werkkringen, van onze parochies en diocesen, van onze religieuze congregaties en seculiere instituten, minder trouw haar taak heeft vervuld om de stem van de Vader te doen horen, die oproept de Zoon te volgen in de Geest. We zullen de roepingencrisis alleen te boven komen als dat bekeringsproces oprecht is en ons leven erdoor vernieuwd wordt.

Het tweede dat dit document als richting zou willen meegeven op de pelgrimstocht van de kerk naar het jubileumjaar is een oproep tot *hoop*. Deze oproep komt van het gehele Congres, en we zouden hem nu met de ganse kracht van ons geloof willen onderstrepen. Misschien is er geen sector in het kerkelijk leven die zozeer als het roepingpastoraat de behoefte heeft om te durven hopen, met name waar de crisis het ernstigst is.

Daarom herhalen wij aan het einde van onze beschouwing, ervan zeker te zijn dat de Heer van de oogst het zijn kerk niet zal laten ontbreken aan arbeiders voor zijn oogst. Sterker nog, onze hoop berust niet op onze in het verleden zo vaak gelogenstrafte prognoses en berekeningen maar op het 'op uw woord'; daarom mogen en willen wij geloven in nieuwe roepingen voor een nieuw Europa.

Dit document wil als een lofzang zijn aan het optimisme dat eigen is aan een van hoop vervuld geloof, om dit optimisme te

wekken bij kinderen en opgroeiende jeugd, bij ouders en opvoeders, bij pastores en priesters, bij godgewijde mensen en bij allen die samen met de nieuwe generaties het leven dienen in het gehele volk van God dat in Europa leeft.

We bidden tot de Heer van de oogst

39. Dit document begon met dank te brengen aan de Heer onze God, en mag niet eindigen zonder een gebed tot de heilige Drie-eenheid, bron en bestemming van iedere roeping.

God de Vader, Gij bron van liefde, Gij roept van alle eeuwigheid de mens tot leven en schenkt het hem in overvloed. Keer Uw blik naar de landen van Europa. Roep Europa opnieuw, zoals U het eens geroepen hebt. Geef vooral dat het uw roepstem hoort, dat het zich bewust is van zijn christelijke wortels en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid. Doe het beseffen geroepen te zijn tot het bevorderen van een cultuur van het leven, tot het eerbiedigen van het bestaan van iedere mens, in welke vorm en levensfase ook, tot het één maken van de volken, het opnemen van de vreemdeling, het in alle opzichten versterken van het burgerlijk en democratisch maatschappelijk leven, opdat het steeds meer een in vrede en broederlijkheid verenigd Europa wordt.

Eeuwig Woord, Gij aanvaardt van alle eeuwigheid de liefde van de Vader en geeft gehoor aan zijn stem. Open het hart en de geest van Europa's jonge mensen opdat zij leren zich te laten beminnen door Hem die hen naar het beeld van zijn Zoon heeft ontworpen, en opdat ze, door zich zo bemind te weten, ook de moed opbrengen om dat beeld, het Uwe, in hun leven gestalte te geven. Maak hen sterk en edelmoedig zodat ze zich ertoe aangetrokken voelen U te volgen, en zodat ze het op uw woord aandurven hoge idealen na te streven. Wek onder

hen de verkondigers van uw evangelie: priesters, diakens, godgewijde mensen, religieuzen en leken, missionarissen, monniken en kloosterzusters, van wier leven weer een roep en uitnodiging uitgaat om Christus onze Heiland te volgen.

Heilige Geest, eeuwig jonge liefde van God, steeds weerklinkende en roepende stem van de Eeuwige, bevrijd het oude continent van alle zelfgenoegzaamheid, van de cultuur van 'de mens zonder roeping', van de angst die het nemen van gewaagde stappen belet en het leven vlak en smakeloos maakt, van het minimalisme waardoor men aan middelmatigheid gewend raakt en alle inwendig vuur en waarachtig jeugdige geest in de kerk verloren gaat. Doe onze jonge mensen weer ontdekken dat de 'sequela' een uitnodiging betekent om volledig zichzelf te worden, in alle opzichten en steeds jeugdig, ieder naar een ontwerp dat juist voor hem of haar als heel bijzonder en uniek individu bedacht is. Schenk aan een Europa dat dreigt te vergrijzen, nieuwe roepingen, die weten te getuigen van de eeuwige jeugd van God en van de universele en lokale kerk, zowel in het westen als in het oosten, en die plannen kunnen maken en bevorderen voor een nieuwe heiligheid, voor de geboorte van een nieuw Europa.

Heilige maagd Maria, jonge dochter van Israël, die de Vader heeft uitverkoren als bruid van de heilige Geest om de Zoon het leven op aarde te schenken, wek in de jonge mensen van Europa dezelfde stoutmoedigheid als u bezat, de moed die op een bepaalde dag u in staat stelde te geloven in een

plan dat u oversteeg, en te verwachten dat God dit plan zou uitvoeren. Aan u, de moeder van de Eeuwige Hogepriester, vertrouwen wij de jonge mensen toe die tot het *priesterschap* zijn geroepen; aan u, de eerstgewijde van de Vader, vertrouwen wij de jonge mensen toe die *in het religieuze en godgewijde leven* zonder voorbehoud toe willen behoren aan de Heer, hun enige rijkdom en dierbaarste bezit; aan u, die meer dan wie ook de eenzaamheid hebt beleefd van een leven in de meest volkomen vertrouwelijke omgang met onze Heer Jezus, vertrouwen wij de mensen toe die de wereld verlaten om *in het kloosterleven* heel hun leven te wijden aan het gebed; aan u, die met moederlijke liefde de beginnende kerk hebt voortgebracht en bijgestaan, vertrouwen wij *alle roepingen* van deze kerk toe, opdat ze, zoals in die tijd, ook thans voor alle volkeren ervan getuigen dat Jezus Christus de Heer is, in de heilige Geest, tot eer van God de Vader. Amen.

Rome, 6 januari 1998, hoogfeest van de Openbaring des Heren.

PIO KARDINAAL LAGHI
voorzitter

JOSÉ SARAIVA MARTINS
vice-voorzitter

vertaling: F. van Voorst tot Voorst s.j.